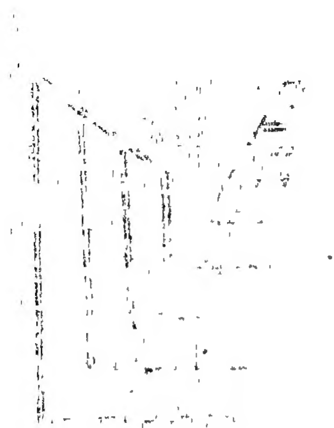
الفرع النا[illegible]

الأصل

قد طبع في المطبعة

الكائنة في بهوبال

[illegible]

شیئا من حقائق الاحکام ولم یألوا جهدا فی نصرة الاسلام ولم یبالوا ببذل الانفس والاموال فی سبیل الله حتی رقوا ارفع مدارج المقام ومعارج المرام ولم یخافوا فی الله لومة اللوام فهم الملوک علی الاسرة فی الجنة والسلاطین فی دار السلام ❊ پس معروض رای بیضا ضیای عارفان نسب اهل بیت رسالت وناقدان جواهر زواهر معدن سیادت وایالت باد که نسل آدم ابو البشر علیه السلام وذریت آن اکرم الانام شجره ایست که بحکم خلق آدم بیده خود دست خالق آنرا نشانیده و از نخم ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طین دمیده و در حدائق وجعلناکم شعوبا وقبائل بالیده و نص جلی و حجت قوی بر محافظت این شجره بلند و مراقبت این درخت برومند حدیث نبویست تعلموا من انسابکم ما تصلون به ارحامکم خصوصا شجره طیبه ریاض مصطفوی و [illegible] بتقلب لیل ونهار

[illegible] بین چون سبز [illegible]

[illegible] پیوند آن شجره خود را

[illegible] دست گلچین بصیرت [illegible] تیشه تمییز از هم جدا کرده اند [illegible]

رضی الله عنهما مرویست که قال قال رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم من انتسب الی غیر ابیه او تولی غیر موالیه فعلیه لعنة الله والملائکة والناس اجمعین بنا بر علی ذلک غایت شقاوت ونهایت جفا باشد که خود را در دیده مردم چنانکه هست ننماید و چنانکه نیست بنماید و بانساب بسوی غیر پدر رود و تولی بغیر موالی مستحق لعن ونفرین همگنان گردد نعوذ بالله من جمیع ما کره الله و بجای خود ثابت شده که نسب اولاد آبا باشد نه بامهات و از اینجا [illegible] از غیر فاطمیه شریف ست [illegible]

بنونا بنو ابنائنا وبناتنا ❊ بنوهن ابناء الرجال الاباعد ❊ ولیکن [illegible] ونسب ایشان [illegible]

از طرف فاطمہ رضی اللہ عنہا متصل بجناب رسالت مآب ست علیہ الصلوٰۃ والسلام و این سیکے
از خصائص نبویست کہ دیگری دران شریک نیست ونمی تواند شد صاحب تلخیص گفتہ و
من خصائصہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ان اولاد بناتہ ینتسبون الیہ صلی اللہ
علیہ وآلہ وسلم واولاد بنات غیرہ لا ینتسبون الی جدھم من جہۃ الامر فی
الکفاءۃ وغیرھا قال صاحب الکشاف تحت آیۃ المباھلۃ لا دلیل اقوی من ھذا
علی فضل اصحاب الکساء وھم علی وفاطمۃ والحسنان انتہی گویم کریمۂ نَدْعُ اَبْنَآءَنَا
وَاَبْنَآءَكُمْ وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَكُمْ وَاَنْفُسَنَا وَاَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ نص مجمل ست بر آنکہ فاطمہ
وحسنین ابنای رسول خدا اند صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم وآحادیث صحیحہ مبین اوست آنحضرت
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمودہ ان ابنی ھذا سید الحدیث مراد بابن دریجا حسن بن فاطمہ ست
ومؤید اوست الحسین منی وانا من حسین ولقب سیادت نیز از ہمین جا گرفتہ اند و در چند
حدیث دیگر نیز صراحت باین لقب عالی آمدہ مثل آنکہ طبرانی در کبیر از حسن بن علی روایت کردہ کہ
ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم قال لانس یا انس ادع لی سید العرب
فقالت عائشۃ الست سید العرب قال انا سید ولد آدم وعلی سید العرب
فلما جاء ای علی قال یا معشر الانصار الا ادلکم علی من ان تمسکتم بہ لن تضلوا
بعدہ ابدا ھذا علی فاحبوہ بحبی واکرموہ بکرامتی فان جبرئیل یامرنی بالذی
قلت لکم عن اللہ عز وجل وچون امر الٰہی بواسطہ جبرئیل امین بمحبت علی کرم اللہ وجہہ وارد شدہ
باشد کہ ابن عم وختن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ست تا اما فاطمہ وحسن وحسین کہ بضعہ جسد شریفہ
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم چہ رسد ع قیاس کن ز گلستان من بہار مرا ہ شعبی از علی بن
ابی طالب آوردہ کہ قال علی قال لی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم مرحبا
بسید المسلمین وامام المتقین الحدیث وقال لفاطمۃ اما ترضین ان تکونی سیدۃ ... کما اسادت
مریم قومہا وفرمودہ فاطمۃ سیدۃ نساء اہل الجنۃ وفرمودہ الحسن والحسین سیدا شباب

اهل الجنة غرض که سیادت این چهار ابرار بنص رسول مختار صلی الله علیه وآله وسلم ثابت است
چنانکه خلافت هر چهار یار باشاره نص احادیث یا باجماع اہل علم بترتیب واقع متحقق شده و
این لقب بخشیدهٔ رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم در اولاد ایشان جاری گشته وهنوز در عرف
عامه وخاصه باقی ست ولله الحمد حکایات استدلال ایۂ ہدی در اثبات فرزندی خود بجهای
رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم از کتاب وسنت وغیره آینده بمواضع خود مذکور خواهد شد وچون
این نسبت علی وسیادت جلی بنص نبوی ثابت شد نفع این انتساب والقاب هم ثابت گردید
زیراکه الشیٔ اذا ثبت ثبت بلوازمه ولهذا حسن بن علی علیهما السلام فرموده نحن اهل البیت
لا یقاس بنا احد ۔ جوهر جام جم از طینت کان دگرست + تو توقع ز گل کوزه گران میداری
علاوهٔ این معنے در احادیث مستفیضه نفع این انتساب وحب اہل بیت بصراحت وارد گشته
عن الحسن قال قال رسول الله صلی الله علیه واله وسلم معرفة ال محمد براءة
من النار وحب ال محمد جواز علی الصراط والولایة لال محمد امان من العذاب
اخرجه یحیی العامری الشافعی الیمنی فی بهجة المحافل وعن ابن عباس فی قوله تعالی
ولسوف یعطیك ربك فترضی قال رضا محمد ان لا یدخل احد من اهل بیته النار
رواه السدی واخرج الطبرانی بسند رجاله ثقات انه صلی الله علیه واله وسلم
قال لفاطمة ان الله غیر معذبك ولا احد من ولدك وفی جواهر العقدین للسید
نور الدین علی السمهودی المدنی عن عمران بن حصین قال قال رسول الله صلی الله
علیه واله وسلم سألت ربی ان لا یدخل النار احد من اهل بیتی فاعطانی ذلك و
فیه عن علی قال قال رسول الله صلی الله علیه واله وسلم یا فاطمة تدرین لم سمیت
فاطمة ثم قال ان الله فطمها وذریتها عن النار واین اخبار وآثار اگرچه مورد خاص وارند
وبظاهر مخصوص بحاضرین اہل بیت از فاطمه وحسنین اند اما بقاعدهٔ الاعتبار بعموم اللفظ لا
بخصوص السبب شامل جمیع اولاد اہل بیت اند ومؤید او ست لفظ احد وذریت که درین احادیث

اولی تر باشد و جوهری در صحاح گفته و امّا قولهم ما فی الدار احد فهو اسم لمن یصلح ان یخاطب
یستوی فیه الواحد والجمع والمؤنث والمذکر قال تعالی لستن کاحد من النساء وقال فما منکم
من احد عنه حاجزین انتهی یعنی لفظ احد عام است شامل همگنان از مرد و زن و واحد و
جماعت و نیز جوهری گفته ذریة الرجل ولده والجمع الذراری والذریات انتهی و این
نیز بعموم خود شامل جمیع ولد است چه دانی و چه قاصی و مؤید اوست کریمهٔ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ
ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ و چون نزول
این کریمه در حق آحاد مؤمنین است از آحاد اهل بیت مؤمنین چه توان گفت که احق است اند
برسول صلی الله علیه وآله وسلم و هم در جواهر العقدین مرفوعاً آورده ما بال اقوام یزعمون ان
قرابتی لا تنفع ان کل سبب ونسب منقطع یوم القیامة الا نسبی وسببی وان رحمی
موصولة فی الدنیا والآخرة انتهی وفیه نقول متعددة فی ان الانساب منقطعة
غیر نسبه صلی الله علیه وآله وسلم وسببه وصهره و آنکه در کتاب عزیز آمده فَلَا أَنْسَابَ
بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ مخصوص خواهد بود باین حدیث و امثال آن سید غلام علی آزاد رح گفته و دل علیه
ما ذکر فی هذه الاخبار عظم نفع الانتساب الیه صلی الله علیه وآله وسلم ولا ینافیه
ما فی اخری من حثه صلی الله علیه وآله وسلم لاهل بیته علی خشیة الله واتقائه و
طاعته وان القرب الیه یوم القیامة انما هو بالتقوی الی غیر ذلک لانه صلی الله
علیه وآله وسلم خاطبهم بذلک رعایة لمقام التخویف والحث علی العمل علی ان یکونوا
اولی الناس حظاً فی تقوی الله وخشیته ثم اولی بحق رحمه وفیه اشارة الی دفع
نوع طمأنینة علیهم حاصل آنکه این نسب علی و سبب جلی و صهر بهی و عهد مؤثل و شرف اول خود
آن است که اعتنا بحفظ و ضبط آن توان کرد و بقصور حصول آن توغل در طهارت ذات و تقدم در صلاح
اعمال و توقع مغفرت از ذو الجلال و امید شفاعت از رسول متعال توان داشت بشرطیکه اصل
ایمان صحیح همراه باشد بنا بر علی ذلک محرر سطور صدیق حسن بن اولاد حسن بن اولاد علی بن لطف الله

بن عزیز اللہ بن لطف علی بن علی اصغر بن سید کبیر بن تاج الدین بن سید جلال رابع بن سید راجو
شہید بن سید جلال ثالث بن سید حامد کبیر بن سید ناصر الدین محمود بن سید ابو عبد اللہ جلال الدین
مخدوم جہانیان جہان گشت بن سید احمد کبیر بن سید جلال اعظم گل سرخ بخاری بن سید علی
مؤید بن سید جعفر بن سید احمد بن سید محمد بن عبد اللہ بن علی اشقر بن جعفر زکی بن علی نقی بن
محمد تقی بن علی رضا بن موسی کاظم بن جعفر صادق بن محمد باقر بن علی زین العابدین بن حسین سبط
بن فاطمہ بنت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نسب خود را درین کراسہ از جناب نبوت تا خود
بر وجہ صحت چنانکہ در نسب نامہ خاندان مضبوط است برای اخلاف و احباب یگان یگان
می نویسد و ہر چند منتہای انساب بنی آدم تا آدم علیہ السلام است لیکن چون در صحت آن بنا بر
بعد عہد و عدم اعتنای ہم بحفظ آن کلام است بلکہ ادعای آن خلاف نص قرآنیست چہ
حق تعالی فرمودہ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللّٰهُ و ابن مسعود رضی اللہ عنہ این
آیہ را می خواند و می گفت کذب النسابون وعن عمرو بن میمون مثلہ و یکی علی را گفتہ بود
کہ من نسب مردم بیان می کنم فرمود نمیتوانی گفت آری میتوانم فرمود حق تعالی می گوید وَقُرُونًا
بَيْنَ ذٰلِكَ كَثِيرًا گفت انا انسب ذلک الکثیر فرمود ارایت قولہ والذین من بعدہم
لا یعلمہم الا اللہ فسکت و عروہ بن الزبیر گفتہ ما وجدنا احدا یعرف ما وراء معد بن
عدنان و ابن عباس گفتہ ما بین عدنان و اسمعیل ثلاثون اباء لا یعرفون و فقہای اسلام
را ہم درین مسئلہ خلاف است چنانچہ در لقطۃ العجلان ذکر کردہ ایم لا جرم بدایت نسب درین جا
از رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کردہ شد و نہایت آن بخود نمودہ آمد تا اخلاف سعادتمند را
محل الحاق نسب خود تا آخر دہر الی ما شاء اللہ تعالی باقی ماند و بغرض مزید حفظ و تمام ضبط اسمای
ازواج و بنات ہم نوشتہ شد و [illegible] سلسلہ زیرا کہ در کتب سیر و طبقات اسمای
ازواج مطہرات و بنات طاہرات و [illegible] زنان و دختران اہل بیت [illegible] ائمہ
یگان یگان مرقوم [illegible] و کتب احادیث [illegible] زیادہ [illegible]

تا بہا عرباور نہ تان ما کہ بگرد شان نمیرسیم چہ رسد و نہ در ذکر مجرد اسامی آنہا کدام زیان دینی و دنیا
و مفسدت آخرت متصور ست بلکہ اقارب را برای صلۂ رحم وسیلۂ جمیلہ و اجانب را برائے
معرفت اصل و فرع ذریعۂ صحیحہ بدست می آید و استحیا و عار از اظہار آن در مقام ضرورت شیوۂ
عوام و رسم جہلاست، و این مقالہ موسوم ست **بالفرع النامی من الاصل السامی** و باللہ التوفیق

سید المرسلین خاتم النبیین اصل الجود عین الشاہد والمشہود اول الاوائل وادل الدلائل

مبدء النور الازلی ومنتہی العروج الکمالی غایۃ الغایات ونہایۃ النہایات المتعین
بنشأۃ المثل الاعلی الالہی ہیولی العالم الغیر المتناہی روح الارواح ونور
الاشباح فالق اصباح الغیب ودافع ظلمات الریب محتد النسعۃ والتسعین رحمۃ
للعالمین المرسل الی کافۃ الخلق اجمعین سید ما فی الوجود صاحب لواء الحمد
والمقام المحمود ابی الاکوان وام الامکان المبرقع بالعما ابوالقاسم احمد المجتبی
محمد المصطفی بن عبد اللہ بن عبد المطلب بن ہاشم بن عبد مناف بن قصی بن کلاب
بن مرۃ بن کعب بن لؤی بن غالب بن فہر بن مالک بن النضر وہو قریش بن کنانۃ بن
خزیمۃ بن مدرکۃ بن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان بن ادّ بن ادد
بن مقوم بن ناحور بن تیرح بن یعرب بن یشجب بن ثابت بن قیدار بن اسمعیل بن
ابراہیم بن آزر بن ناحور بن شاروخ بن راغو بن فالخ بن عیبر بن شالخ بن ارفخشد
بن سام بن نوح بن لامک بن متوشلخ بن خنوخ وہو ادریس بن یرد بن مہلیل
بن قینن بن یانش بن شیث بن آدم علیہ السلام والنسب الی عدنان متفق علی
صحتہ وما بعدہ مختلف فیہ الا انہم اتفقوا علی ان النسب یرجع الی اسمعیل بن
ابراہیم خلیل اللہ تعالی کما حققنا ذلک فی لقطۃ العجلان حافظ ابو الخطاب عمر بن حسن
بن دحیہ کلبی گفتہ علما اجماع کردہ اند و اجماع ایشان حجت ست برانکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

انتساب می فرمود تا عدنان وتجاوز نمی کرد از ان انتهی وعن ابن عباس قال کان رسول الله صلی الله علیه واله وسلم اذا انتسب لم یجاوز فی انتسابه معد بن عدنان ویقول کذب النسابون مرتین او ثلاثا اخرجه الدیلمی فی مسند الفردوس نگر سهیلی گفته که اصح درین حدیث آنست که قول ابن مسعود ست وعمر بن خطاب گفته انما ینتسب الی عدنان و ما فوق ذلک لا یدری ما هو وکلام حافظ یعمری وابن حجر عسقلانی وقسطلانی وغیرهم صریح ست در انکه از عدنان تا اسمعیل واز ابراهیم تا آدم خلاف ست پس قول قائل به ثبوت آن تا آدم خطاست ولفظ سیرت عسقلانی این ست اختلف فی ما بین عدنان واسمعیل اختلافا کثیرا ومن اسمعیل الی ادم متفق علی اکثره وفیه خلف یسیر فی عدد الاباء وفیه خلف ایضا فی ضبط بعض الاسماء انتهی زرقانی در شرح مواهب لدنیه بعد نقل این عبارت گفته ومن خطه نقلت وقد التزم فیهما الاقتصار علی الاصح فلا یصح زعم ان الخلاف ضعیف جدا لم یعتد به من لفاه بمجرد تجی بعقلی وابن عباس فرموده میان عدنان و اسمعیل سی پدر اند که شناخته نمی شوند گویم از سے نفر هم زیاده وکم گفته اند وعروه بن الزبیر بن العوام گفته نیافتیم کسے راکه شناسد بعد معد بن عدنان زرقانی گوید وهذا لا ینافی وجدان غیره من یعرف ذلک ومردی مالک بن انس را از رسانیدن نسب خود تا آدم سوال کرد پس مکروه داشت آنرا گفته شد اگر تا اسمعیل برساند این را هم مکروه گرفت وبرسبیل انکار فرمود من اخبره بذلک ومجنین در رفع نسب دیگر انبیاء علیهم السلام تا آدم از وی کراهت مرویست قسطلانی گفته انچه بما می رسد اعراض کردن از ما فوق عدنان ست بنابر تخلیط وتغیر الفاظ وصعوبت اسما با قلت فائده انتهی ابو جعفر بن حبیب در تاریخ خود از ابن عباس آورده که عدنان ومعد وربیعه بن خزیمه واسد بر ملت ابراهیم علیه السلام بودند پس ذکر ایشان جز بخیر نباید کرد وروی الزبیر بن بکار مرفوعا لا تسبوا مضر ولا ربیعة فانهما کانا مسلمین واین حدیث شاهد ست نزدیک ابن حبیب از مرسل سعید بن مسیب آز بر گفته عدنان اول کسے ست که کعبه را لباس پوشانید یا در زمن او

بوشانیده شد بلاذری گوید اول کسیکه کعبه را انطاع پوشانید عدنان است والله اعلم و بالجمله مادر آنحضرت
صلی الله علیه و آله وسلم آمنه بنت وهب بن مناف بن زهرة بن کلاب بن مره بوده تولد شریف
در مکه عام الفیل روز دوشنبه دوم شهر ربیع الاول یا هشتم یا دوازدهم بوده هفتدهم سال از سلطنت
کسری نوشیروان و پانصد و هفتاد و هشتم سال از رفع عیسی علیه السلام بر آسمان و نهصد و نهم
سال از سلطنت اسکندر رومی و شش هزار و چهل و سوم سال از هبوط آدم علیه السلام کما بینه
ذلک فی حجج الکرامه آنحضرت را بعد از تولد تا هفت روز آمنه شیر داد بعد از ان ثویبه عتیقهٔ ابی لهب
بشرف ارضاع مشرف گشت و پسر ثویبه که شیر او رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم خورده مسروح نام
داشت بعد از ان حلیمه بنت ابی ذویب سعدیه آنحضرت را بمسکن خود ببرد و متکفل ارضاع شد
و چون مدت شیر که دو سال باشد تمام شد حلیمه او را بپیش آمنه آورد و بواسطهٔ آنکه خیر و برکت
بسیار از آنحضرت مشاهده کرده بود از آمنه درخواست کرد که چندگاه دیگر این طفل نزد ما باشد
و آمنه ملتمس او را قبول داشت حلیمه باز او را بمسکن خود برد چون عمر آنحضرت به دو سال و چهار ماه و قیل هفت
و قیل دو ماه رسید عبدالله پدر آنحضرت در ابواء نام موضعی میان مکه و مدینه وفات یافت در سه
سالگی یا چهار سالگی جبرئیل و میکائیل صدر مبارک را شق نمودند و قلب او را برآورده چاک
کردند و نقطهٔ سیاه خون آلود که حظ و بهرهٔ شیطانی بود برآوردند و به حکمت و ایمان پر ساخته
بجای خودش نهادند و هیچ دردی و المی بآنحضرت نرسید و ما بین کتفین آنحضرت مهر نبوت
گذاشتند مائل بشانهٔ چپ بمقدار بیضه خرد که رنگ آن رنگ بدن و بروی خالهای چند
بود و لنعم ما قیل رباعی پیغام خدا نخست آدم آورد ۞ انجام بشارت ابن مریم آورد ۞ بالجمله
رسل نامهٔ نبی خاتم بود ۞ احمد بر نامه و خاتم آورد ۞ و بسیار دیگر شق صدر رو واقع شد یکی
در ده سالگی دوم هنگام بعثت در غار حرا سوم شب معراج و در پنج سالگی یا آغاز سال ششم حلیمه
آنحضرت را بمکه آورده به آمنه مادر وی سپرد و هم آنحضرت شش ساله بود که آمنه فوت کرد عبدالمطلب
درکنار خویش پرورش می داد چون هشت سال و دو ماه و ده روز رسید عبدالمطلب در گذشت

و عم او ابوطالب که برادر اعیانی عبدالله بود متکفل تربیت گشت و چون بدوازده سال و دو ماه
و ده روز رسید همراه ابوطالب روانهٔ شام شد چون بمقام بصری رسید بحیرا راهب بعلامات
نبوت آنحضرت صلعم را بشناخت و با ابوطالب گفت که او را همراه مبر که یهود ایذا خواهند رسانید
لاجرم ابوطالب او را بمکه باز فرستاد و بار دیگر در بیست و پنج سالگی با میسره غلام خدیجه بتقریب
تجارت بشام رفت و باز آمد و خدیجه را دران تجارت منفعت دو چند حاصل شد چون به بیست و
پنج سالگی و دو ماه و ده روز رسید خدیجه را در نکاح آورد عمر خدیجه دران وقت چهل ساله بود
و قیل بیست و هشت ساله و دوازده اوقیه مهر داد و اوقیه عبارت از چهل درهم است پس جمله مهر
چهار صد و هشتاد درهم شد و پیش از وحی پانزده سال آواز هاتف می شنید و کسی را نمی دید و هفت
سال روشنائی مشاهده می کرد و بآن شادان می بود و چون ایام وحی نزدیک رسید خلوت
و تنهائی را دوست گرفت و در غار کوه حرا که سه کروه راه است از مکه خلوت می داشت و در ذکر
قلبی مستغرق می بود آنگاه تباشیر صبح نبوت دمیدن گرفت و بر هر درختی و سنگی که می گذشت
بزبان فصیح می گفت السلام علیک یا رسول الله و هر طرف که نگاه می کرد شکلی نمی یافت
و هر خوابی که می دید بعینه صبح همچنان ظاهر می گشت مدت خلوت در غار شش ماه بود و هرگاه چهل
سال و یک روز رسید روز دوشنبه دوازدهم ربیع الاول در غار حرا جبرئیل بروی ظاهر گشت و
بشارت برسالت داد و گفت بخوان فرمود من خواندن نمی دانم پس جبرئیل آنحضرت را بکنار خود
گرفت و چندان بفشرد که بیطاقت گشت پستر رها کرد و گفت بخوان گفت من خواندن نمیدانم باز
بفشرد تا سه بار بفشرد و بعد سوم بار گفت اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ
مِنْ عَلَقٍ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ آنحضرت صلعم
بخواند و ترسان نزد خدیجه آمد و گفت بپوشید مرا بپوشید مرا پس جامه بر آنحضرت انداختند تا آنکه
ترس از وی برطرف شد بعده تا سه سال وحی منقطع گشت و آنحضرت غمگین می ماند و جبرئیل
تسلی میداد تا آنکه وحی متتابع شد و آنحضرت خلق را بشرف اسلام و اتباع احکام دعوت کردن

گرفت و قوم مخصوص است او بر خاست و در سال هفتم از بعثت آنحضرت را با بنو هاشم و بنو مطلب
و دیگر مسلمانان در شعب ابوطالب محاصره کردند چون آن به چهل و نه سال رسید از محاصره بر آمد و
بعد از بر آمدن به هشت ماه و بیست و یک روز عم او ابوطالب وفات یافت و در سوم روز
از موت ابوطالب خدیجه رض درگذشت و این سال را عام الحزن گویند چون به پنجاه و یک سال
و نه ماه رسید هفدهم رمضان یا ربیع الاول در مکه حق سبحانه و تعالی او را بمرتبه معراج مخصوص
ساخت آنحضرت صلعم را از میانه زمزم و مقام ابراهیم بسوی بیت المقدس بردند و سینه مبارک
را شق کردند و قلب مبارک بر آورده بآب زمزم شستند و بایمان و حکمت پر کرده بمکانش
باز گذاشتند و بر براق سوار کرده بسموات سبع بردند و آنجا نماز پنجگانه بر آنحضرت صلعم و امت وی
فرض گشت چون به پنجاه و سه سال رسید بحکم الهی از مکه بسوی مدینه روز دوشنبه هشتم ربیع الاول
هجرت فرمود دهم روز دوشنبه داخل مدینه شد و ده سال در مدینه منوره اقامت کرد و درین مدت
بیست و پنج مرتبه با کافران غزا فرمود از انجمله در هفت غزوه که بدر و احد و خندق و بنی قریظه و بنی مصطلق
و خیبر و تبوک باشد بالنفس النفیس خود مقاتله کرد و سوای این غزوات پنجاه دفعه فوجها بطرف کافران روانه کرد
که آنرا بعوث و سرایا گویند و یک مرتبه در سال دهم از هجرت بمکه تشریف برده مناسک حج بجا آورد
وفات شریف روز دوشنبه وقت چاشت دوم یا دوازدهم شهر ربیع الاول بوده و شب سه شنبه یا
چهارشنبه مدفون گردید تاریخ وفات بر قول دوازدهم ربیع الاول متفق علیه اهل سنت و امامیه است
کلینی در کافی گفته قبض علیه السلام لاثنتی عشرة لیلة مضت من ربیع الاول یوم الاثنین
وهو ابن ثلث وستین سنة انتهی میرزا گفته ولا یتعرض لروایة اخری مدت مرض آنحضرت
که شروع آن بصداع بود دوازده یا چهارده روز گفته اند و امیر المومنین علی و عباس و فضل و قثم و
اسامه بن زید و شقران که هر دو مولای آنحضرت صلعم بودند غسل دادند و اوس بن خولی نیز در انجا حاضر بود
محب طبری در خلاصة السیر گفته کفن رسول الله صلی الله علیه واله وسلم فی ثلثة اثواب
بیض سحولیة لیس فیها قمیص ولا عمامة بل لفائف من غیر خیاطة انتهی سحول شهر بیست

ازمین ونزد مالک وشافعی واحمد مستحب آنست که سه لفافه بی قمیص وعمامه باشد کذا فی المواهب اللدنیه
وبر جنازهٔ شریف مسلمانان یک یک علیحده بی امام وجماعت نماز گزاردند ودر قبر آنحضرت علی
وعباس وفضل وقثم وشقران درآمدند عمر شریف بروایت اصح شصت وسه سال بوده وجمله
بست ویک زن را در نکاح آورده از انجمله هفت زن را طلاق داده وپنج زن در حضور وی
صلی الله علیه وآله وسلم فوت گردیدند ونه زن بعد وفات آنحضرت باقی ماندند سوده وعائشه وحفصه
وام حبیبه وام سلمه وزینب بنت جحش وجویریه وصفیه ومیمونه وچهار سریه نگاهداشتند اول ماریه قبطیه
بنت شمعون که مقوقس والی مصر واسکندریه برسم هدیه بآنحضرت فرستاده بود ودر عهد عمر بن خطاب
رضی الله عنه در سال شانزدهم هجری وفات یافته ودر بقیع غرقد مدفون گشته دوم ریحانه بنت
زید بن عمرو وقیل بنت شمعون سوم کنیزکی جمیله که از سبایای آنحضرت بود چهارم کنیزکی که زینب بنت
جحش بآنحضرت داده بود واصح آنست که اولاد آنحضرت سه پسر وچهار دختر بوده پسران قاسم و
عبد الله وابراهیم ولقب عبد الله طیب وطاهر ست ودختران زینب ورقیه وام کلثوم وفاطمه بودند
واسلام را دریافته ایمان آوردند وهجرت کردند واولاد آنحضرت جمله از خدیجه کبری بود مگر ابراهیم
از ماریه قبطیه متولد شده محمد بن اسحاق گفته پسران آنحضرت همه در ایام شیرخوارگی وفات یافتند
مفسران گفته اند که بعد از وفات پسران آنحضرت مشرکان مکه شادی نمودند که ما پسران داریم و
ذکر ما بایشان باقی خواهد ماند ومحمد صلی الله علیه وآله وسلم را پسران مردند ونام او محو خواهد شد حق تعالی
این آیه فرستاد المال والبنون زینة الحیوة الدنیا والباقیات الصالحات خیر عند ربك
ثوابا وخیر املا مراد بباقیات صالحات دختران باصلاح باشند اللهم صل وسلم علی
محمد وآله بقدر حسنه وجماله

بعل الزهراء وابو الائمة الاتقیاء بدر هذه الشجرة العلیا التی اصلها ثابت وفرعها فی السماء

سر الاسرار ومشرق الانوار المهندس فی الغیوب اللاهوتیة السیاح ف

الغيا فى الجبروتية تصوير الهيولى الملكوتية وآلى الولاية الناسوتية انموذج الواو
وشخص الاطلاق المنطبع فى مرايا الانفس والآفاق سر الانبياء والمرسلين سيد
الشهداء والصديقين صورة الامانة الالهية مادة العلوم الغير المتناهية
الظاهر بالبرهان الباطن بالقدر والشان بسملة كتاب الوجود فاتحة مصحف
الشهود حيدر اجام الابداع الكرار فى معارك الاختراع السر الجلى امام المشارق
والمغارب اسد الله الغالب امير المؤمنين على بن ابى طالب رضى الله عنه وكرم
وجهه آنجناب اول ائمه هدى واهل بيت رسالت ست كنيت وى ابو الحسن وابو تراب و
لقبش مرتضى بوده هيچ نام اورا از ابو تراب خوشتر نيامدے تولد وى در مكه معظمه درون خانه كعبه روز
جمعه سيزدهم رجب بود بعد سى سال از عام الفيل مادرش فاطمه بنت اسد بن هاشم بن عبد مناف
بود واو اول هاشميه است كه هاشمى زاييد وخود را بزيور اسلام زينت بخشيد واز مكه بمدينه هجرت كرد
آنحضرت صلى الله عليه وآله وسلم بر جنازه او نماز گزارد واز قميص مبارك خود كفن پوشانيد ودر قبر
وى درآمده اضطجاع فرمود وگفت اضطجعت فى قبرها لاخفف عنها من ضغطة القبر
والبستها لتلبس من ثياب الجنة اين حديث را سيرآزاده بچنين بى تخريج آورده فلينظر فى سنده
ومحب عامرى در رياض مستطابه نوشته كه على مرتضى هشت ساله بود كه ايمان آورد ويا ده ساله يا
چهارده ساله يا شانزده ساله وصواب آنست كه از توقيت اسلام آنجناب اعراض بايد كرد زيرا كه
ضمير منيرش آلوده زنگ شرك گاهے نگرديده وبتى را بخدائى نپرستيده ودر زمان قحط قريش آنحضرت
اورا زير سايه عنايت خود گرفت ودر كنار خويش پرورش داد تا آنكه وى صلى الله عليه وآله وسلم مبعوث
شد وعلى بشرف ايمان وتصديق رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم از سائر صحابه سبقت برد در
سير سيوطى وبهجة المحافل وروضة الاحباب وديگر كتب معتبره مرقوم ست كه باتفاق اهل علم اول كسيكه
ايمان آورد خديجه كبرى ست بعده على بيكروز وبروايتى در آخر همان روز مسلمان شد وخود وى گفته
صليت مع النبى قبل الناس سبعا بعده زيد بن حارثه عتيق خديجه رض بعده ابو بكر صديق رضى الله عنه

ایمان آوردند و فضائل علمی و عملی و شمائل نسبی و حسبی آنجناب زیاده از انست که در احاطهٔ شمار و دائرهٔ انحصار گنجایش تواند نمود احمد بن حنبل فرموده از هیچ یک صحابهٔ کرام آنقدر فضائل بما نرسیده که از امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رسیده و سعید بن مسیب گفته غیر وی کسے نبود که سلونی گوید و ابن عباس گفته آیات بسیار در قرآن در حق وی نازل شده بالجمله آنجناب در ذی الحجه سنه خمس و ثلثین بر مسند خلافت نشست و با سه طائفهٔ باغیهٔ طاغیه محاربه کرد اول جنگ جمل که با ام المؤمنین عائشه صدیقه رضی الله عنها در نصف جمادی الآخره سنه ست و ثلثین در بصره واقع شد باعث آن طلحه و زبیر بودند و آن گروه را ناکثین خوانند زیرا که از بیعت بر گشتند و ناکث عهد شکننده را گویند دوم حرب صفین که با معاویه رضی الله عنه و اتباع وی وقوع یافت و ایشان را قاسطین گویند و قاسط آنکه جور کند و از جادهٔ عدل انحراف نماید و این جنگ از غرهٔ ذی الحجه سنه ست و ثلثین تا مدت یک صد و ده روز متمادی گشته و درین مدت هفتاد و دو بار محاربه واقع شد و صفین موضعی ست قریب فرات سوم حرب نهروان که با فرقهٔ خوارج در منتصف جمادی الآخره سنه ثمان و ثلثین دست بهم داد و آن جماعه را مارقین نامند در حدیث آمده یخرج قوم من امتی یمرقون من الدین مروق السهم من الرمیة یقتلهم علی بن ابی طالب اخرجه الطبرانی و حق درین حروب ثلثه با علی بود و مخالفان بر خطا بودند اما همه مسلمان و اهل ایمان ناجی هستند زیرا که بنای این جنگها بر حرص دنیا بود نه بر مخالفت دین جز اهل خروج که کلاب نارند نوزدهم شهر رمضان شب جمعه سنه اربعین ابن ملجم شقی در مسجد کوفه شمشیرے بر فرق مبارک زد و بست و یکم شهر مذکور شب شنبه بریاض رضوان خرامید و حسنین و عبد الله بن جعفر غسل دادند و محمد بن الحنفیه آب میریخت کفن آنجناب بر دستور کفن نبوی بود نه قمیص داشت و نه دستار همین سه لفافهٔ جامه بود در نجف مدفون ساختند اما موضع قبر متعین نیست عمر وی بقول راجح شصت و سه سال بوده و مدت خلافت چهار سال و نه ماه در عمدة الطالب فی انساب آل ابی طالب گفته که اولاد او بحسب اکثر روایات سی و شش نفر بوده هیژده پسر و هیجده دختر و عقب از پنج پسر باقی مانده

حسن و حسین و محمد بن حنفیه و عباس العلمت و نمر اطرف۔

سیدة نساء العالمین ام الائمة الطاهرین الجوهرة القدسیة فی تعین الانسیة صفوة النفس

الکلیة هیولی العوالم العقلانیة مطلع الانوار العلویة عین الاسرار الفاطمیة ثمرة شجرة الیقین المعروفة بالقدر المبین المعلومة بالفضل المجهول قرة عین النبی و بضعة الرسول فاطمة البتول رضی الله عنها کنیت او ام محمد ست و القاب او مبارکه و طاهره و زاکیه و راضیه و مرضیه و بتول و حق آنست که بهر لقب و وصف که او را یاد کنند بجای خود باشد احادیث فضائل و مناقب او در دواوین اسلام از کتب سنت و سیر مضبوط ست ولادت وی در سال سی و پنجم از واقعۀ فیل پیش از نبوت و بقولی در سال چهل و یکم واقع شد و بقول صحیح خردترین دختران رسول خدا است صلی الله علیه و آله و سلم علی مرتضی در شهر رمضان سال دوم از هجرت بعد مراجعت از بدر او را بخواست قاله الحافظ المغلطائی وغیره و احمد بن عبدالله طبری در ذخائر العقبی گفته در ماه صفر بود و در اصابه گفته در اوائل محرم بود و در خمیس نوشته در رجب بود علی الاصح وقیل فی رمضان و بنا در ماه ذیحجه اتفاق افتاد ابو عمر گفته بعد وقعۀ بدر بود در شوال سنۀ ثلاث اتفاقا و بعضی گفته اند که بعد چهار و نیم ماه از بنای آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بعائشه بود و بنا بعد از هفت و نیم ماه از تزویج بود و دران وقت فاطمه پانزده ساله و پنج ماهه یا شش و نیم ماهه یا هیجده ساله بود و آنچه در تاریخ ولادت و تزویج ذکر کرده اند می خواهد که حین تزویج بست ساله باشد یا چهارده ساله و علی بست و چهار ساله و یک نیم ماهه بود و هو الراجح علی قول ابن اسحق و بیهقی و خطیب و ابن عساکر از انس روایت کرده اند که گفت نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نشسته بودم که آثار وحی در بشرۀ مبارک ظاهر شد چون وحی منجلی گشت فرمود ای انس هیچ دانی که جبرئیل برای من از نزد رب عرش چه پیغام آورد گفتم خدا و رسول نیک تر دانند فرمود ان الله امرنی ان ازوج فاطمة بعلی بیت فرزند بخانه خدا شد یا بنت رسول که خدا اشتر

حافظ رضی الدین اسمعیل قزوینی حاکمی بروایت انس آورده که مہر فاطمہ زہرا چہار صد مثقال فضہ بود و امام احمد بروایت علیؑ آورده که جہاز فاطمہ گلیمی و بالینی از چرم که میانہ وی از پوست درخت خرما پر بوده و سنگ آسیا و مشکی و دو سبوی کلان بود و آنحضرتؐ بعد از تزویج درحق ایشان دعا کرد و گفت اللهم بارك فيهما وعليهما ولهما في نسلهما و در روایتی جمع الله شملكما و اسعد جدكما وبارك عليكما واخرج منكما كثيرا طيبا و در روایتی اللهم اني اعيذها بك وذريتها من الشيطان الرجيم وعن ابن عباس ان النبي صلى الله عليه واله وسلم قال ان الله جعل ذرية كل نبي في صلبه وجعل ذريتي في صلب علي بن ابي طالب اخرجه الخطيب ورواه الطبراني عن جابر رضي الله عنه و بصحت رسیده که آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم فرمود فاطمة بضعة مني من اذاها فقد اذاني ومن اغضبها فقد اغضبني و در روایتی آمده كان يغضب لغضب فاطمة ويرضى لرضاها و عائشه صدیقه فرموده ما رايت احدا كان اشبه سمتا وهديا ودلا وفي لفظ حديثا وكلاما برسول الله صلى الله عليه وآله وسلم من فاطمة كانت اذا دخلت عليه قام اليها فاخذ بيدها فقبلها واجلسها في مجلسه وكان اذا دخل عليها قامت فاخذت بيده فقبلته واجلسته في مجلسها اخرجه ابو داؤد و از ثوبان مولای آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم مرویست که آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم چون بسفر رفتی آخر کسی را که وداع کردی فاطمه زہرا بودی و چون مراجعت فرمودی اول کسی را که از اہل بیت ملاقات کردی وی بودی آنگاه بحجرۂ ازواج خود تشریف می برد و قصۂ تزوج علی با فاطمه بروجه بسط و ضبط در مواهب لدنیه و شرح وی از زرقانی مذکورست تفصیل ماجرا از انجا توان دریافت وقد اختلف في تفضيل فاطمة على عائشة قال صاحب بهجة المحافل مذهب المحققين ان خديجة افضل من عائشة وفاطمة افضل من الجميع سید عبد الجلیل بلگرامی گفته بیت دی کسی گفت

عائشه در فضل ✤ بهتر از بنت سید البشر ست ✤ مصرعی در جواب او خواندم ✤ رشته دیگر رگ جگر دگرست

گویم فضائل عائشه هم بسیارست اما فاطمه را خصوصیت دیگرست و فضیلت عائشه اگر بر همگنان
باشد در زمره ازواج مطهرات خواهد بود نه در جماعه بنات طاهرات میر آزاد در این مسئله را در
سند السعادات بتقریری شگفته نوشته هر که خواهد آنجا نظر کند در حدیث آمده یا بنیة اما
ترضین انك سیدة نساء العالمین قالت یا ابت فاین مریم قال تلك سیدة نساء
عالمها اخرجه ابن عبد البر والطبرانی بسند علی شرط الشیخین و صحیح آنست که مریم
علیها السلام نبیه نبود بلکه حکایت اجماع کرده اند بر آنکه هیچ زن پیغمبر نبوده است و علی ای حال
فاطمه زهرا افضل نساء دنیاست حتی مریم ام عیسی علیهما السلام کما اختاره المقریزی
والزرکشی والخیضری والجلال السیوطی فی کتابیه شرح النقایة و شرح جمع الجوامع
لادلة واضحة و اخبار صادقة وردت فی ذلك وفات فاطمه شب سه شنبه سوم شهر رمضان
واقع شده بعد وفات آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم بقول اصح بشش ماه و آنحضرت بوی فرموده بود
انك اول اهل بیتی لحوقا بی فاتقی الله واصبری و از روز وفات آنحضرت صلی الله علیه
وآله وسلم تا آخر ایام حیات خود گاهی نخندید عمر شریفش بیست و هشت سال بوده و بموجب وصیت
او علی رضی الله عنه و اسماء بنت عمیس غسل دادند و حسنین آب می بردند و می ریختند و در بقیع وقت
شب مدفون گشت دستار بروی علی و بقولی عباس گزارد و علی و عباس و فضل در قبر وے
در آمدند و جناب مرتضی در مرثیه او این دو بیت انشاد کرد شعر لکل اجتماع من
خلیلین فرقة + و کل الذی دون الفراق قلیل + و ان افتقادی
فاطما بعد احمد + دلیل علی ان لا یدوم خلیل + از زهرا علیها السلام
دو پسر و سه دختر متولد شد حسن و حسین و رقیه و زینب و ام کلثوم و در سبل الهدی
محسن بسین مشدد مهمله هم افزوده و وی و رقیه در صغر سن وفات یافتند آزاد گفته
نزد ما تسمیه محسن ثابت نیست گویند حمل ساقط شده بود انتهی نسل فاطمه زهرا نیست مگر
از حسنین رضی الله عنهم اجمعین ـ

امام الخافقین سلالۃ احد الثقلین روح جسد الامامۃ شمس فلک الشہامۃ مضمون کتاب

الابداع حل تعمیۃ الاختراع سر اللہ فی الوجود انسان عین الشہود مطلع نور الایمان کاشف ستور العرفان الحجۃ القاطعۃ والنیرۃ اللامعۃ شجرۃ طوبی القدس سبط البلد الطیب القدوسیۃ ازل الغیب وابد الشہادۃ السر الالہی فی ستر العبادۃ موضع سر الرسول حاوی کلیات الاصول حافظ الدین وعیبۃ العلم معدن الفضائل وباب السلم ابو عبد اللہ الحسین رضی اللہ عنہ وی ابو الائمہ ملقب بسید و شہید باشد ولادت باسعادت وی در مدینہ طیبہ اتفاق افتاد در روز سہ شنبہ پنجم شعبان سنۃ اربع از ہجرت مدت حمل وی شش ماہ بودہ وہیچ فرزند شش ماہہ بوجود نیامدہ مگر این امام کریم بن الکریم و یحیی بن زکریا علیہما السلام ومیان ولادت امام حسن وعلوق فاطمہ بامام حسین پنجاہ روز بود ورسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم او را حسین نام کردہ در رسالۂ سلاسل الذہب گفتہ ولما ولد اخذہ النبی صلی اللہ علیہ والہ وسلم فی حجرہ واذن فی اذنہ الیمنی واقام فی اذنہ الیسری وفعل بہ کما فعل باخیہ الحسن وقد روی عنہ صلی اللہ علیہ والہ وسلم قال حسین منی وانا من حسین احب اللہ من احب الحسین انتہی آنجناب از سینہ تا پای مشابہت تمام باخیر الانام داشتہ چنانچہ امام حسن علیہ السلام از سینہ تا بفرق و آنجناب را جمالی بود کہ اگر در تاریکی می نشست از بیاض جبین ولمعان رخسارہ نور آگین آنجناب راہ میرفتند۔ مناقب ومآثر آنجناب خارج از دائرۂ حساب است۔ شہادت وی علیہ السلام دہم محرم روز جمعہ سنۃ احدی وستین بودہ وعمر شریف پنجاہ وہفت سال وپنج ماہ در رسالۂ زبدہ گفتہ وے رضی اللہ عنہ چہار یا پنج زن داشت یکے شہر بانو دوم لیلی دختر ابی مرہ بن عروہ بن مسعود ثقفی ومادر لیلی میمونہ دختر ابی سفیان بن حرب بود سوم رباب دختر امرء القیس از بنی عدی چہارم ام اسحق دختر طلحہ بن عبد اللہ تیمی پنجم قضاعہ انتہی ابن خشاب گفتہ آنحضرت را شش پسر بود و

سه دختر علی اکبر که با پدر بزرگوار شهید شد و علی اوسط ملقب بزین العابدین و علی اصغر و محمد و عبد الله
و این هر دو با پدر شهادت یافتند و جعفر که در حیات پدر در گذشت و زینب و سکینه و فاطمه و
حافظ عبد العزیز جنابذی گفته اولاد آنجناب شش بودند چهار ذکور و دو اناث علی اکبر با پدر
رفت و علی اصغر زین العابدین و جعفر و عبد الله و سکینه و فاطمه و شیخ مفید امامیه هم اولاد وے
همین شش تن گفته و نحو آن در رساله زیدیه است و گفته علی اصغر از بطن لیلی و عبد الله از بطن
رباب و جعفر از بطن قضاعه بود و فاطمه از بطن شهربانو و در زنی حسن بن امام حسن رفت و عبد الله
محض و حسن مثلث و ابراهیم زائید و سکینه از بطن ام اسحق بود و قیل از بطن رباب و مدفن ام اسحق
دمشق ست و نسابین حصر کرده اند عقب او را در زین العابدین آن خلکان گفته ولیس للحسین
عقب الا من ولد زین العابدین انتهی و نزد بعض عقب از فاطمه هم مانده والله اعلم خواجه
محمد پارسا در فصل الخطاب نوشته که روز طف باقی نماند از اولاد وے مگر زین العابدین پس
حق تعالی از صلب وی آنقدر که خواست از اهل بیت نبوت بیرون آورد و در شرق و غرب
منتشر گردانید چنانچه هیچ ناحیه و هیچ شهری از وجود شان خالی نیست و نبا شد و آن یزید و اخلاف
یک تن نگذاشت که خانه آبادان کند و م تش افروزد الله تعالی راست ترین گویندگان ست
به حبیب خود که فرمود ان شانئك هو الابتر انتهی ابن الاثیر جزری در کتاب النهایه در حدیث
علی رضی الله عنه والله یود معاویة انه ما بقی من بنی هاشم نافخ ضرمة آورده الضرمة
بالتحریك النار وهذا یقال عند المبالغة فی الهلاك لان الکبیر والصغیر ینفخان
النار و ازینجا معنی عبارت فصل الخطاب لا یبقی من یزید و اخلافه دیار نافخ نار واضح
گردید و تیشه عداوتی که دشمنان برای اهل بیت رسالت مهیا ساخته بودند سر پنجه غیرت الهی بپای
آنها زد ولا یحیق المکر السیئ الا باهله و عاص بن وائل بر فوت طاهر پسر رسول خدا صلی الله
علیه و آله وسلم آنحضرت را ابتر گفته بود و عرب هر کرا پسر نباشد ابتر گویند حق تعالی برای تسلیه
فؤاد وے صلی الله علیه و آله وسلم سوره کوثر فرود آورد مراد بکوثر که بر وزن فوعل از کثرت برای

طف ۶۱ هجریه
کربلا ۶۱ هجریه

بمبالغہ آمدہ خیر بسیار و فرزندان بیشمار اند و فرمود دشمن تو دم بریدہ و منقطع از خیر و بی نسل و بی ذریت است
و ترا ذریت بسیار و حسن صیت تا یوم القرار باقی خواہد ماند و حق تعالی در قرآن کریم شہادت
بتطہیر این ذریت دادہ و آیۂ تطہیر فرو فرستادہ اگرچہ اہل بیت سکنی کہ عبارت از ازواج مطہرات است
ہم دران داخل باشند زیرا کہ دخول ایشان مضر مقصود نیست و سیوطی احادیث فضائل آل رسول
را در احیاء المیت بفضائل اہل البیت فراہم نمودہ و آنحضرت صلعم گفتہ سبب و نسب و صہر من منقطع نشود
روز قیامت و فرمودہ لکل بنی اب عصبۃ ینتمون الیہا الا ولد فاطمۃ فانا ولیہم و
عصبتہم وہم عشیرتی خلقوا من طینتی الحدیث اخرجہ ابن عساکر عن علی و نزد
طبرانی از ابن عمر آمدہ مرفوعاً کل بنی انثی فان عصبتہم لابیہم ما خلا ولد فاطمۃ فانی
انا عصبتہم و انا ابوہم و بعض طرق این حدیث تقوی بعض است و صاحب تلخیص گفتہ
من خصائصہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم ان اولاد بناتہ ینتسبون الیہ و اولاد بنات
غیرہ لا ینتسبون الی جدہم فی الکفاءۃ و غیرہا و در صواعق محرقہ نوشتہ کہ ہارون رشید از
موسی کاظم پرسید کہ شما خود را ذریت رسول خدا صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم چہ قسم می گوئید حال آنکہ ابنای
علی بن ابی طالب ہستید موسی این آیت کریمہ بخواند ومن ذریتہ داؤد وسلیمان وایوب
ویوسف وموسی وہارون وکذلک نجزی المحسنین وزکریا ویحیی وعیسی والیاس
کل من الصالحین و فرمود عیسی را پدر نبود انتہی قال الرازی فی تفسیرہ تحت ہذہ الآیۃ
الآیۃ تدل علی ان الحسن والحسین من ذریۃ رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم
لان اللہ تعالی جعل عیسی من ذریۃ ابراہیم مع انہ لا ینتسب الی ابراہیم الا بالام
فکذلک الحسن والحسین من ذریۃ رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم ان انتسبا الیہ
صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بالام فوجب کونہما من ذریتہ ویقال ان ابا جعفر الباقر
استدل بہذہ الآیۃ عند الحجاج بن یوسف و مراد بآیۂ مباہلہ ہمین اہل بیت اند در کشاف
زیر کریمۂ ندع ابناءنا وابناءکم ونساءنا ونساءکم وانفسنا وانفسکم گفتہ لا دلیل

اقوی من هذا اعلی فضل اصحاب الکساء وهم علی وفاطمة والحسنان انتهی در
شجرهٔ طیبه گفته فعلم انهم المرادون من الآیة وان اولاد فاطمة وذریتهم یسمون
ابناءه وینتسبون نسبة صحیحة نافعة فی الدنیا والآخرة ویؤیده ما فی صحیح البخاری
فی الحسن السبط ان ابنی هذا سید و در حدیث آمده الحسن والحسین سیدا شباب
اهل الجنة و در تشریح گفته واولادهما سادات المسلمین ولا ینبغی لاحد فی
زماننا ان یقول لغیر اولادهما یا سیدی بل لا لان فیه قذفا یعنی لا گویم لقب سیادت
برای حسنین و ذریت ایشان ماخوذ از احادیث مذکوره و دیگر اخبار صحیحه است طبرانی در کبیر از
انس آورده که گفت آنحضرت ص او را یا انس ادع لی سید العرب یعنی علیا علیه السلام و نیز
گفته که رسول خدا علی ع را سید المسلمین خوانده و فاطمه را سیده نساء اهل جنت گفته و در روایت ابن النجار
آمده اما ترضین ان تکونی سیدة نساء المؤمنین اخرجه فی کنز العمال بالجمله سیادت
اهل بیت رسالت و عظم نفع انتساب بسوی رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم منصوص اخبار و
آثار صحیحه است و در این باب کتب ضخیمه تالیف یافته منها جواهر العقدین للسید علی السمهودی و احادیث
دیگر که در حق اهل بیت بر خشیت خدا و اتقا و طاعت و قرب آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم
روز قیامت بتقوی وارد گشته منافی این روایات نیست زیرا که این خطاب برعایت
مقام تخویف و حث بر عمل و حرص بر آنکه ایشان اول مردم در تقوی و طهارت در حفظ باشند واقع
شده و در آن اشارت است بسوی ادخال نوعی از طمانینت بر ایشان و در هدایة السائل الی
ادلة المسائل کلامی متعلق باین باب در پیرایه سوال و جواب ذکر کرده ایم فراجعه و قصه شهادت حسنین
و حرز سب اهل بیت را در کتاب حجج الکرامة فی آثار القیامة نوشته ایم فلیعول علیه وبالله التوفیق

امام المسلمین و آدم الائمة المطهرین المتوحد بالهمة العلیا المتوسد بالشهود والرضا مرکز دائرة

الوجود سر الواجد والموجود مشخص العرفان عین الاعیان احدیة الجمع الوجودی

حقیقۃ الکلی الشہودی کہف الامامۃ صاحب العلامۃ لغز الاثنا و مضمون الابدا

ابو محمد زین العابدین ملقب بسجاد و ذو الثفنات ست رضی اللہ عنہ ولادت شریف در
مدینہ سکینہ بایام جد وی علی بن ابی طالب قبل وفات او بدو سال و ست بہم ادپنجم شعبان
روز پنجشنبہ سنۃ ثمان و ثلثین وقیل سنۃ ثلث و ثلثین وکان اسمر اللون رقیقا قصیر القامۃ
مادر وی شاہ زنان وقیل شہربانو دختر یزدجرد بن شہریار بن شیرویہ بن پرویز بن ہرمز بن کسری
نوشیروان بودہ زمخشری در ربیع الابرار نقل کردہ کہ صحابہ چون در عہد خلیفہ ثانی رضی اللہ عنہ
بندیان فارس بمدینہ آوردند سہ دختر از اولاد یزدجرد در میان آن بودند عمرؓ گفت تا ایشانرا
بفروشند علیؓ گفت با اولاد ملوک معاملہ سائر ناس نباید کرد عمر گفت چہ طور فروختہ شوند گفت
ثمنی مقرر کردہ شود و ہر کہ خواہد بآن ثمن بگیرد پس قیمت کردہ شدند علیؓ ہر سہ را بگرفت یکی بعبد اللہ
بن عمر داد و دیگرے بہ پسر خود حسین و دیگری بمحمد بن ابی بکر از اولی سالم بن عبد اللہ متولد شد و
از ثانیہ امام زین العابدین و از ثالثہ قاسم بن محمد این ہر سہ تن پسران خالہ یکدیگر اند و پیش
ازین اہل مدینہ سریہ گرفتن عیب می دانستند تا این ہر سہ تن از سراری بوجود آمدند و تمام اہل
مدینہ را در فقہ و ورع فائق شدند ازان باز مردم را رغبت در سراری پیدا شد این حکایت را ابن
خلکان ہم در وفیات الاعیان نقل کردہ و شیخ علامہ عماد الدین ادریس حسینی حمزی در کنز الاخبار فی
معرفۃ السیر و الاخبار در آخر کتاب در ذکر انساب عرب نوشتہ اما علی بن الحسین فلیس
للحسین عقب الا منہ ویقال ان امہ سندیۃ ویقال لہا سلافۃ و یقال غزالۃ و
در عمدۃ الطالب از مبرد روایت کردہ کہ منع کردہ اند بسیاری از نسابین و مورخین بر آنکہ مادر
زین العابدینؑ دختر یزدجرد باشد بلکہ حق تعالیٰ بسبب شرافت نسب رسول خدا صلی اللہ علیہ
آلہ وسلم او را محفوظ داشتہ از ولادت دختر مجوسے کہ بی انعقاد نکاح در تصرف در آمدہ باشد انتہی
گویم قول این جماعہ کہ مبرد نقل کردہ در معرض سقوط ست زیرا کہ ہاجر مادر اسمعیل بن ابراہیم علیہما السلام
جد خیر البشر سریہ بود و مادر امام موسے کاظم ام ولد بود حمیدہ بربریہ نام و مادر امام علی رضا ام ولد

بوده او را نامها ست اروی و سمانه و ام البنین و شقرا و النوبیه و مادر امام محمد تقی
ام ولد بود نام وی خیزران ست و قیل ریحانه و قیل کانت من اهل ماریة قبطیة
و در کنز الاخبار گفته یقال لها سکینة النوبیة و قیل المریسیه و مادر امام علی نقی ام ولد
بوده سمانه مغربیه نام و مادر حسن عسکری ام ولد بوده نام وی سوسن ست و قیل غیر ذلک و
علی نقی او را حدیثه نام کرده بود و مادر محمد مهدی صاحب الزمان شیعه ام ولد بود صیقل نام و
قیل سوسن و قیل ریحان و قیل غیر ذلک و هرگاه این امهات اولاد از دار الکفر به بلاد اسلام
در آمدند و مظهر خاندان رسالت و امامت شدند و الله اعلم حیث یجعل رسالته پس تزکیه امام همام
زین العابدین علیه السلام از اینکه مادر آنجناب دختر موسی باشد یعنی چه با آنکه آن دختر از
نژاد نوشیروان بود که حکومت اکثر گیتی داشت و خیلی عالی حسب بود و در بعض احادیث آمده
علیکم بالسراری فانهن مبارکات الارحام اخرجه الطبرانی فی الاوسط عن ابی
الدرداء و در روایت عقیلی آمده فانهن انجب الاولاد امام احمد و ابو یعلی از عبد الله بن
عمر آورده اند که انکحوا امهات الاولاد فانی اباهی بکم الامم یوم القیامة سیوطی در
کتاب الدراری فی ابناء السراری آورده که هشام بن عبد الملک مروانی زید بن علی را گفت
بمن رسیده که تو اراده خلافت داری حالانکه شایسته خلافت نیستی زیرا که مادر تو جاریه است
زید گفت اسمعیل بن ابراهیم ابن سریه بود و اسحق برادر وی ابن الحره اما حق تعالی از صلب
اسمعیل خیر البشر صلی الله علیه و آله و سلم را پیدا کرده و از صلب اسحق قردة و خنازیر بیرون آورده
انتهی یعنی بعض اولاد او بصورت بوزنه و خوک مسخ شده بودند حاصل مقصود آنکه اعتبار نسب
با آبا رست نه با امهات و در صحت شرافت حلت تصرف شرعی معتبر ست نه سیادت نسب مادران
و نقالت در سفاح و تصرف غیر مباح باشد نه در نکاح و تصرف مباح و حق ثبت آنست که همه
بنی آدم اند و آدم از خاک و فضیلت نزد خدا و قربت بمصطفی آن کرا ست که ذات در تقوی و
طهارت ست و عربیت و عجمیت نسب و سلب و صهر را در ماکن فیه هیچ دخل نیست و همگنان برابر اند

سوا ء بسواء الا ما نخص به آل الرسول صلی الله علیه واله وسلم من الاحکام الشرعیة التی بیناها فی هدایة السائل ولنعم ما قیل بیت اعتبار شرف آدمیان از حسب است
بهر تحقیق نسب آدم وحوا کافی ست * آری نکاح طیب وطاهر ست وسفاح وسفاد از برکات
طهارت محروم بلکه عاهر شهر بانو در معرکه کربلا نبود پیش از ان وفات کرد ومدفنش در طهران کوه
سمران ست وبالجمله جلائل صفات وعظائم سمات زین العابدین از ان برتر ست که بزبان قلم
وعنوان رقم احصا بتوان کرد امامیه گویند شهادت وے بزهر بوده باشاره ولید بن عبد الملک بن
مروان ونحوه فی سبائک الذهب وتاریخ الخلفاء واین حادثه روز شنبه دوازدهم محرم وبروایتے
هیزدهم محرم سنه خمس وتسعین وقیل اربع وتسعین اتفاق افتاده رحمه الله تعالی رحمة واسعة زبیر بن
بکار گفته بمروی یوم الطف بست وسه سال بود وواقدی گفته تولد علی بن حسین در سنه ثلث و
ثلثین بوده پس عمر او روز طف بست وهشت سال باشد ووفاتش در سنه اربع وتسعین بعمر پنجاه
وهفت سال بوده ودر بقیع در قبریکه عمش امام حسن علیه السلام مدفون گردیده سپرده شد و
بعده در همان قبر امام محمد باقر پسرش امام جعفر صادق مدفون گشتند فلله دره من قبر ما اکرمه و
اشرفه واعلی قدره عند الله تعالی ابن خلکان گفته هو احد الائمة الاثنی عشر ومن
سادات التابعین قال الزهری ما رأیت قرشیا افضل منه وامه سلافة بنت
یزدجرد آخر ملوک فارس وهی عمة امر یزید بن الولید الاموی المعروف بالناقص
وحکی ابن قتیبة فی کتاب المعارف ان ام زین العابدین تزوجها بعد ابیه زبید مولی
ابیه واعتق جاریة له وتزوجها فکتب الیه عبد الملک بن مروان یعیره بذلک فکتب
الیه زین العابدین لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنة وقد اعتق رسول الله
صلی الله علیه واله وسلم صفیة بنت حیی بن اخطب وتزوجها واعتق زید بن حارثة
وزوجه بنت عمته زینب بنت جحش وفضائله ومناقبه اکثر من ان تحصر انتهی وابنائے
معقبین زین العابدین شش بودند امام محمد باقر وعبد الله باهر واینشان از بطن فاطمه بنت امام حسن

بوده‌اند و عمر اشرف و زید شهید و مادر این هر دو دختر مختار بن ابی عبیده ثقفی ست و حسین اصغر و مادرش

ام ولد بود و علی اصغر مادر وی نیز ام ولد بود و در رساله زیدیه گفته وی رضی الله عنه پانزده پسر

داشت از هشت پسر عقب نمانده حسین و عبد الرحمن و محمد اصغر و قاسم و عیسی و سلیمان و عبد الله اصغر

و داود و اینها لا ولد درگذشتند و نسب سادات واسطی بلگرامی و بارهه و بعض جاهای دیگر

هندوستان و نسب سادات رسولدار که نیز واسطی الاصل اند بزید شهید می‌پیوندد و نسب سادات

بخاری قنوج و اُچه و ملتان و بعض سادات حوالی عظیم آباد و احمد آباد گجرات و خورجه و شکارپور

بامام زین العابدین می‌رسد محرر سطور نیز از سادات بخاری قنوجی ست مناقب و فضائل

زین العابدین و اخلاف ایشان که اسلاف این بنده اند زیاده از ان ست که در حوصلهٔ استیفا و

دائرهٔ استقصا گنجد در ینجا زیر ترجمهٔ هر واحد از آبای خود جزء ست از کل و بولی از کل ثبت می‌نماید

و بر ترتیب اصلاب ذکر هر یکی از ائمهٔ هدی و سادات اجداد اعلی می‌نویسد و لعل ذالک لا یخلو

عن فائدة تامة لاخلافنا و لمن شاء الله سبحانه و تعالی من المؤمنین المسلمین

الامام الهمام باقر العلوم شخص العلم و المعلوم ناطقة الوجود نسخة الموجود و ضرغام

آجام المعارف المنکشف بکل کاشف الحیاة الساریة فی المجاری النور البسیط

علی الدراری حقیقة الحقائق الظهوریة دقیقة الدقائق النوریة الفلک الجاری

فی اللجج الغامرة المحیط علمه بالزبر الغابرة النبأ العظیم و الصراط المستقیم للمستند

لکل ولی محمد باقر بن زین العابدین علی علیهما السلام مکنی بابی جعفر ابن خلکان

گفته و کان عالما سیدا کبیرا و انما قیل له الباقر لانه تبقر فی العلم ای توسع و اللتفق

التوسع و فیه یقول الشاعر شعر یا باقر العلم لاهل التقی + و خیر من لبی علی

الاجبل + ولادش در مدینه روز سه شنبه ثالث صفر سنة سبع و خمسین بوده عمر او روز قتل جد وی

حسین علیه السلام سه سال بود مادرش ام عبد الله بنت حسن بن حسن بن علی بن ابی طالب ست

در سیاست نسب گفته وکان معتدل القامة اسمر اللون ولم یظهر من اولاد الحسین من علم الدین والسنن وعلم السیر وفنون الادب ما ظهر منه انتهی توفی فی شهر ربیع الاول سنة ثلاث عشرة ومائة وقیل فی الثالث والعشرین من صفر سنة اربع عشرة وقیل سبع عشرة وقیل ثمان عشرة بالحمیمة ونقل الی المدینة ودفن بالبقیع فی القبر الذی فیه ابوه وعم ابیه الحسن بن علی فی القبة التی فیها قبر العباس کذا فی وفیات الاعیان وله من العمر ثمانیة و خمسون سنة قیل مات بالسم فی زمن ابراهیم بن الولید پنج پسر و دو دختر داشت جعفر صادق و عبد الله و مادر این هر دو ام فروه است و ابراهیم و مادرش ثقفیه کنیه بام زبیده دختر عبد الله بن عمر بن خطاب رضی الله عنهما بود و عبد الله مادرش ام حکیم یا ام زید بود و ام حکیم دختر اسد بن مغیره است و علی یا مادرش ام ولد بود و عقب از جعفر صادق باقی ماند نه از دیگران مگر عبد الله که یک پسر حمزه نام داشت و حمزه را یک دختر بود فاطمه نام که مادر عمر بن یحیی بن حسین بن زید شهید باشد محمد باقر در معرکه کربلا چهار ساله عمر داشت ومناقبه کثیرة لا یسعها مثل هذا الموضع

الامام ابن الامام اسناد العالم وسند الوجود مرتقی العروج ومنتهی الصعود البحر المواج

الازلی السراج الوهاج الابدی ناقد خزائن المعارف والعلوم منتحل العقول و نهایة الفهوم معالم تعلیم الاسماء دلیل طرق السماء المکون الجامع الحقیقی العروة الوثقی التدقیقی برزخ البرازخ وجامع الاضداد النور الالٰهی فی الهدایة والارشاد جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علی علیهم السلام نقل عنه من العلوم ما لم ینقل عن غیره وکان اماما فی الحدیث والسنة وکان من سادات اهل البیت ولقب بالصادق لصدقه فی مقالته ابن خلکان گفته فضله اشهر من ان یذکر وله کلام فی صنعة الکیمیاء والزجر والفال وکان تلمیذه ابو موسی

جابر بن حیان الصوفی الطرطوسی قد الف کتابا یشتمل علی الف ورقة یتضمن
رسائل جعفر الصادق وهی خمس مائة رسالة وکانت ولادته سنة
ثمانین للهجرة وهی سنة سیل الجحاف وقیل بل ولد یوم الثلثاء قبل
طلوع الشمس ثامن شهر رمضان سنة ثلث وثمانین وتوفی فی شوال سنة
ثمان واربعین ومائة بالمدینة ودفن بالبقیع فی قبر فیه ابوه محمد الباقر
وجده علی زین العابدین وعم جده الحسن بن علی رضی الله عنهم اجمعین
فلله دره من قبر ما اکرمه واشرفه وامه ام فروة بنت القاسم بن محمد بن
ابی بکر الصدیق رضی الله عنهم وحکی کشاجم فی کتاب المصائد والمطارد ان
جعفر سال ابا حنیفة رضی الله عنهما فقال ما تقول فی محرم کسر رباعیة ظبی
فقال یا ابن رسول الله ما اعلم ما فیه فقال له انت تتداهی ولا تعلم ان الظبی
لا یکون له رباعیة وهو ثنی ابدا گویم ابوحنیفه نعمان بن ثابت کوفی امام ائمه فقه حنفی شاگرد
جعفر بود وشافعی شاگرد امام محمد شیبانی ست واحمد بن حنبل شاگرد شافعی وامام محمد شاگرد مالک بن
انس صاحب موطا ست پس گویا هر چهار امام مذهب اهل سنت وجماعت در علوم شرعیه مستفید از
اهل بیت رسالت اند وازینجا سقوط طعن شیعه وامامیه که اهل سنت را منحرف از اهل بیت گویند
کما ینبغی ظاهر شد ولله الحمد در سبائک الذهب گفته وکان رضی الله عنه یقول لا یتم المعروف
الا بثلث تعجیله وستره وتصغیره ومناقبه کثیرة شهیرة توفی وله من العمر
ثمانیة وستون سنة وقیل انه مات مسموما فی زمن المنصور انتهى در رساله
زبیریه گفته مادر ام فروه اسما دختر عبدالرحمن بن ابی بکر بود ومادر قاسم غزاله خواهر شهربانو وجعفر صادق را
دو زن بود یکی فاطمه دختر حسین اثرم بن امام حسن از بطن وی اسمعیل متولد شده عبیدیین خود را از
اولاد همین اسمعیل گویند ولیکن جمعی از حفاظ حدیث ومورخین درین نسب طعن کرده اند وبعضے
تصحیح نموده در سبائک گفته هذا النسب قد طعن فیه طاعنون من النسابة وقدح فیه

له ای نسب العبیدیین ۱۲

بجماعة من اجلة العلماء والله اعلم بما هو الحق وكان لهم ملك ببلاد المغرب
ثم بمصر والشام مرو افرتقية وغيرها انتهى گويم قوم بوہرہ گجرات وامیہ ایشان کہ مذہب
اسمعیلیہ دارند از بقایای این طائفہ ہستند لیکن امروز ملکی بدست ایشان نیست در رسالہ دیدہ
گفتہ اولاد جعفر صادق سیزدہ پسر وچہار دختر بود عبداللہ وحسن ومحمد اکبر ومحمد اصغر وعباس وعلی اسد ومحسن
وعیسی واز پنج پسر عقب ماند موسی کاظم واسمعیل ومحمد دیباج ملقب بمامون واسحق موتمن وعلی
عریضی وعریض نام قریہ ایست در حوالی مدینہ کہ علی آنجا ساکن بود و عمر دراز یافت وحسن عسکری را
دریافت انتہی وبالجملہ مناقب جعفر بسیارست وکتاب جفر وجامعہ منسوب باوست حال این
کتاب در تاریخ ابن خلدون بشرح مذکورست وما ہم در لقطۃ العجلان نوشتہ ایم

الہمام بن الہمام شجرۃ الطور وآیۃ النور والسر المستور من الامامۃ امین الشرف والکرامۃ

نور مصباح الارواح جلاء زجاجۃ الاشباح اکسیر فلزات العرفاء معیار
نقود الکرماء مرکز الائمۃ العلویۃ محور الافلاک المصطفویۃ ابو الائمۃ الکرام
موسی کاظم علیہ السلام بن جعفر الصادق رضی اللہ عنہ در سبائک الذہب گفتہ
ھو الامام الکبیر القدر الکثیر الخیر یقوم لیلہ ویصوم نہارہ کنیتہ ابو الحسن
وکان اسمر اللون وکانت لہ کرامات ظاہرۃ لا یسع مثل ہذا الموضع ذکرہا
رشید خلیفہ عباسی او را گفت کہ شما خود را چہ قسم اقرب برسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم می گوئید
گفت اگر آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم خطبہ بخانہ شما کند اجابت نمائید یا نہ رشید گفت سبحان اللہ
باین خطبہ ونسبت فخر بر عرب وعجم کنم موسی گفت آنحضرت خطبہ بخانہ ما نکند ونہ ما دختران خود را
بوی توانیم داد زیرا کہ وی پدر ماست ونیز بر حرم شما داخل نشود وبر حرم ما می تواند در آمد پس
اقرب ہستیم بوی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم از شما انتہی ابن خلکان در وفیات الاعیان نوشتہ
قال الخطیب فی تاریخ بغداد وکان موسی یدعی العبد الصالح من عبادتہ و

سر سریان الوجود ظل الله الممدود المنطبع فی مرآت العرفان المنقطع من
زخارف الاکوان غواص بحر القدم محیط الفضل والکرم حامل سر الرسول
مهندس الارواح والعقول غایة الظهور والایجاد ابو جعفر محمد الجواد بن
علی الرضا بن موسی الکاظم علیهم السلام ابن خلکان گفته قدم الی بغداد وافدا
علی المعتصم ومعه امرأته ام الفضل بنت المامون فتوفی بها وحملت امرأته الی قصر
عمها المعتصم فجعلت مع الحرم وکان یروی مسندا عن ابائه الی علی بن ابی طالب
رضی الله عنه انه قال بعثنی رسول الله صلی الله علیه واله وسلم الی الیمن فقال
لی وهو یوصینی یا علی ما خاب من استخار ولا ندم من استشار یا علی علیک
بالدلجة فان الارض تطوی باللیل ما لا تطوی بالنهار یا علی اغد باسم الله
فان الله بارک لامتی فی بکورها وکان یقول من استفاد اخا فی الله فقد استفاد
بیتا فی الجنة وقال جعفر بن محمد بن مزید کنت ببغداد فقال لی محمد بن منده بن
مهربذ هل لک ان ادخلک علی محمد بن علی الرضا فقلت نعم فادخلنی علیه
فسلمنا وجلسنا فقال حدیث رسول الله صلی الله علیه واله وسلم ان فاطمة
احصنت فرجها فحرم الله ذریتها علی النار قال ذلک خاص بالحسن والحسین
رضی الله عنهما وله حکایات واخبار کثیرة وکانت ولادته یوم الثلثاء خامس
شهر رمضان وقیل منتصفه سنة خمس وتسعین ومائة وتوفی یوم الثلثاء
لخمس خلون من ذی الحجة سنة عشرین ومائتین وقیل تسع عشرة ومائتین
ببغداد ودفن عند جده موسی بن جعفر رضی الله عنهم اجمعین فی مقالنساء
وصلی علیه الواثق بن المعتصم انتهی کلامه در سبائک گفته امام ولد وکنیته ابو
جعفر ولقبه الجواد وزوجه المامون ابنته ام الفضل وسیره الی المدینة
المنورة وتوفی ببغداد لان المعتصم استقدمه مع زوجته ام الفضل اندفنته

و در رسالهٔ زبدیه گفته محمد بن علی رضا ملقب بتقی مادرش خیزران و قیل سکینه نوبیه بود از قبیلهٔ ماریه قبطیه معتصم عباسی او را بزهر کشت و در بغداد بروضهٔ جد خود موسی کاظم مدفون گردید دو زن داشت یکی ام الفضل دختر مامون دوم دختری از اولاد عمار بن یاسر و سه پسر بود و دختر داشت علی النقی و موسی مبرقع و یحیی عقب او از همین دو پسر علی و موسی باقی مانده و سلسلهٔ نسب سادات رضویه منتهی می شود بموسی مبرقع انتهی

الداعی الی الحق امین الله علی الخلق لسان الصدق و باب السلم اصل

المعارف و منبت العلم عین الایجاد و الابداع انموذج اصول الاختراع بهجة الکونین و مهجة الدارین مفتاح خزائن الوجود حافظ مکامن الشهود طیب ار فضاء الصدق و الصفا ابو الحسن علی الهادی بن محمد الجواد بن علی الرضا علیهم السلام و کان قد سعی به الی المتوکل و قیل ان فی منزله سلاحا و کتبا و غیرها من شیعته و اوهموه انه یطلب الامر لنفسه فوجه الیه بعدة من الاتراک لیلا فهجموا علیه منزله علی غفلة فوجدوه وحده فی بیت مغلق و علیه مدرعة من شعر و علی راسه ملحفة من صوف و هو مستقبل القبلة یترنم بآیات من القرآن فی الوعد و الوعید لیس بینه و بین الارض بساط الا الرمل و الحصا فاخذ علی الصورة التی وجد علیها و حمل الی المتوکل فی جوف اللیل فمثل بین یدیه و المتوکل یستعمل الشراب و فی یده کاس فلما رآه اعظمه و اجلسه الی جانبه و لم یکن فی منزله شیء مما قیل عنه و لا حجة یتعلل علیه بها فناوله المتوکل الکاس الذی فی یده فقال یا امیر المومنین ما خامر لحمی و دمی قط فاعفنی منه فاعفاه و قال انشدنی شعرا استحسنه فقال انی لقلیل الروایة للشعر قال لا بد ان تنشدنی شیئا فتلا هذه الآیة کم ترکوا من جنات و عیون و زروع و مقام کریم و نعمة

كانوا فيها فاكهين كذلك واورثناها قوما آخرين ثم انشده نظم باتوا على
قلل الاجبال تحرسهم + غلب الرجال فما اغنتهم القلل + واستنزلوا بعد عز عن
معاقلهم + فاودعوا حفرا يا بئس ما نزلوا + ناداهم صارخ من بعد ما قبروا
اين الاسرة والتيجان والحلل + اين الوجوه التي كانت منعمة + من دونها
تضرب الاستار والكلل + فافصح القبر عنهم حين سائلهم + تلك الوجوه عليها
الدود يقتتل + قد طال ما اكلوا دهرا وما شربوا + فاصبحوا بعد طول الاكل
قد اكلوا + قال فاشفق منه من حضر على علي وظن ان بادرة تبدر اليه فبكى
المتوكل بكاء كثيرا حتى بلت دموعه لحيته وبكى من حضره ثم امر برفع الشراب
ثم قال يا ابا الحسن اعليك دين قال نعم اربعة آلاف دينار فامر بدفعها
اليه ورده الى منزله مكرما وكانت ولادته يوم الاحد ثالث عشر رجب و
قيل يوم عرفة سنة اربع وقيل ثلث عشرة ومائتين ولما كثرت السعاية في
حقه عند المتوكل احضره من المدينة وكان مولده بها واقره بسر من رأى وهي
تدعى بالعسكر لان المعتصم لما بناها انتقل اليها بعسكره فقيل لها العسكر ولهذا
قيل لابي الحسن المذكور العسكري لانه منسوب اليها واقام بها عشرين سنة
وتسعة اشهر وتوفي بها يوم الاثنين لخمس بقين من جمادى الآخرة وقيل
لاربع بقين منها وقيل في رابعها وقيل في ثالث رجب سنة اربع وخمسين و
مائتين ودفن في داره انتهى ما في ابن خلكان وقد نظم السيد غلام علي
آزاد هذه الحكاية في الدفتر الرابع من مظهر البركات اوله نظم واحد من
عصابة الخلفاء + خصم للائمة الكرماء + واخره نظم رام آزاد صحبة الامراء +
ناويا حسن خدمة الفقراء + وقال في السبائك وكان اسمر اللون ومناقبه كثيرة
وتوفي بسر من رأى وله من العمر اربعون سنة انتهى در رساله زبيده گفته مادرش

سمانہ نام داشت در مدینہ منورہ روز جمعہ پانزدہم ذیحجہ متولد شد متوکل یا معتمد او را زہر دادہ بکشت در سرمن رائی معروف بسامرہ مدفون ست شش پسر داشت حسن عسکری جعفر زکی مادر حسن غزالہ یا حدیثیہ نام دارد و حسن مثنٰے کہ پیش پدر بمرد و موسے و محمد و علی اما عقب او جز از عسکری و زکی باقی نماند انتہٰے گویم وی امام دہم ست از ائمہ اثنا عشر و بعد او امام یازدہم نزد شیعہ حسن عسکریست کہ در مدینہ سنہ دو صد و سے و دو ہجری متولد شدہ کنیت او ابو محمد ست و لقب خالص با بن سمرت و بیاض بود وفاتش در سنہ دو صد و شصت و یک ہجری اتفاق افتاد در بست و ہشت سالگے در گذشت و بسامرہ مدفون گردید ابن خلکان گفتہ احد الائمۃ الاثنی عشر علی اعتقاد الامامیۃ وھو والد المنتظر صاحب السرداب ویعرف بالعسکری وابوہ علی ایضا یعرف بھذہ النسبۃ وکانت ولادتہ یوم الخمیس فی بعض شھور سنۃ احدی وثلثین ومائتین وقیل سادس شھر ربیع الاول وقیل الاخر سنۃ اثنتین وثلثین ومائتین وتوفی فی یوم الجمعۃ وقیل الاربعاء لثمان لیال خلون من شھر ربیع الاول وقیل جمادی الاولی سنۃ ستین ومائتین بسرمن رأی ودفن بجنب قبر ابیہ وھذہ النسبۃ الی سرمن رأی ولما بناھا المعتصم وانتقل الیھا بعسکرہ قیل لھا العسکر وانما نسب الحسن الیھا لان المتوکل اشخص اباہ علیا الیھا واقام بھا عشرین سنۃ وتسعۃ اشھر فنسب ھو وولدہ ھذا الیھا انتہی و امام دوازدہم نزد امامیہ پسر حسن عسکری محمد مہدیست عمر او نزد وفات پدر پنج سال بود وکان مربوع القامۃ حسن الوجہ والشعر اقنی الانف صبیح الجبھۃ در سبائک الذہب گفتہ وزعم الشیعۃ انہ غاب فی السرداب بسرمن رأی سنۃ مائتین واثنتین وستین وانہ صاحب السیف القائم المنتظر قبل قیام الساعۃ ولہ قبل قیامہ غیبتان احدھما اطول من الاخری انتہی گویم این زعم شیعہ الطل باطلات ست دلیلی ازہم بران قائم نشدہ و آل سنت و جماعت

ادله و براهین این طائفه را که بر وجود و غیبت و انتظار او در کتب مذهب خویش ذکر کرده اند
بحجج صحیحه و سنن صریحه استیصال نموده اند وقد ذکرنا طرفاً من ذلک فی کتابنا کشف
الالتباس عما وسوس به الخناس وکتابنا حجج الکرامة فی آثار القیامة والذی
اتفق علیه العلماء ان المهدی هو القائم فی آخر الزمان عند قرب الساعة
الکبری وهو مقدمة اشراطها العظمی وانه یملأ الارض عدلاً وقسطاً کما
ملئت جوراً وظلماً والاحادیث فیه وفی ظهوره اکثر من ان تحصی فی
هذا الموضع وقد الف فیه جماعة من اهل العلم رسائل شتی هی معروفة عند
کل من یعتنی بالشرائع ویعرف الوقائع وبالجمله این هر دو بزرگوار که حسن عسکری و محمد مهدی
باشند در اجداد و امجاد محرر سطور معدود نمیند بلکه انشعاب نسل بعد از علی هادی که ملقب به علی نقی
بن محمد تقی ست از جعفر زکی شده و باین حساب مجموع ائمه اہل بیت که در اسلاف این
دور افتاده می درآیند ده امام کرام اند والحمد لله الذی اخرجنی من اصلاب هؤلاء
الائمة وارحام تلک الامهات صفوة الامة وجعل اصلابهم وارحامهن
مسلمات مومنات قانتات ثیبات وابکاراً والقی ذریة رسوله الکریم
فی نسلهم الی یوم القیامة علانیةً وجهاراً اللهم کما حسنت اسلافنا واخلاقنا
فحسن اولادنا واخلافنا انک علی ما تشاء قدیر وبالاجابة جدیر

زین المفاخر والبحر الزاخر سید السادة ومفخر القادة جعفر زکی بن علی نقی بن محمد تقی

رحمهم الله تعالی رحمة واسعة

معروف بکذاب ست شیخ شرف الدین نسابه گفته جعفر در نسب کاذب نیست بلکه بواسطه طعن که
در حقیت امامت محمد مهدی بن حسن عسکری گروه امامیه او را کذاب مشهور کردند حال آنکه هست لغا
درین طعن صدیق ست زیرا که تعدد و بیت محمد مهدی به دلیلی ثابت نشده پس جعفر درین طعن بیله

صادق ومخالفت او کا ذہب باشد در رسالۂ زیدیہ گفتہ اولاد او سہ گونہ است یکی از عبداللہ وعبیداللہ
وعبدالعزیز وابراہیم وحسن ومحسن ومحمد واحمد وموسے ونسابین را در عقب ایشان اختلاف ست
دوم عباس وعیسی واحمد واسحاق وایشان باتفاق نسابین معقب نیستند سوم علی اشقر کہ
سید نقبای بغداد بود واسمعیل کہ نیز در بغداد بود ویحیے کہ از حجاز بدار السلام آمد وطاہر و
ہارون وادریس وعقب جعفر ازہمین شش پسر باقی ماندہ چنانکہ در عمدۃ الطالب ذکر کردہ است

سید السادات علی اشقر بن جعفر زکی

ایشان را سہ پسر بودند عبداللہ وجعفر واسمعیل ودر عقب جعفر اختلاف ست ولقب علی مختار بود

سید عبداللہ بن علی اشقر

اور ایک پسر بود سید محمد نام تمام نسل او از وی ست وخاندان او در بغداد مشہور باکابر بودہ
ونقابت مشہد کاظمین تعلق ہمین سید محمد داشتہ

سید محمد بن سید عبداللہ رح

اور اپنج پسر بود ابو القاسم ویحیے وعلی وعیسے ومحمود وعقب وی از ایشان باقی ماندہ ودر
مقابر قریش بغداد مدفون اند

سید احمد بن سید محمد مذکور

اور ایک پسر بود کہ از وی عقب ماندہ سید محمد نام اول کسیکہ از بغداد برخاستہ سکونت بلدۂ
بخارا گزید سید محمد ست بعدہ چہار پشت او در بخارا اقامت نمودند واللہ اعلم

سید محمد بن سید احمد

اور ایک پسر بود کہ از وی عقب ماندہ سید جعفر بخارسے

سید جعفر بن سید محمد

اور ایک پسر بود سید علی مؤید بخاری واو را نسل از سید جلال اعظم گلسرخ باقی ماند

سید علی مؤید بن سید جعفر

پسرش سید جلال اعظم بخاری نام دارد اول کسیکه از بخارا برآمده سکونت ملتان و اُچه اختیار کرد سید جلال ست ـ

سید جلال اعظم بن سید علی موید

نخستین از بخارا برآمده در ملتان بخانقاه شیخ الاسلام بهاؤالدین زکریا اقامت گزید و کان ذلك فی سنة ست مائة و ثلثین و خمس و ابعد چندی از خدمت شیخ مرخص گشته رخت اقامت در بهکر انداخت و با زهره خاتون دختر سید بدرالدین بن سید صدرالدین خطیب بهکر عقد نکاح بست بعده از بهکر برخاسته در اچه ساکن شد مقبرهٔ او در انجاست نام اصلی و حسین ست و کنیت ابو عبدالله و لقب سید جلال اعظم گل سرخ و مولد بخارا عقب او چهار پسر علی و جعفر او ساین هر دو دختر پادشاه بخارا بود علی همراه پدر در ملک سند ماند و جعفر سوی بخارا بگشت اولاد او آنجاست و سید محمد غوث مادرش بی بی زهره مذکوره است و سید احمد کبیر مادرش بی بی فاطمه دختر دیگر سید بدرالدین مذکور بود عقب علی از یک پسر سید بهاؤالدین حلیم ست و ایشان بسادات بهائی مشهور اند ـ

سید احمد کبیر بن سید جلال اعظم گلسرخ

و این همان سید احمد کبیر اند که عوام و جهلهٔ مسلمانان هند گاو نذر برای ایشان ذبح می کنند و این ذبیحه شرعا حرام ست نظام در تفسیر نیشاپوری گفته قال العلماء لو ان مسلماً ذبح ذبیحة وقصد بها التقرب الی غیر الله صار مرتداً و ذبیحته ذبیحة مرتد انتهی سید احمد کبیر را دو پسر بود یکی سید جلال الدین مخدوم جهانیان جهان گشت از بطن بی بی خوند خاتون دختر سید مرتضی معروف بسید و بن سید بدرالدین بهکری دوم سید صدرالدین محمد راجو قتال اولاد سید و در بهکر هست ـ

سید ابو عبدالله جلال الدین قطب عالم

معروف به مخدوم جهانیان جهان گشت بن سید احمد کبیر رحمهما الله تعالی و لادتش شب برات

در سنہ ہفت صد و ہفت ہجری بودہ و در تاریخ فرشتہ نوشتہ پدرش در ہفت سالگی او را نزد شیخ
جمال خجندی کہ از مریدان شیخ بہاؤ الدین زکریا بود بردہ بدست بوس او مشرف ساخت شیخ
جمال گفت تو آن پسرے کہ خاندان خود را تا قیامت منور دارے سید جلال الدین عالمی متبحر بود
در علوم عقلی و نقلی مشقت بسیار کشیدہ و معتقد بان نبود کہ مرید یک کس شود و بجای دیگر رجوع
ننماید می گفت جمیع مشائخ و فضلا را باید دید و از ہر کدام نصیبے و فیضے باید برد و آخر ید رخود خرقہ
خلافت یافت و بجانب مکہ و مدینہ و مصر و شام و بیت المقدس و روم و عراقین و خراسان و
بلخ و بخارا سفر نمود و چندین شیخ کرد از انجملہ شش حج اکبر نمود و در مدینہ منورہ سلطان العلماء
استاذ المحدثین شیخ عفیف الدین شافعی سینے را دریافت و مدت دو سال بخدمت وی ماندہ
نسخہ عوارف وغیرہ پیش او گذرانید گویند عفیف الدین خرقہ از شیخ رشید الدین ابو القاسم محمد صوفی
پوشیدہ بود و وی از شیخ الشیوخ شہاب الدین عمر سہروردی یافتہ و ہمچنین در اثنای سفر بصحبت
شیخ حمید الدین محمود حسینی سمرقندی رسیدہ از وی خرقہ و فیض ربود و وی از شیخ محمد بن ابراہیم
نساجی رومی از شیخ نظام الدین ابو العطا بخاری گرفتہ بود و گویند سید جلال الدین در اثنای
سیر و سلوک سے صد و چند اہل کمال را دریافتہ و از ہمگنان فیض کلی نصیبش گشت الی قولہ و
کمالات و حالات وے در کتاب قطبی بشرح و بسط تمام مرقوم شدہ الی قولہ جد دا بزیارت
سرور کائنات سرفراز گشتہ گفت السلام علیک یا جدی آواز شنید و علیک السلام
یا ولدی و پس ازان سفر برگشتہ چون باچہ رسید و ہشتاد و ہفت سالگی مریض شدہ روز بروز
ضعیف می شد تا روز عید قربان بعد از ادای دوگانہ ازین جہان بجہان جاودانی انتقال
نمود و در ہمان بلدہ مدفون گشت انتہی ملخصاً در ملفوظ ایشان نوشتہ کہ نعمتہای باطنی و
اجازت خرقہ از بست مشائخ یافتہ اند منجملہ آنہا یکے سید احمد کبیر والد ایشان ہستند دیگر سید
بہاؤ الدین عم ایشان و شیخ رکن الدین ابو الفتح و سید اوحد الدین و شیخ قوام الدین و شیخ
نصیر الدین چراغ دہلوی و شیخ عبد اللہ یافعی مکی و شیخ عبد اللہ مطرے و شیخ ابو اسحٰق گازرونی

وشیخ نجم الدین اصبهانی و شیخ نجم الدین کبری الی غیر ذلک من العلماء والمشائخ و بر ہگذر سیاحت دنیا و کثرت اساتذه و شیوخ معروف شدند مخدوم جهانیان جهان گشت احوال تفصیلی ایشان در کتب سیر صوفیه مسطور ست و در صحائف تواریخ مذکور مثل اخبار الاخیار و تاریخ فرشته وجز آن و شهرت ایشان مستغنی ست از ذکر فضائل و مناقب عوام بلکه خواص اهل هند می گویند که آثار شریفه نبوی و سنگ نقش پای مصطفوی که در دهلی ست آورده ایشان ست لکن روایتی از سنت صحیحه نزد محدثین بدان ثابت نشده که در خورد اعتماد و اعتبار باشد و در حدیثی نیامده که نقش پای مبارک بر سنگی چسپیده باشد اما صوفیه که قومی خوش عقیده صاف دل نیک گمان بهر کس دنا کس اند در اثبات این قسم چیزها بجا اند والله اعلم وفات سید جلال الدین دهم ذی حجه سنه هفصد و هشتاد و پنج گردید منکوحات ایشان سه زن بودند و ولاده سه پسر اول سید ناصر الدین محمود مادرش دختر سید محمد غوث بود دوم سید عبدالله مادرش دختر سادات دهلی بود سوم سید محمد اکبر مادرش دختر سلطان روم بود سید عبدالله لاولد مرد و اولاد سید محمد اکبر در هند روم ماندند و اولاد سید ناصر الدین در هند و سند ست و اگرچه ولادت ایشان در اوچه عمل ملتان بوده اما مشهور به بخاری هستند نسبت باصل وطن خود و این نسبت بسیار خوب ست زیرا که محمد بن اسمعیل بخاری صاحب جامع صحیح که امیر المومنین بود در علم حدیث از بخارا برخاسته اگرچه وی عجمی الاصل و ایشان عربی المحتد هستند شعر

فی الجمله نسبتی بتو کافی بود مرا بلبل همین که قافیه گل شود بس ست

فائده کتب انساب در بیان نسب مخدوم جهانیان جهان گشت گونه مختلف واقع شده در تذکرة السادات بعد از جعفر زکی ملقب به کذاب سه پدر ذکر کرده یعنی جعفر بن محمود بن احمد بن عبدالله بن علی اشقر و در منبع الانساب چهار پدر ذکر کرده یعنی جعفر بن محمد بن محمود بن احمد بن عبدالله و در انوار العارفین دو پدر ذکر نموده یعنی جعفر بن محمود بن احمد بن عبدالله و در رساله زبدیه جاتی دو پدر گفته یعنی جعفر بن

محمود بن احمد بن عبد الله و در جای دیگر چهار پدر نوشته جعفر بن محمد بن محمود بن احمد
بن محمود بن عبد الله و در خزانه جلالی سه پدر گفته یعنی جعفر بن محمد بن محمود بن احمد
بن عبد الله و آئین بدان ماند که در نسب نبوی بعد از عدنان اختلاف است و در بینا
رساله فرع نامی مطابق روایات رساله زیدیه که نزد سادات بخاری است و این
جد منقول شده آمده نوشته شده ولکن این اختلاف اگر تنقیح صحیح بهر سند مندفع
می تواند شد و در تاریخ فرشته بذکر سید جلال بخاری جد مخدوم جهانیان گفته
وی پسر سید علی بن جعفر بن محمد بن احمد بن محمود بن عبد الله بن علی اشقر بن جعفر
بن علی هادی است و باین حساب چهار پدر کم می شود و این مطابق رساله زیدیه است
والله اعلم ترجمه حافله حضرت مخدوم در کتاب تقصار نیز بعد ازین ثبت نموده شد فارجع الیه

سید ناصر الدین محمود بن سید

جلال الدین بخاری مخدوم جهانیان جهان گشت سه زن در حباله نکاح در آورده و بحکم
اخرج منکما الکثیر الطیب که در دعای نبوی بحق فاطمه علیها السلام وارد است اولاد کثیر
از انها روزی روزگار ایشان شده است وی فرزند بهر سید بلند مجد به بهره رسید از انجمله
پنج پسر بقطب مشهور شدند یکی شیخ حامد کبیر دوم سید علم الدین سوم سید شهاب الدین چهارم سید
اسمعیل پنجم سید فضل الله و نام بعض فرزندان این است سید برهان الدین سید علاء الدین
عرف بندگی شیخ الاسلام قبروی در بلده قنوج متصل محله راجگیر است مادرش سعادت خاتون
دختر سادات دهلویه بود و سید شرف الدین و سید نظام الدین و دو تن لاولد مردند مادرش دختر
بقال بود و بادشاه دهلی چند سر به با ایشان از کوشک خاص بخشید دیوانه وی هم اولاد داشته
اینها مشهور به سادات کوشکی هستند و اولاد برهان الدین در گجرات هستند از نسل دختر ملک آحق
کهوکر زمیندار گجرات است و مزارش بر فاصله سه کروه از احمد آباد واقع شده در آنجا اولاد وی
سکونت دارد و محرر سطور چون در سنه [illegible] هجری وارد احمد آباد گجرات گردید بزیارت مزارات ایت

بزرگواران سعادت اندوز گشت و اولاد ایشان را دریافت مساجد و خانقاه وغیره قباب قبور
هنوز برقرار ست و اولاد سید شرف الدین در نواح اچه که قریه از سرزمین ملتان ست سکونت
دارد و منجمله دختران سید محمود یکی بی بی تاج الملک بود و دیگر سعادت بی بی بهرو و بعد وفات در عقد
نکاح سید معز الدین بن سید علاء الدین رسولدار در آمدند مادر ایشان بی بی تنکتی دختر سلطان
حسین لنگاه بود و اولاد سید حامد کبیر در هند باقی ماند

سید حامد کبیر بن سید ناصر الدین محمود

بجای پدر سجاده نشین شد دو پسر و یک دختر داشت سید بهاء الدین و وی لا ولد بمرد و سید
رکن الدین ابو الفتح و سیبے بی مریم مادرش سیبے بی خوند دختر سید شمس الدین بن سید محمد غوث بود

سید رکن الدین ابو الفتح بن سید حامد

مسند نشین چهار بالش سیادت مشیخت بود هنگامهٔ افاده و استفاضه گرم داشت چهار پسر و سه
دختر یادگار خود گذاشت سید جلال ثالث و سید محمود که اولادش در اچه عمل ملتان ست و سید
ابو القاسم مادرش بی بی سمنی دختر بادشاه تهته بود و سید محمد معروف بکیمیا نظر مادرش مراد خاتون
دختر ملک داؤد خان بن میر علے لنگاه بود و بوجو مادرش بی بی میمونه از سادات دهلی ست
و بی بی تاج الملک که در حبالهٔ نکاح سید عماد الدین بن سید حاجی بن سید حسین بن سید
علاء الدین رسولدار در آمد مادرش بی بی دودی دختر سید دولت بن سید شمس الدین بن سید
محمد غوث بود و بی بی جنت خاتون رحمهم الله تعالی و ایاهن جمیعا

سید جلال ثالث بن سید رکن الدین ابو الفتح

وی سجاده نشین پدر بزرگوار بود و اول کسیکه از اچه عمل ملتان برخاسته نزول بدهلی کرد او ست
و وجه نقل مکان مخالفت باهمی اخوان بود بهلول شاه لودهی بادشاه دهلی بیعت ارادت
بسید جلال ثالث داشت ایشان را از ملتان بدهلی آورد و سرکار قنوج را در تیول و اقطاع
ایشان بخشید باین رهگذر حضرت ایشان از دهلی قدوم بقنوج جاگیر خود آوردند و ازان باز

این بلده مسکن اخلاف ایشان گردید سید جلال چهار پسر داشت یکی سید علی دوم سید
راجو سوم سید شعیب چهارم سید جعفر اولاد سید جعفر در سکهه پور مضاف نصرپور صوبهٔ ٹھٹھه سکونت
دارند و آن اولاد بقیه در قنوج و محلات او مزار شریف سید جلال در قنوج ست یزار و یتبرک
به و بر قبر ایشان گنبدی رفیع و قبهٔ منیع ساخته اند که هنوز باقی ست کتبهٔ قبهٔ مذکور این ست نظم

این سدهٔ بدیع که از چرخ برتر ست — وین طاق بی نظیر که با زیب و زیور ست
گشته بنا بعهد همایون حسین شاه — کافاق از جمال کمالش منور ست
تعمیر کرد شاه هری خان فتح جنگ — کاندر زمان جهان همه اورا مسخر ست
هشتاد و یک و هشت صد از هجرت نبی — تاریخ ثبت گشته ز ماه پیمبر ست

عوام این قبه را روضهٔ مخدوم جهانیان جهان گشت می خوانند و این غلط ست زیرا که
مزار سید جلال ثالث ست نه مزار سید جلال الدین بخاری و این هری خان بانی روضهٔ
مذکوره صوبهٔ قنوج بود از طرف سلطان حسین بن شاه ابراهیم شرقی بادشاه جونپور
در وقت او سلطنت هندوستان منقسم بود بر شرق و غرب بلده بزمان سکندر لودی سلطنت
جونپور شامل سلطنت دهلی گردید و دو نشد یک شد ان الارض لله یورثها من یشاء بعد مدت
دراز این قبه رو بانحطاط آورد سید عباس علی قنوجی شیعی مذهب بتعمیر وی پرداخت و تاریخ
این بنای ثانی چنین گفت نظم

این روضهٔ اطهر و منور — ثالث لقب و جلال حیدر — تعمیر شه هری چو بنمود
هشتاد و یک و هشت صد بود — کز زلزله از زمین شکسته — تعمیر دگر شکسته بسته
عباس علی سیکی از اولاد — خلف صدق ست و آل سجاد — سنه دو صد و نه و یک هزار ست
از هجرت رسول نامدار ست — غرضکه زائد از چهار صد سال کامل این بلده مسکن و موطن
سادات بخاریست و هر چند نظم هر دو تاریخ کما ینبغی نیست و ناواقفی از علم شعر گفته باشد لکن
مفید سنه تعمیر و زمان سید موصوف ست و هو المراد فی هذا المرصاد

سید راجو شہید بن سید جلال ثالث

وی بجای پدر سجادہ نشین سرکار قنوج بود یازدہ پسر داشت سید جلال رابع و سید تاج الدین کہ لاولد درگذشت و سید علاؤ الدین مادرش ام ولد بود و سید بختن و سید کھوان و اولاد این ہردو در حاجی پور و مینا پور ضلع عظیم آباد پٹنہ سکونت اختیار کردند و سید احمد و سید برہان در گجرات رفتہ رحل اقامت انداختند نسل ایشان ہمانجاست و سید محمد و سید علی در طفولیت بمردند و سید درویش و سید بولاقی مفقود الخبر گردیدند۔

سید جلال رابع بن سید راجو شہید

بعد پدر سجادہ نشین گردید و تبرکات مخدوم جہانیان را کہ در قنوج بود متولی بالاستحقاق گشت برادرش سید علاؤ الدین بخصوصت برخاستہ آن اشیا را ازو بستاند و خود را سجادہ نشین خاندان سادات گردانید سید جلال رابع از کمال علو ہمت آثار پرستے را ترک داد و بحق پرستی گرائید

ے تو تا کی گور مردان را پرستے ÷ بگرد کار مردان گرد رستے ÷ و از محلہ شیخانہ کہ مسکن قدیم بود برخاست بمحلہ شیخ پورہ توطن گرفت تا حال اخلاف ایشان درہمین محلہ سکونت پذیر ماندند سید رحمہ اللہ تعالی را چہار پسر بودند سید تاج الدین و سید مبارک و سید کمال الدین و سید جمال الدین و دو دختر یکے فاطمہ بی بی دوم چند مور بی بی و سید بر املاک قدیمہ خود کہ از پدر بزرگوار بحصہ رسیدہ بود تصرف داشت و مستغنی بود از طلب وجوہ معاش

سید تاج الدین بن سید جلال الدین رابع

ایشان را نیز چہار فرزند بودند سید کبیر و سید شیخ اللہ و سید راجو و سید حامد و حامد لاولد بمرد

سید کبیر بن سید تاج الدین

عقب ایشان از چہار پسر باقی ماند سید علی اصغر عرف اچھی سید اسمعیل سید علی اکبر سید عبداللہ

سید علی اصغر بن سید کبیر

چہار فرزند داشت سید سلطان سید کرم علی سید محمد علی سید لطف علے

سید لطف علی بن سید اچھی

ایشان را سه پسر بودند سید عزیز الله و سید غلام علی سید بهکاری و دی لاولد بمرد و غلام علی را یک دختر بود که در نکاح سید سیف الدین بن سید عبد الوهاب بخاری رفت

سید عزیز الله بن سید لطف علی

او را دو پسر و یک دختر بود سید لطف الله و سید هدایت علی و اولیا بی بی در عقد او با سید برکت الله بن سید کمال بن سید پیاره بخاری صورت بست مادرش بی بی سکھے دختر سید جعفر بن سید بدهی بن سید اله دیه بخاری احمد پوری ست و تا در سید هدایت علی از نسوان حیدر آباد دکن بود و وی لاولد همانجا بگذشته و مخاطب بود به سید هدایت علی خان دلیر جنگ و سید لطف الله هم در حیدر آباد و نزد برادر اقامت گزین بود تا آنکه همانجا انتقال فرمود

سید لطف الله بن سید عزیز الله

ایشان را یک پسر و یک دختر بود سید اولاد علی خان و بی بی بشارت که در حباله نکاح سید شیر علی بن سید کرم علی بن سید علی اصغر عرف سید اچھے رفت مادرش بی بی فرخ دختر سید یار علی بلهور بست بلهور قصبه ایست ده کروهی قنوج چندے از سادات در آنجا متوطن اند و مذهب شیعه دارند غالباً رواج تشیع در سادات بخاری قنوج از زمان سید علی اصغر بن سید کبیر آمده سید لطف الله هم متشیع بود و برادرش هدایت علی نیز۔

سید اولاد علی خان انور جنگ بهادر

بن سید لطف الله جد مهر سطور ست و بسیادت صحیحه و شرافت آبائیه و امارت عالیه مشهور در حیدر آباد دکن در سرکار نواب شمس الامرا بهادر مرحوم داماد نواب نظام علی خان بهادر صوبه دکن اقتدار تمام بهم رسانید و بخطاب انور جنگ بهادر ممتاز شد قلعه گهن پوره در جاگیر داشت در این قرب زمان سید حسن علی صاحب سلمه الله تعالی از حیدر آباد بمکاتیب حروف نوشتند که انور جنگ بهادر یکے از امرای سرکار نظام الملک والی حیدر آباد دکن بود و از اقربای

امیر کبیر نواب ابوالفتح خان شمس الامرا بهادر مرحوم و تعلقهٔ پنج لک روپیه و جمعیت هزار سوار
و پیاده داشتند و موضع من پهلے و مسل کیره و بیل کهره وغیره جاگیر خاص ایشان بود و سید
عزیز الله خان جد امجد انور جنگ بهادر از نسل سید جلال بخاری بود و عم زاد امیر کبیر مذکور اند و
امیر کبیر از اقارب نظام الملک آصف جاه بهادر و سر آمد امرای دولت آصفیه است که بستم
شوال سنه ۱۲۷۰ هجری بعمر نود سال انتقال نمود و فرزندان شان بجای پدر خود قابض و متصرف
ملک و اقطاع خود هستند انتهی کلامه گویم جد امجد این بنده مذهب شیعی داشت دو بار از حیدر آباد
بقنوج آمد و در هر نوبت فرزندی متولد گردید یک پسر و یک دختر گذاشت سید اولاد حسن بخاری
قنوجی و بی بی منوّلن که نکاح او با سید پناه علی بن سید امام بخش بن سید ابو زید علی شد و یک
پسر و دو دختر زائید سید حسین علی مرحوم و دختران بسادات سوهان و علی پور چوره که متصل کالپی است
منسوب شدند خطبهٔ سید اولاد حسن با دختر سید پیر علی بن سید قطب الدین بخاری قرار یافته بود
اما بوجه تشیع نپذیرا نکرد و دختر منشی محمد عوض ساکن بانس بریلی را در عقد خود در آورد و مادر این پسر
و دختر هر دو بی بی وزیرن دختر سید الطاف علی عرف بیچی میان بهکرے صفے پور بود
مذهب شیعه داشت تجاوز الله عن سیئاتهم **فائده** درین نزدیکی میر عظیم الدین
صاحب ۲۴ محرم سنه ۱۳۰۲ هجری بمیر اسد علی صاحب حیدرآبادی نوشته اند که آنچه از احوال انور جنگ بهادر
استفسار فرموده اید صورتش اینست که انتقال نواب صاحب موصوف در عهد سکندر جاه شده بنده
در آن وقت نوجوان بودم هفده هیجده سال عمر داشتم نواب صاحب در دائرهٔ میر مومن ولیا قدس سره
مدفون شده اند ابو الخیر خان تیغ جنگ اول از سرکار نواب نظام علی خان بهادر مع جمله جمعیت
تنخواه می یافتند و وقتیکه شادی ابو الفتح نواب شمس الامرا مرحوم خلف تیغ جنگ بهادر با خواهر نواب
نظام علی خان شد معرفت امجد الملک در عوض تنخواه ملک پنجاه و دو لک روپیه عنایت شد وطن اصلی
نواب شمس الامرا شکوه آباد است ایشان را زوجهٔ اول بهو جی صاحبه از اقربای اهل وطن بود و اینقدر
معلوم است که انور جنگ بهادر از خویشاوندان بی بی صاحبه هستند شمس الامرا بعد از حصول ملک

چند اشخاص سا از نواب نظام علی خان بهادر خطاب دهانید تد منجملهٔ آن سیکے سیسر اولاد علی خان اند ایشان را نیز خطاب نواب انور جنگ بہادر حاصل شدہ وہم علاقہ پنج لک روپیہ مرحمت گردید و با یکے از قرابت داران بہوجی صاحبہ کتخدا شدند و در شمار رشتہ داران آمدند وچند مواضع در جاگیر یافتند و با والد بندہ و قبلگاہ آنجناب کہ ما ہمہ نمکخوار یک سرکار یم دوستدار بودند محلسرای شان برابر محلسرائے شمس الامراء بہادر بود ملحق مسجد مغل خان کوتوال شہر بعد انتقال انور جنگ بہادر خانہ وجملہ سامان شان ضبط شد در ینجا لاولد مردند مگر در وطن اصلی خود کہ شہر قنوج ہست از برادری خود اہل وعیال داشتہ اند لکن کسے از انجا در ینجا نیامد در مکان انور جنگ بہادر تا یکسال فیلخانہ ماند سپس منہدم گردیدہ در باغ وحویلی خانہ رشید الدین خان مغفور شامل گشت دریافت حال مواضع جاگیر انور جنگ بہادر از دفتر کنندہ امیر کبیر ممکن ہست این دفتر در علاقہ نواب بشیر الدولہ بہادر ہست از انجا این حال بالتفصیل دریافت باید فرمود آنچہ معلوم اینجانب بود نوشتہ آمد فقط

سید اولاد حسن بن نواب سید اولاد علی خان انور جنگ بہادر مرحوم

والد ماجد محرر سطور عفا اللہ عنہ مہر سپہر ولایت کبری کوکب دری اوج ہدایت عظمی امام اہل سنت وجماعت علامۂ ذو بلاغت وبراعت سلالۂ اہل بیت مبرا از کیت وذیت الشاہد لارباب الشہود والحجۃ علی ذوی الحجود معرف حدود الحقائق الربانیہ ومنوع اجناس العالم التی رانیۃ عنقاء قاف الکرم القائم فوق مرقاۃ الہمم وسماء الاسامۃ محیط الامانۃ راس الموحدین وسید المتبعین خادم الکتاب العزیز والسنۃ المطہرۃ ومجد ومرقبائل السادۃ المکرمۃ المحترمۃ قطب رحی الوجود ومرکز دائرۃ الشہود کمال النشأۃ ومنشأ الکمال جمال الجمع ومجمع الجمال المحاذی للمرآۃ المصطفویۃ

والمتحقق بالاسرار المرتضوية الاسم الاعظم الالهى الحاوى للنشأة الغير المتناهى
ولادت باسعادت او در سنه یک هزار و دو صد هجری بوده در آغاز حال اکتساب فنون لغت
فارسیه در وطن و نواح وسے نمودند و اوائل کتب دینیه را حلقهٔ درس بقیة السلف خیر الخلف
شیخ عبد الباسط قنوجی قدس الله سره که از اعاظم فضلا و مشائخ این بلدهٔ قدیمه بودند حاصل فرمودند
و مؤلفات استاد خود را در همان زمان طلب علم برای خود بدست خویش انتساخ نمودند چون عمر
بشعور آمد بجاذبهٔ مزید شوق کسب علوم در بعض بلاد مشرقیه مثل لکهنؤ وغیره رسیده تلمذ بمولوی
محمد نور و مرزا حسن علی محدث و دیگر اهل علم و فضل کردند و در فضائل رسمی از مبانی و معانی
شانی عالی بهم رسانیدند ناگاه ذوق تحصیل علوم کتاب و سنت دامن دل گرفت در سنه ۱۲۳۳ هجری
بدار العلم دهلی شتافتند و بخدمت شاه رفیع الدین بن شاه ولی الله محدث دهلوی زانوی استفاده
ته کرده کتب حدیث و تفسیر را مسلسل گذرانیدند و اکثر مؤلفات استاد بدست خویش نوشتند که
هنوز در کتابخانه موجودست و سند و اجازت بعض کتب سنت و دعوات و وظائف ماثورات
از عمدة المفسرین و خاتم المحدثین شاه عبد العزیز دهلوی فرا گرفتند درینجا نهال استعداد حضرت ایشان
بتربیت این بزرگواران سر بفلک کشید و قوت علمیه و عملیه را نشو و نمائی عجیبی روزے گردید
مذهب تشیع در نظر حق بین باطل وا نمود و مشرب اهل سنت و جماعت جلوهٔ صواب کرد و در رد
بدعات این طائفه رسائل نوشتند و عمائر بسیار از جنس امام باڑه جات و منصهای تعزیه و
جز آن با خاک برابر ساختند و در بدل آن بعمران مساجد و مدارس پرداختند درین میان سید
احمد بریلوی کمر بجهاد بسته با جماعهٔ از علما و صلحا سفر غزو کردند جناب ایشان نیز بیعت جهاد
بر دست سید صاحب موصوف نموده در چند غزوه شریک سیر و سفر ماندند و خوض جهاد در
راه خدا مؤدی ساخته با اجازت و خلافت بوطن آمدند و جمع کثیر و جم غفیر را از اهل اسلام و سکنهٔ بلاد
مختلفه و نواح قنوج باعانت غازیان و امداد حاجیان و تقویت مجاهدان پیدل الفسق حوالی
بردو اشتند سید احمد صاحب از مقام پنجتار یوسف زئی پانزدهم ذیحجه سنه ۱۲۴۶ هجری مکتوبی

بایشان نوشتند لفظ دری اینست سیادت مآب مناقب اکتساب نقابت انتساب سلمه الله
تعالی آنچه از مصر و نیت خود در تبلیغ احکام رب العالمین مرقوم نموده بودند موجب فرحت
بسیار گردید جزاکم الله خیر الجزا او بر هر یکی از مومنین مخلصین خصوصاً علمای اعلام و مشائخ
ذوی الاحترام لازم ست که احکام حضرت جوادرا بر بندگان وی شائع و ذائع گردانند
و بر راه مستقیم که موجب حصول رضای رب کریم ست مستعد و مضبوط سازند و اینجانب از
دعوت اهل سوات و بنیر وغیره اضلاع این طرف فارغ شده برای پیش نمودن مقدمهٔ
ازالهٔ کفر و فساد به پنجتار رسیده است انشاء الله تعالی عنقریب ابواب نصرت و فتح بر مجاهدین ابرار
مفتوح خواهد شد انتهی بلفظها لیکن از انجاکه در کتم تقدیر تمشیت امر جهاد مقدر نشده بود بعد
رسیدن عساکر جهاد در پنجتار آن جمعیت پریشان شد سید احمد موصوف با یاران و جماعهٔ
مجاهدان دران معرکه جرعهٔ شهادت چشیدند و علما و صلحای آن جنود ملائک وفود و مثل جبرئیل
مولانا محمد اسمعیل بن شاه عبد الغنی بن شاه ولی الله محدث دهلوی وغیره در آب تیغ افاغنهٔ
ناهنجار و کفار نگونسار غوطه زده سر از چشمهٔ کوثر و سلسبیل بر آوردند و تفرقهٔ عظیم در جماعهٔ مسلمین
راه یافت و هر یکی بنابر شهادت بانی مبانی این هدایت بجای خود با شکست و نشستند
جناب ایشان نیز قدم اقامت بوطن مالوف قنوج افشردند و بتعلیم اصحاب و تلقین احباب مشغول
گردیدند حق تعالی قبول خاص و عام بخشید و در نظر مردم بسی موقر و مکرم و مجد و معظم گردانید و در
مواعظ و نصائح ایشان برکت نمایان ارزانی داشت تا آنکه طالبان بسیار از فروغ چهرهٔ
ایمانی چراغ دل افروختند و آلات و امتعهٔ ضلالت را تا آنجاکه دسترس شد پاک بسوختند
والله یختص برحمته من یشاء و چنانکه اقوال و افعال ایشان مثمر آمد همچنان بلکه زیاده برآن
تالیفات دینیه کارکرد و عالمی بمطالعهٔ آن از ضیق ضلالت بفضای هدایت رسید ذالک
فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم در مزاج نقاوت امتزاج تشرع
و اتباع سنت سنیه و تقید بآثار و اخبار نبویه بغایت قصوی بود هرگز روادار ادنی عدول

از جادهٔ شریعت حقه بحق خود و همگنان نمودند و همواره همت بلند نهمت بتعدیل قسطاس ملت
می‌گماشتند از عادات و مراسم اهل عجم و طرائق اشراک و بدع ایشان بخاطر شریف
استنکاف تمام بود و در ارشاد عباد و اصلاح فساد و احکام احکام دین و تائید شرع
مبین اهتمام تام و مع ذلک حق تعالی در دلهای عامه و خاصه از طرف ایشان هیبتی عظیم
بخشیده بود و علمای سوء در برابر ایشان تاب مقاومت و مکالمت بر رد حق نمی‌آوردند تا
بعامه چه رسد امرا راهم از ایشان ترسی بخاطر بود و جز انقیاد در گفتگو چاره کار نداشتند
حق تعالی شمائل زیبا و حسن صورت را با طهارت سیرت و سریرت برای ایشان جمع نموده بود و جاهت
ظاهری با صدق باطنی فراهم داشتند کرامات و خوارق عادت هم بسیار از ایشان بوجود
آمده از انجمله آنکه یکبار پا در تودهٔ آتش فرو رفت و اثری از نار پیدا نیامد دیگر بستانی را
برای مصلی پسندیدند بعد چندی همانجا عیدگاه مسلمانان شد دیگر مسجد جامع قنوج که از عمری
دراز ویران افتاده بود و بدست تصرف هنود نامهبود بود برای وی دعا کردند بعد وفات ایشان
جمعه دران قائم گردید بنای این مسجد بعهد سلطان ابراهیم شرقی در سنه هفتصد بوده و
ترمیم تعمیرش در سنه [illegible] هجری بعهد طفولیت ما گردیده امروز نماز جمعه همین جا گزارده می‌شود ولله الحمد
تخمیناً ده هزار کس از عامه هنود و اهل اسلام از نصیحت و اندرز ایشان مهتدی شده باشند
املاک پدر و متروکهٔ اجداد که در وطن و حیدرآباد دکن بود بیک قلم ترک کردند بوجه آنکه مکتسب پدر [illegible] ست
و بحکم وفی السماء رزقکم وما توعدون تمام عمر بتوکل گذرانیدند و نوکری امیری نکردند حکام
وقت خدمت افتا و صدر الصدوری می‌دادند قبول ننمودند نظم شاه ما را ده دهد منت نهد
رازق ما رزق بی منت دهد * و همچنین از مریدان و معتقدان چیزی از نذر و نیاز نستاندند
معهذا خیلی نفیس مزاج خوش طعام پاکیزه لباس عالی مکان رفیع الشان بودند و این حال
بدان ماند که شاه عبدالعزیز دهلوی در بستان المحدثین بذیل ذکر امام مالک بن انس نوشته اند
که امام مالک بسیار خوش لباس بود و جامهای عدن که شهری ست در یمن و ثیاب هم بغایت النفاست

نفیس و بیش قیمت نمی باشند می پوشیدند و جامهای مصر و خراسان قسم اول استعمال می کردند
غالباً لباس ایشان سفید بود و اکثرا اوقات عطر جید می مالیدند و می فرمودند دوست میدارم کسی
را که حق تعالی او را نعمت و ثروت داده باشد و اثر آن بر و ظاهر نشود زیرا که کتمان نعمت
نوعی از کفران نعمت است انتهی همچنین توجه ایشان در نفاست ملبوس و لطافت مطعوم و
تعطیر ثیاب و تنوع ماکولات و مشروبات و طهارت منکوحات بمقتضای اظهار نعمت الهی و
نفاست ذاتی و طهارت فطری بسیار بود حلق راس اقتدا بعلی کرم الله وجهه می کردند و
عمامه و دستار و جامه همه غالباً سفید بر وضع عرب و طریقه مسنون می داشتند و عصا و تیغ و کمان
و تفنگ و تیر و جز آن از سلاح نگاه می داشتند و ملازم بودند بر تلاوت قرآن مجید و اوراد
ماثوره و وعظ روز جمعه و کتابت کتب دین از فقه و حدیث و تفسیر و جز آن و در صلابت
اتباع سنت نظیر ابن عمر بودند سیمای شریعت تفسیر کریمه لا یخافون فی الله لومة لائم
بود و بسیار دیار و معابد کفار است که بدست ایشان منهدم شد و بسیار مساجد و مدارس است که
بهمین همت ایشان آباد ان گردید یکبار بحسب استبداد جمعی از دوستان عزیمت حیدر آباد
کردند اما در کالپی رسیده معلوم شد که در مالوه و دکن قحط افتاده ناچار باز پس بقنوج آمدند و
ازین جهت سبب خشک سالی عبرت گرفتند و فرمودند دنیا نهر طالوت می ماند غرفه ازان حلال است
زیاده حرام نظم درین دیار که شاهی بهر گدا بخشند + غنیمت است که ما را همین بما بخشند + بار دیگر
یاران مصر شدند که خدمتی از حکام وقت که مفت بساجت می دهند بگیرید بجواب این بیت فرموده خواندند
سه کلاه و دماغ که از کوی یار برخیزد + نشسته ایم که از ما غبار برخیزد + آخر همچنان شد که تا آخر حیات
جز آستانه حق سر تواضع پیش احدی فرو نیاوردند درینجا پایه تقوی و دینداری ایشان را
میتوان سنجید که تا کجا رفیع و عالی است و بهمین وجه جمله خویش و اقارب خود را که شیعه مذهب بودند
ترک کلی نمودند و قطع قرابت کردند قال الله تعالی لا تجد قوما یؤمنون بالله والیوم الآخر
یوادون من حاد الله و رسوله ولو کانوا آباءهم او ابناءهم او اخوانهم او عشیرتهم

الآئمه و همان سررشته بحمده تعالی الی الیوم در اخلاف ایشان جاری است ساری و طالسیت و دیگر
قربت و قرابت با امامیه و اهل بدع بسیار نیامد آغا میر معتمد الدوله نائب اوده و حکیم واجد علی خان
سوهانی هرچند خواهان شدند که دختران ما را بگیرید رضا ندادند و عقد شرعی بخانهٔ مفتی محمد عوض بریلوی
شیخ عثمانی که از علمای کاملین و مشائخ واصلین و عرفای حاملین بود بجا آوردند و این مفتی اول
کسی هستند که با برطانیه لوای جهاد برافراختند چوکیداری برافراشتند و آنرا جزیه گرفتن از مسلمانان
دانستند اگرچه در انجام کاری بیش نرفت و بالجمله ذات قدسی صفات ایشان مصداق این
کریمه بود و آتیناه فی الدنیا حسنة وانه فی الآخرة لمن الصالحین جوهر فهم و ذکای ایشان
بس عالی افتاده بود در غوامض علوم بسرعت هرچه تمامتر می رسیدند و عویصات مسائل را
بآسانی حل می کردند در دست ایشان طی کتابت بود در سرعت تحریر ید بیضا می نمودند و
باآنکه قلم خط رکیک و باریک بود سوادش بسیار خوب و بهتر از خط جلی در خواندن می آید امروز
مجلدات بسیار قلمی ایشان موجود است مثل تفسیر فتح العزیز و تحفهٔ اثنا عشریه و نور الانوار و
مجالس الابرار و طریقهٔ محمدیه و جز آن از رسائل بسیار در قنوج بزمانهٔ ایشان حافظ قرآن نے
نبود در رمضان بغرض سماعت فرقان در تراویح سفر کانپور یا فرخ آباد یا نواح
آنجا می کردند امروز بتأثیر دعای ایشان حفاظ بسیار درین بلده بهم رسیده اند
در مسئلهٔ حقه کشی هم فتوای صاحب مجالس الابرار و علمای بخارا بود و می فرمودند نار الله الموقدة
التی تطلع علی الافئدة اگرچه درین باب نزد این بنده حق بقاعدهٔ اصول فقه عدم حرمت
اوست کسی پرسید که قبول نماز را کدام علامت هم هست فرمود خدای حق تعالی می فرماید ان
الصلوٰة تنهیٰ عن الفحشاء والمنکر پس هر که نماز می گزارد و نمازش او را از فحشا و منکر باز می دارد
نمازش مقبول همان کس است والا نمازش مردود باشد بالجمله مزاجی با تمکین و طبعی با وقار و زبانی
شیرین و خلقی بس عظیم داشتند و در ظرافت طبع و حضور جواب وجودت ذهن مستثنی می زیستند
عبد الصمد شاه شتجری فی زیل بنارس که مردی آزاد منش و دیندار بود نزد ایشان آمد و در مهمانی او با وی

گوشت با دوغ خورده بودند از صباح آن دردی در شکم عارض شد هر چند معالجه رفت سود نداشت
معتقد منه سرسام شد و علاج مخالف آمد نظم از قضا سرکنگبین صفرا فزود + روغن بادام خشکی
می نمود + تا یک اسبوع درین حالت پر ملالت بسر رفت اما نماز پنجگانه استاده می گزاردند
گاهے برای نوافل رواتب شاید نشسته باشند پیش از احتضار بحضار محفل ارشاد کردند که آنچه
بر ما از تبلیغ احکام دین واجب بود بشما بلا افراط و تفریط رسانیدیم و ذمه خود فارغ کردیم و تا
توانستیم عمر خود درین کار اتباعا لسنة السید المختار بسر بردیم اکنون پیش خالق کائنات می رویم
و شرمنده می رویم زیرا که هیچ کاری در خورد قبولش از دست ما نیامده تکیه بر فضل اوست که
سزاوار عدل نیستیم بعد این حرف بیهوشی غالب شد بعد ساعتے که افاقه قلیلی دست بهم داد
کاغذ و قرطاس طلبیدند مگر اراده نوشتن وصیتے یا نصیحتے داشته باشند حضار این طلب را حمل بر
حالت احتضار کرده خاموش ماندند می خواستند که سخن گویند زبان از تلخی و گرفتگی در دهان نمی گردید
تا آنکه بارها از وقت نماز پرسیدند هنگام چاشت بود گفتند در صلوة ظهر نے العجله درنگی هست
باز چند مرتبه همین حرف پرسیدند آخر گفتند می دانیم که وقت نیاید و ما برویم همچنان شد که فرمودند
قریب وقت نماز ظهر داعی اجل را لبیک اجابت گفته بجوار قدس و رحمت الهی خرامیدند و انجمن
روحانیان برافروختند غفر الله لنا و لهم نظم سبکروان زخم آسمان بر آمده اند + براستے چو خدنگ
از کمان بر آمده اند + و این واقعه روز پنجشنبه سنه یک هزار و دو صد و پنجاه و سه روداده انا لله
و انا الیه راجعون تاریخ انتقال شریف از کلمات حدیث شریف این جمله یافته اند
مات بالخیر در متروکه جز کتاب خانه چیزی از اسباب دنیا و متاع این سپنجی سرا نگذاشتند
سنه ۱۲۵۳ھ
و زیاده از هفت روز رخصت مرگ هم نکشیدند نظم توره از کثرت اسباب بر خود تنگ می دارید
سبکروحان چو بوی گل فرو بستند محملها + مزار فائض الانوار در محله شیخ پوره من محلات قنوج متصل
دولتخانه در باغ واقع است گور خام ساده فارغ از بدع معموله هند بلکه تمام عجم و عرب مثل قبه و روضه
و تجصیص مرقد و احداث احاطه و حظیره و پختگی منصه و پوشش ردا و غیره بوده است نظم

بجز سبزه نپوشد کسے مزار مرا ✤ که قبرپوش غریبان همین گیاه بس ست ✤ بعد وفات شریف
بلدهٔ قنوج خصوصا وقریب ماحول عموما بی چراغ گردید واهل بلد وجمیع اعزه واحبه دور ونزدیک
را صدمهٔ بزرگ رو داد **نظم** زین ماتم عظیم بود بربسیط خاک ✤ گیسوی شام باز و
گریبان صبح چاک ✤ بالجمله منجملهٔ باقیات صالحات ایشان که موجب ذکر جمیل وثنای جلیل
وحیات دائمی می تواند شد کتابخانهٔ دینیست متعلق علوم تفسیر وحدیث وآنچه بدان می ماند واسفار
مؤلفهٔ معقولیان وانکار رسوم مقلدهٔ یونانیان ودیگر تالیف عزیزه در رد شرک وبدعت مابین
مطول ومختصر در زبان عربی وفارسی وریخته واسامی آنها اینست الاختصاص ببیان الحدود
والقصاص در لغت عرب تقویة الیقین برد المشرکین در لغت فرس نور الوفا من مرآة الصفا
در فقه راه جنت شرح چهل حدیث نبوی در نظم فارسی بر وزن مثنوی معنوی رساله در معنی کلمه توحید
فتوحی فی التعزیه رساله در بیان ما اهل به لغیر الله در رد میانجی یار علی ترجمهٔ اردوی حبل المتین
القول المستبین فی حقوق الخلق اجمعین رساله در بیان آداب وعظ ومذکر رساله در بیان
بیعت وانواع وحقائق آن هدایت المومنین در رد تعزیه راه سنت منظوم ریخته رساله در منع
افروختن چراغان بر قبور وجز آن وبعضی زین رسائل ناتمام مانده وبعضی در حیص بیص تقلب
ادوار مفقود گردیده غرضکه فضائل ومناقب جناب ایشان بنا بر شهرت تامه وقبول عامه
مستغنی از بیان ست نبذی از ترجمهٔ شریف در کتاب اتحاف النبلا هم ذکر کرده ایم ان شئت
فراجعه تلامذهٔ نبیل مولانا محمد اسمعیل شهید ومولوی عبدالحی مرحوم ومولوی خرم علی بلهوری معاصر
ایشان بودند وباهم طریقهٔ محبت سلوک ومرعی بود امروز همگنان بخاک آسوده اند گویا گاهے
درین جهان فانی قدم نگذاشته اند **نظم** افسوس دلا که غمگساران رفتند ✤ سیمین بدنان
گلعذاران رفتند ✤ چون بوی گل آمدند بر باد سوار ✤ در خاک چو قطرهای باران رفتند
آمدیم بانکه عقب جناب ایشان دو پسر وسه دختر بود احمد حسن واین بنده مسمی بصدیق حسن
وفاطمه ومریم ومحمدی اول لاولد بمرد ترجمهٔ او که مهین برادرین ست در اتحاف النبلا ذکر یافته

همچنین فاطمه یک دختر گذاشت امة الله و مریم لاولد انتقال نمود محمدی که با حامد حسین بن محمد محسن
بن مفتی محمد عوض بریلوی منسوب است تا تحریر این نامه با سه دختر ساره و عائشه و آمنه بقید
حیات موجود است و امة الله دختر فاطمه بی بی که پدرش عزیز حسین بن شریف حسین مفتی
فرخ آباد است در حباله عقد محمد عمر بن شیخ خیر الدین انصاری ساکن رامپور منهیاران نواسه
خرد مدار المهام محمد جمال الدین خان صاحب بهادر نائب ریاست بهوپال در آمده ازو سه
فی الحال دو پسر و دو دختر موجود است عالیه و انور و محمد فاروق و محمد توفیق او تعالی در معاش و
معاد این پس ماندگان برکت دهد **شعر** موت التقی حیوة لا انقطاع لها ✤ قد مات
قوم وهم فی الناس احیاء ✤

صدیق حسن بن سید اولاد حسن قنوجی رحمه الله تعالی

حسینی نسب بخاری اصل بریلوی مولد قنوجی موطن سنی مذهب محمدی مشرب نقشبندی طریقه
نوزدهم جمادی الاولی سنه یک هزار و دو صد و چهل و هشت هجری از لاهوت بناسوت آمده
از عدم بوجود رسید روز یکشنبه قریب یک پاس روز برآمده لباس هستی پوشید پنج ساله بود که
سایه عاطفت پدر از سرش برگرفتند **نظم** گر نه قضا بود که باهم رویم ✤ می رسد آن وقت که
ما هم رویم ✤ با برادر کلان سید احمد حسن مرحوم و هر سه خواهر در کنار مادر پرورش یافت و بعد شعور
از برادر و دیگر اکابر نواح قنوج و دهلی کتب درسیه خوانده بحکم فامشوا فی مناکبها و کلوا من رزقه
بجستجوی آب و دانه سیزدهم رجب سنه ۱۲۷۰ عزیمت بهوپال نمود و غره رمضان سنه مذکور به خدمت
منشی گری بالان خاص نواب سکندر بیگم صاحبه مرحومه مختار ریاست مامور شد و بعد چند
ماه نائب مناب میر دبیر ریاست گردید و خلعت عمده یافت و بسعایت بعض مردم برطرف
شده هجدهم محرم سنه ۱۲۷۳ هجری از بهوپال برآمده بوجه ملالت طبع دو اسبوع در هوشنگ آباد
گذرانید **نظم** ما گذشتیم ز بهوپال تو و دل شاد نشین ✤ قفل بر در مزن و خار به دیوار منه ✤ و از آنجا
شانزدهم ربیع الاول سال مذکور به قنوج واصل شد و از قنوج عود به کانپور کرد و در پنجاه و دوازدهم

شوال سنه مسطوره هنگامه برگشتگی فوج انگلسیه برپا گشت این فتنه خیلی سر افراشت و هیچ دور و
نزدیک را بی زحمت نگذاشت وکان ما کان یفعل الله ما یشاء ویحکم ما یرید از کانپور
باراده انشودا بقنوج برگشت و بعد فرو شدن حدت آتش این غدر دهم ذیقعده سنه ۱۲۷۴ هجری
براه کانپور و فتح پور و مرزاپور آمد و از انجا حسب الطلب سرکار موصوفه سوم محرم سنه ۱۲۷۵ هجری محمل سفر
برا جبل پور در حین فصل برشکال بصوب بهوپال بربست و بست و چهارم صفر سال مذکور نزیل
بهوپال گردید نزول همان بود و حکم برگشتن از بلده بطرفی دیگر همان نه دانم که این بار کدام دور از
انصاف دشمن سعایت کرده بهر حال این ارتحال را فال خیر آل انگاشته و فرجش از جناب
جان آفرین رزق بخش انگاشته فی الحال با دل دردآرسیده و جان زحمت طلب کشیده نوزدهم
ربیع الاول سال مذکور برآمد و نطاق سفر بسوی ټونک بربست ؎ چه خوش بردی دل تنگ
مادری وا کرده ٭ خدا دراز کند عمر زخم کاری ما ٭ یازدهم ربیع الآخر سنه ۱۲۷۵ هجری نزیل ټونک شد
وزیر الدوله امیر الملک محمد وزیر خان بهادر رئیس آن آنکه خواه نخواه بسابقه معرفت خاندانی
ملازم گرفت هشت ماه دران خارستان پر وحشت در حیص بیص اقامت و رحیل بگذشت
درین اثنا که عزم مراجعت بوطن بود و تحریکی از رئیسه بهوپال بطلب این بنده رسید بحکم العود احمد
بستم ذیحجه سنه ۱۲۷۵ هجری از ټونک برآمده دهم محرم سنه ۱۲۷۶ هجری وارد بهوپال شده در اثنای سفر
سرونج را ملاحظه کرد و از غره صفر سنه صدر بار تعلق باین ریاست درست شد از ان زمان
تا این وقت که سنه ۱۲۹۱ هجریست نزیل بهوپال و قرین هر گونه اقبال است در سنه ۱۲۷۳ هجری زمانیکه
این بنده در قنوج بود در ماه رجب قریب صبح صادق محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم را بخواب
دید که در صحن خانه او بر فرش سریر جالس اند و زیر سریر آب صاف جاری ست و بر روی آن جناب
توده انار شیرین چیده و پس پشت عمارتی مدور شبیه بحمامات بوده کسی وا گفت که آنحضرت
نشسته اند رفتم و تسلیم کردم جواب سلام یافتم و بگوشه سریر جا گرفتم از جا برخاسته سخنی فرمودند
که خوب بساعت نیامدی مگر در جواب آن حرف عرض کردم ؎ نظم ؎ من و این رتبه از کجا لیکن ٭

مور پرورده سلیمان ست ✣ و دانهٔ انار از ان توده مین داد ند و و گرفتم در ین میان فی‌ الحال
بمن رو نمود از گوشهٔ جای آواز حزین بگوش خورد چه می شنوم که کسی ابیات بر وزن مثنوی
می خواند این مصرع بیاد ماند مصرع غصه کم اندر مدینه می شود ✣ و درین وقت صورت
مدینهٔ طیبه هم بنظر آمد کوچهایش تنگ و دیوارهایش خام از گل و خشت دیدم و آثار کهنگی بر
بلده مشاهده نمودم و کوشک و برزن خاموش افتاده در همین حالت آوازی دیگر از طرف
دیگر برخاست چنانکه کسی غزل می خوانده باشد از ان هم یک مصرع بیاد ماند مصرع ما بنا آئیم
ضعف بد دلیست ✣ بعد بیداری ازین خواب گریه مستولی شد و در دل برودت یافتم و بسبب
نسیان مصاریع مسموعه حسرت خوردم ؎ سحر کرشمهٔ وصلش بخواب می دیدم ✣ زهی مراتب
خوابی که به ز بیداری ست ✣ تاویل خواب چنین بخاطر رسید که دو دانهٔ انار عبارت از حصول
حج مکه و زیارت مدینه باشد و مصراع اول تلویح بر اقامت مدینه و مصراع ثانی تصریح بکم همتی ست
که در تادیهٔ فریضهٔ حج عذر ستیهٔ حق و عدم تهیهٔ زاد و راحله با این همه شوق درونی حائل شده است
این معنی بخیال آمد و بر زبان قال این بیت حسب حال بگذشت ؎ از گدایان توام
شاد بفریاد رسی ✣ که چو مرغان حرم در حرمت جا گیرم ✣ الحمد لله تعالی که بعد مدتی در ۱۲۸۵ هجری
تعبیر این منام بکام آمد و بسعادت تادیهٔ حج و زیارت نبویه مستسعد گردیدم ✣ بعده در بهوپال قبل از
نکاح در خواب دیدم که در مسجدی نماز مغرب گزارده بگورستان که ملحق اوست برای فاتحه بر
اموات رفته ام ناگاه تاریکی شب نمایان شد بر قبری رسیدم قبر شگافت و بزرگی جوان عمر
برخاسته نشست در خاطرم گذشت که ایشان والد ماجد من اند فرمودند ای برادر کاری
کنی که در آخرت بکار آید ازین حرف ترسیدم و گفتم که آن کدام کار است که ناگهان بیدار شدم
چون در حال خود جستجو کردم دریافتم که بعض مردم جوان مزاج غیر متقی پیش من می آیند شاید
این صحبت بگناهی کشد ترک دوستی کردم و عقد نکاح بستم همچنین در ایام صغر سن بارها بخواب
می دیدم که می پرم و در هوا زی نشسته ام تعبیر چنین رفت که سفرها پیش آید منجمله آن سفر حج بود

درهم و دریای شور و عمارت مکه در منام مشاهده کردم چون بحرمین شریفین رسیدیم هر دو
بلد حرام را بهمان صفت مرئی خود بلا تفاوت یافتیم دیگر در خواب اکثر اوقات چنان
می افتاد که راه می روم و درهم و دینار صره صره افتاده است آنرا چیده بجیب خود می نهم
انجام این منام آن شد که در خطیر بتقدیر قدیر بر وجه حلال حاصل شد و از مسکنت بدولت
رسیدم و از فقر بغنا رسیدم و بسیار منامات است که چون فلق صبح در بیداری تاویل آن ملاحظه
افتاد و بالجمله والد ماجد مرحوم را با این ننگ پدر میان جمله اولاد خود محبتی خاص بود و ادعیه بسیار
برای این خاکسار میکردند و علم و دولت مرا با صحت دین و حسن اسلام از ته دل بجناب کبریا التجا
می فرمودند مگر همه آرزوی شان باجابت رسیده که حق تعالی این هیچمیرز را از علوم کتاب و سنت
بهره وافی و از دولت و حکومت حصه کافی بخشید و جز آستانه فیض کاشانه خود که جز وی پناهی
و ماسوی دیگر نیست بر در دیگری نبرد و از خوشامد و اظهار حاجت پیش ابنای زمان معاف
داشت و بغنای نفس و آزادگی مزاج برگزید و صبر و قناعت و تحمل و عفو و رضا بقضا شیوه ام
گردانید و متحمل بار احسان احدی جز خود نگردانید ع بی نیازی همتی دارد گریبان اقتضائه
باهم از دست رد خود چیزها بخشیده ایم ؛ و منجمله معاصران بتخصیص تدوین احکام سنت سنیه
و خدمت قرآن کریم و نصوص آلهیه مزیت نمایان و عزت فراوان ارزانی داشت و از حق حبا
ولق لق علمای زمان و طامات و شطحیات مشائخ دوران و تعصب زمره فقهای مقلدین
و ظاهریت بحت جهلاء محدثین بر کنار گردانید و بر روش اتباع کتاب عزیز و سنت مطهره و تتبع
اقوال سلف امت و ائمه ملت و خوض در آیات و احادیث و تصحیح اعتقاد موافق صرائح قرآن
و حدیث ساخت پس بس گو کسی ناخوش دارد یا شادان شود که کار در بار دنیا و آخرت با خداست
نه با زید و عمرو اصل اصول اجتناب از انواع اشراک و بدع و تحلی بتوحید و صوالح اعمال سنت
لا غیر تا کرا توفیق این معنی رفیق سازند گوئی که نامه نگار درین باره کاغذ خود را ستوده و
در دیگران بچشم ازدراء نگریسته حاشا و کلا عن ذلک بلکه هرچه گفته و نوشته تحدیث بنعمت خالق

و تعریف حقوق رازق ست و اما بنعمة ربك فحدث ورنه من کجا و این رتبه کجا لنعم ماقیل
نظم گاهی خلش غرور باشد ما را * گه نامن عجزی تراشد ما را * ما هیچ نییم در دو هم هستی
هر لحظه بصورتی تراشد ما را * نعمتهای باری تعالی بیش از آنست که از همچو من ممکن حادث
سرانجام پذیر دان تعد وا نعمة الله لا تحصوها اول نعمت او آنست که در نسل سید المرسلین
گردانید دوم آنکه از اصلاب ائمه هدی و ارحام امهات با صدق و صفا بیرون آورد سوم آنکه
در هر قرن عزت ظاهری از علم و دولت بخشید تا آنکه دختران سلاطین درین خاندان بکرات
و مرات از عهد امام زین العابدین تا این زمان بنکاح آمد چنانکه از ما سبق ظاهر ست چهارم
آنکه علم دین و مذهب اهل سنت و جماعت بخشید پنجم آنکه در علم و رزق بر بسیاری از خلق تفضیل
داد ششم آنکه اولاد صالح روزی گردانید الی غیر ذلک مما لا یحاطبه ولا یحصی نظم
هر جا که از بلندی و پستی سخن رود * از آسمان بلند تر از خاک کمتریم * نهم ماه جمادی الاولی سنه
دو ازده صد و هفتاد و هفت هجری برادر مرحوم در بروده ملک گجرات در سفر حج بجوار رحمت
الهی انتقال فرمود ~~ زبان دان محبت بوده ام دیگر نمیدانم * همین دانم که
گوش از دوست پیغامی شنید اینجا * حزین از پای ره پیمایی سرگشتگی دیدم * سر شوریده
بر بالین آسایش رسید اینجا * غرضکه بعد نزول این بلده در ۱۲۸۰ هجری بست و پنجم شعبان بعد
انتقال برادر کلان مرحوم عقد نکاح با زکیه بیگم دختر کلان مدار المهام محمد جلال الدین خان بهادر مرحوم
نائب ریاست که نسب ایشان به ابوبکر صدیق رضی الله عنه می رسد اتفاق افتاد و مهر
فاطمی مقرر شد درین جلسه تنزیح جمیع اهالی و موالی و ادانی و اعالی این شهر حاضر بودند و بسنت
صحیحه امری مکروه هم بمیان نه آمد تا برسوم بدعت چه رسد و خود والد ماجد اهل من متولی نکاح شده بود
اکنون از بطن آن عفیفه حاجیه حرم محترم و زائره مدینه منوره دو پسر و یک دختر موجود اند نور الحسن
طیب و علی حسن طاهر و صفیه و خواهر او که حفصه باشد در ایام رضاعت در گذشت داغ مرگ او
بر دل و جگر ست ~~ تا طفل من از جهان برون بست رحیل * ز دهر دم دیده جا را خود در

نیل ÷ برخاک فتاد طفل شکم آری ÷ حق ست که الجنس مع الجنس یمیل ÷ و ولادت تمیمه روز
چهارشنبه بست ویکم رجب سنه ۱۲۷۸ هجری وقت صبح صادق و ولادت طاهر چهارم ربیع الآخر روز
دوشنبه وقت نیم شب سنه هجری و ولادت صفیه بست وهفتم ربیع الاول سنه هجری وقت
نصف لیل و ولادت حفصه مرحومه خواهر او بست وچهارم ذیحجه سنه هجری روز جمعه بعد نماز جمعه
شد و بست وهفت روز زنده مانده به بست ویکم ذیحجه روز چهارشنبه وقت عصر برحمت حق پیوست
وختنهٔ نور الحسن بست وپنجم شوال سنه هجری وختنهٔ علی حسن هشتم ذیقعده سنه صدر روز جمعه
بعد عصر اتفاق افتاد ومیان تولد صفیه وعلی حسن حمل ساقط شد وتسمیه الله نور الحسن سیزدهم ذیحجه
سنه هجری روز جمعه وقت اشراق بر موتی محل نواب سکندر بیگم صاحبه رئیسهٔ بهوپال بحضور
اعیان وارکان ریاست وتسمیه الله علی حسن بر محل نواب شاهجهان بیگم صاحبه والیهٔ ریاست
بحضور اکابر علمای بلده در سنه هجری صورت بست مولوی علی عباس ادیب چریاکوٹی در تاریخ
ولادت صفیه این ابیات گفته اند ؎ اعطی الاله صدیقی الصافی المخلد ÷ بنتا
مکرمة فأقت علی الولد ÷ ان رمت تاریخ هاتی البنت صافیة ÷ فهاك ما
شئت من حرف ومن عدد ÷ واضربه فی نسمة قد قاربت عشرا ÷ واثنتین مع
عشر فی ما بلغت زد ÷ واطرح الی ما استطعت ضعف ربعة ÷ وخذ من الباقی
شطرا منه واعتمد ÷ واضرب له مال دال الکعب فی عشر ÷ تظفر بما رمت من
تاریخها انجد ÷ وتاریخ تطهیر طاهر ختنهٔ علی حسن ست ۱۲۶۲ ترجمهٔ این بندهٔ شرمنده که تعلق بمرتبه
علم وفضل دارد در حطه بذکر الصحاح الستة واتحاف النبلاء وجز آن با تعداد مؤلفات بترتیب
حروف هجا مذکورست این نه جای تفصیل اوست این قدر که گفته شد برای آن بود که فرزندان
سعادت گزین فضیلت آگین همان باشند که در کار خیر سبراه ور وش آبا و ما شاه کنند الولد
الحر یقتدی باثه الغر و در امور ناجائز تقلید احدی ننمایند و بدانند که دولت دنیا ظل زائل
وضیف راحل ست اعتماد را نشاید و دیر نپاید خنک آنکه در هر حال حامد خدا و شاکر کبریا باند تا هرچه

قدرت بدولت این حمد و شکر بدست آید اِعْمَلُوْا آلَ دَاوٗدَ شُکْرًا وَقَلِیْلٌ مِّنْ
عِبَادِیَ الشَّکُوْرُ پس من تا حین هم این کریمه را بیاد ایشان می دهم تا بشکر منعم حقیقی مستوجب
مزید نعم شوند و نسبت طیبی و دینی خود را بسید المرسلین صلی الله علیه وآله وسلم که باعث هزاران
برکات و منافع از حد با منکرات است در هیچ حال از عسر و یسر و فرح و ترح فراموش
نسازند که عربیت اصل و سیادت نشاء فخر ماست و محافظت این نسب و سبب مقدم بر همه
امور و با صحت ایمان و حسن عقیده بر وفق کتاب و سنت فردا انشاء الله تعالی خیلی نافع آید
ورنه همه خواب و خیال باشد پس بس بلکه سبب مضاعفت عذاب و عقاب گردد بی عمل
مزد بودن جفا و بی پیمان چشم وفا داشتن عین خطا و لنعم ما قیل **نظم** بازی خور روزگار
بودم همه عمر؛ از بخت امیدوار بودم همه عمر؛ بی مایه بفکر سود بودم همه جا؛ بی وعده در انتظار
بودم همه عمر؛ و مادر مهربان که خدا ایش بجنت الفردوس جا دهد در بهوپال چهاردهم محرم
یوم الخمیس ۱۲۸۵ھ و آنجهانی شد **نظم** رزیت بامر کنت احیی بوجهها؛ و استانفع
البلوی و استکشف الغم؛ هی الامر یا ذا الناس جرعت فقدها؛ و من یلق ما
لم نذق فقط فلا یلم؛ و در همان سال فاطمه و مریم هر دو خواهر او که یکی کلان تر از همه و دیگر
خردتر از من بود اولی بیست و هفتم ربیع الاول و ثانیه یکم شوال وفات یافتند و مرا تنها درین
تیره خاکدان فانی گذاشتند غفر الله تعالی لنا و لهم و لکن اکنون یکی منم و یک خواهر که از
من خردتر است پس بس **شعر** افسوس که نی رفیق ماند و نه ندیم؛ یک یک رفتند زین گلستان
چو نسیم؛ اکنون چه کنم اگر نه نالم بیدل؛ منقار بود دلی که گردد دو نیم؛ آمدم بر آنکه بعد مراجعت
از سفر عرب بمشیت الهی تقاضای آن کرد که بر حال یتیمی نامم و بختی سیر عالم آب و گل کنم و از
دول و اموال حساب بستانم و با اجیال و اقیال مهمان روم پس ظهور این تقدیر باین تدبیر شد
که بی تحریک احدی در دل رئیسه عالیه بهوپال نواب شاهجهان بیگم صاحبه گرند کمنڈر اشتار آف انڈیا
یعنی رئیس والا و اعظم طبقه اعلای ستاره هند داعیه عقد نکاح آمد و خاطر سعادت مظاهر

جزای آن شد که باکسے این معامله رو دکه در خورد ریاست باشد صورت دسیر تا که ناگهان این خال مستوار حی که بمیره بیر ریاست بود بیاد ایشان آمد و باتفاق رای اعیان ریاست واکابر دولت تصمیم این عزم گردید اول از امیر الانشائی به نیابت دوم به ریاست صعود کرده بعده به پذیرائی گورنمنت انگلشیه در ۱۲۰۳ هجری عقد صحیح شرعی موافق سنت بدون وقوع رسوم بدعت که معمول زمانه باشد بوجود آمد و خلعت گران بها با افراس و افیال و ماہے و مراتب و تسلک سلامی و دیگر مراتب ماثوره ریاست حاصل شد و اقطاع هفتاد و پنجهزار روپیه سال با خطاب نواب والاجاه امیر الملک بهادر مقرر گردید و کابین بست و پنجهزار روپیه داده شد نظم دوش دیدم که ملائک در میخانه زدند + گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدند + آسمان بار امانت نتوانست کشید + قرعهٔ فال بنام من دیوانه زدند + چون این عقد سعید بوقوع آمد از زمره از اهل علم و احباب تهنیتهای نظم و نثر گذرانیدند از انجمله قصیدهٔ بدیعه مولوی فیض الحسن فیض سهارنپوری سلمه الله تعالی است که در لطف مبانی و حسن معانی بر شعرای عرب سامی چربد و رونق بازار او بای زمان می شکند دهی هذه

قصیدة

ماذا أؤمل بعد عيش ناعم ... ذهبت به ومضى كسيف صارم

بلها تسمع ما تقول به العدى ... فتغي ونهجر كل صب هائم

منت فمنت حبالها ولو انها ... منت على مثلي بوصل دائم

فتظل تشغفني وتشبه بالتي ... نكحت فتى من فتية من هاشم

من سر قوم شيمهم وشمائلهم ... غرّ وذو كرم بنات مكارم

ذاتي صد يقهم لوجه مسفر ... ومضى عدوهم بأنف راغم

ورث الاكابر كابراعن كابر ... كرم الكرام فيا له من كارم

ولها معارج لا معارج فوقها ... ولها حجى كسرى وشيمة حاتم

يعنو لها شم الانوف وغيرهم ... ان يوقبوا فيها مراقب خادم

شمس اذا طلعت بوجه مشرق — برق اذا ابرزت بثغر باسم
شمس وما شمس فهل من مبصر — برق وما برق فهل من شائم
لله عينا من رأها جهرة — من قاطن اوظاعن اوقادم
من مثلها رغمت انوف عواذلی — من مثله عميت عيون لوائمی
فهی التی فاقت اماجد قومها — وهو الذی باهی عمائدها شم
ما الآلات عفر الظباء بحاسم — لله درها وبادلك فهما
بلغ العلی من كان اهلا للعلی — وبقيت فيما كنت اسوءها ئم
اشكو الی الله الزمان وجده — فی كسر اجنحتی ونتف قوادمی
ما زال يهوی بی كما يهوی الصبا — بحشيشه والظلم شيمة ظالم
حتی رمانی حيث اصبح اهله — من بين مغتاب واخو لائم
يرمونني بفطانة وشراسة — ولبئس ما زعموا وما للزاعم
والله اعلم ما تركت خلاطهم — الا لامر لم يكن بملائم
ولغلظهم وجفائهم وشقاقهم — ونفاقهم ولكل شرقائم
كيف الخلاط وهم هم وانا انا — شتان بين بهائم وانا سم
يالهف صدری كظ كظا مهلكا — حتی تبين انني كالنا سم
انی اعيش ولا اعيش ومن يعش — عيشی يعش عيش الكذيب الواجم
لاهو رصغر فارغ كحروفه — شر البلاد وفيه شر بهائم
داء بليت به فهل من دافع — شر منيت به فهل من عاصم

هرگاه این ابیات بلاغت سمات بملاحظه در آمد به مولوی صاحب موصوف در بارهٔ ملازمت ریاست بکاهوار مناسب نوشته شد لیکن قدم رنجه باین دیار نفرمودند و با وجود اهمال لاهور هنوز تشریف آنجا بوده اند سلمه الله تعالی الحمد لله تعالی که بتقریب این عقد سعید بسی سکاره

ودنیا کثیر از ین بلده بدر رفت و بسی سامان تقوی وطهارت در دیار و شهر یار مهیا گشت
چنانکه ناظرین غیر مناظرین این معنی را نیکتر می شناسند و مردم بلاد دور دست بذریعهٔ اخبار
اخبار می دریابند و تا به ایشان وصلت شده تدبیر مصالح عباد و انسداد فساد بدست او
سپرده اند هر چند وی رضا باین ماجرا نمیدهد وازته دل دوری خود ازین ابتلای ضروری میجوید ختم الله
له بالحسنی واذاقه حلاوة رضوانه الاسنی ایشان در زمرهٔ نسوان متصف باوصاف کثیره اند از انجمله
آنکه در لغت فارسی و عربی مهارت متوسط دارند عبارت تنزیل کریم را بی تکلف ترجمه می کنند
دیگر آنکه سالها سال پیش ازین کار و بار ریاست و احصا را احکام بذات خود بدولت
کرده اند چنانکه الحال هم می کنند دیگر آنکه در اصل طبیعت مفطور اند بر فعل حسنات و ترک منکرات
دیگر آنکه در صنائع زنان مثل دوختن لباس و پختن طعام و انچه باینها ماند ید بیضا دارند دیگر آنکه
مراعات حجاب شرعی مهما امکن نصب العین می ماند و بالاتر از همه آنست که خوش عقیده رافع
امور شرکیه و بدعیه و مروج توحید و احکام سنیه هستند و این چیزی ست که زنان غربا سے
اهل اسلام و ازواج علمای اعلام هم دران کوتاهی می کنند تا بامیرات و رئیسات چه رسد
والحمد لله تعالی دیگر آنکه قدر شناس اهلکاران وارکان و اعیان ریاست اند باهر یکی معامله
بقدر عزت وحیثیت او می کنند دیگر آنکه در صلهٔ ارحام و مراعات اقارب پیشقدم جماعهٔ
نسوان بلکه جمله مردان اند و اقدم طبیعیات ایشان استغنای ذاتی از حکومت و دولت است
قدر این همه ریاست کبری و دولت عظمی در چشم ایشان برابر خذف هم نمی نماید ما عندکم
ینفد وما عند الله باق آری دنیا اگر جوهر باشد و آخرت خذف آن
خذف باقی بهتر ازین جوهر فانی ست ولکن این حقیقتی ست بس عزیز الوجود که در نوع بنی آدم
حکم عنقا و کیمیا و کبریت احمر دارد اری بزرگی بعقل ست نه بسال و توانگری بدل ست نه بمال
وبالجمله خصال حمیده و شمائل پسندیدهٔ ایشان بیش از احصا است و حقائق حسن نظم و نسق عهد
سعادت مهد ایشان که عروس دهر ست در تاج الاقبال تاریخ بهوپال جلوه فرما شم بن بیکیے

شامی در تبعید الشیطان بتقریب اغاثة اللهفان نوشته ومن المحبة النافعة محبة الزوجة
وما ملکت یمین الرجل فانها معینة علی ما شرع الله له من النکاح وملک الیمین و
فیه اعفاف الرجل نفسه واهله فلا تطمح نفسه الی ما سواها من الحرام و
یعفها فلا تطمح نفسها الی غیره وکلما کانت المحبة بین الزوجین اتم واقوی
کان هذا المقصود اتم واکمل قال تعالی هُوَ الَّذِیْ خَلَقَکُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ
وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِیَسْکُنَ اِلَیْهَا وقال مِنْ اٰیٰتِهٖ اَنْ خَلَقَ لَکُمْ مِّنْ اَنْفُسِکُمْ
اَزْوَاجًا لِّتَسْکُنُوْا اِلَیْهَا وَجَعَلَ بَیْنَکُمْ مَّوَدَّةً وَّرَحْمَةً وفی الصحیح عنه
صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ انه سئل من احب الناس الیک فقال عائشة
انتهی بنا بر علی ذلک محبت مسلمانان با ازواج خود محبت شرعی ست شعر فلا تغترر منی
بظاهر دولق وفی القلب ملهی بالرباب وزینبا والحمد لله تعالی که نفس قدسیه من از
صور عشقیه محرمه مصون ست وبعشق صور حسیه که منافی اخلاص دین برای رب العالمین ست
غیر مفتون نظم فوالله لولا الله سعّد عبده + بتوفیقه والله بالعبد رحیم لما ثبت
الایمان یوما بقلبه + علی هذه العلات فالامر اعظم + ولا طاوعته
النفس فی ترک شهوة + مخافة نار جمرها یتضرم + ولا خاف یوما من مقام
الهه + علیه بحکم القسط اذ لیس یظلم + حافظ ابن القیم جوزی رح در اغاثة اللهفان
فصلی بسیط در ذم عشق مردان ونسوان محرمه نوشته وآفات وخرابیهای او در دین ودنیا
بیان نموده در هدایة السائل جواب سوالی متعلق باین مقام از ما نیز رقم پذیرفته پیش ازین در زمان
بدایت طلب علم در همنشینی موزون طبعان گاهی بطریق تفنن طبع از من هم سخنی موزون سر بر زده
چنانچه چند اشعار آن اوان در اتحاف النبلاء سمت تحریر یافته مطبوع طبع سخنوران شده الکنون که
از دیر باز مجموع همت در کار و بار علوم دینیه و خدمت کتاب و سنت بسر میرود آن شغل نسیا منسیا
شده گویا گاهی بدان آشنائی نبوده وکیف شعر قافیه اندیشم دلدار من + گویدم مندیش جز دیدار من

سن + ولنعم ما قیل شعر ولولا الشعر بالعلماء یزری + لکنت الیوم اشعر من لبید +
ولیکن معذلک اگر تحریکی از احباب در بعض اوقات می شود بی اختیار بحکم جبلت هوی و فطرت
صبابت که از ازل دردمند آمده ام و با غرام وله تمام دارم حرفی موزون از زبان خامه میچکد و ناله
دلکشی از نه دل سر بالا می آرد در این نزدیکی همگی همت در سر آنست که خدمت آیتی یا حدیثی از کتاب
عزیز و سنت مطهره از دست سرانجام گیرد و این خدمت سبب مغفرت و عفو الهی گردد چه هیچ سعادتی
بالاتر از آن نیست که بنده بکار خداوند باشد و از همه بر کنار شعر دل آرامی که داری دل درو
بند + دگر چشم از همه عالم فرو بند + نصیحت این عاجز با ولاد و احباب نیز همین ست که همگی
صرف وقت خود در اکتساب علوم دینیه و شغل ملکات شرعیه و انهماک در دریافت مرضی
شارع از نا مرضی او در احکام دین و دولت و احوال معاش و معاد نمایند و از هر نا بایست
عقیده و عمل و قول و فعل بمراحل بعیده بگریزند زیرا که دنیای فانی روزی چند ست و آخر کار
با خداوند خنک آنکس که معاد را بر معاش برگزید و اخری را بر اولی اختیار کرد لله در القائل نظم
نزلنا ههنا ثم ارتحلنا + کذا الدنیا نزول و ارتحال + یظن المرء فی الدنیا خلود
خلود المرء فی الدنیا محال + دولت دنیا و حشم و خدم او اعتبار را نشاید و نعیم آخرت و
بقای او بزوال نیاید پس سعادتمند کسی ست که آنرا برین ترجیح دهد و این را بران نگزیند در هوشیاری
دنیوی که آنرا عقل معاش گویند بجز مصروف شدن بشی از جهل ست و عرصه توقف در دنیا امری
بی اعتبار ست و درستی ظاهری که آنرا غرور دولت و جوانی می خوانند پر منهمک گشتن شیوه
ارباب طبع حیوانی ست و نفوس عالیه انسانی را از آن عار ست و کم روزی این جهان که آنرا
افلاس می نامند محل التفات نیست که اینجا چه قدر ماندن ست و زبردستی این عالم که آنرا
قوت و زوری گویند جای مباهات نیست که مآل کار مردن ست بهر حال هستی بی ثبات
این همه ممکنات که موجودات اعتباریه و کائنات فرضیه اند وجود اضافی ست و وهمی بیش نیست
بزمی که دران مردم نا موافق جمع باشند چون رزم ست و رزمی که دران دوستان صادق

فراهم آیند گویا بزم سست و کلبانی که بیست و یگانگی بمیان آید نغمات سست و نفحاتی که بدی تکلف
و دوری دهد آفات سست و حیاتی که دل را بمیراند بدتر از ممات سست و مماتی که با ایمان بسوی
جنت راند بهتر از حیات درین محل تحادث این محال سست که مدام جز ملائمات بظهور نیاید
و بالکل متنافرات رو ننماید که این معامله سنت الهی سست که ذات او جامع جمیع اسما و صفات سست
و نه در خور حال انسانی سست که حقیقت او مظهر تجلیات و محل کون و فساد سست نظم بسپار
بدست حق عنان خود را ٭ از دوش بنه بار گران خود را ٭ ای بیخبر از حقیقت صورت خویش ٭
باید فهمید چیستان خود را ٭ کجا مرد با هوشی که خود ادراک حقیقت الامر نماید و دیگران را هم بگوید و
کو آدم صاحب گوشی که سخن راست استماع نماید و خود هم جادهٔ فهم پوید زمانه سازی که کار روا
مردمان و ابنای زمان بر آنست بر حقیقت فهمان گرانی می کند و هنرپردازی که نشو و نمای باران
از آنست از صافی دلان نمی آید حیف هزار حیف که دینداری و دنیاداری هر دو متعلق بلحاظ ما
و شماست پس حق بینی و حق گویی کجا غرضکه احوال دلهای باریک بینان همیشه خراب سستند
گشت چه بیدن این گاو طبعان مدام شاداب محققان در انکشاف حقیقت ناچارند که بی قصد
بر ایشان حقائق الامور آشکارا می شود چنانچه بینایان در دیدن هر چه پیش آید مجبور می باشند
و خواهی نخواهی می بینند و مقلدان در احتجاب صورت بی اختیارند که بی تکلف پردهٔ کوری
بر روی اینها می افتد چنانچه نابینایان در ندیدن آنچه پیش آید معذور می شوند و جا و بیجا بقیاس
می نشینند هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ اختیاری که ما داریم ننگ بی اختیاری سست
کار و باری که باراده خود بعمل می آریم همه بناچاریست نشأ مهر و کین باهمدیگر شعور بیخودی خویش سست
که جز وهمی بیش نیست و مبدء رسیکی و تمکین در مزاج بشر طبع توهم اندیش سست که غیر از قصور فهم نه
بالله العجب از دلی لاطائل که من جازم نه او را عقل معاش و معاد سست و نه فعلی که سفید ظاهر و
باطن گردد بعمل می آید خدایم اینجا چنانچه محض بصفت ربوبیت خویش با این همه بی پروری پرورش
می کند غالب که آنجا هم صرف برحمت عامهٔ خود بخشد و از گناه بی نهایت من عفو کند نظم

یارب جانی که جمله همت زاید + یارب جبدی که کار طاعت آید + یارب عملی که با تو نزدیک
کند + یارب علمی که حجت تو ام ننماید + چون زاهد ریا پیشه همه طاعت و عبادت برای نمود
خلق می نماید عند الله نتیجهٔ آن بالعکس بظهور می آید پس نمازش نماز معکوس باشد و حاصل دعای
او دست افسوس ع گر حسن معاد خواهی و حسن معاش + به مرضی حق بجان و دل راضی
باش + سودی نکند تصنع و ساختگی + بی ساخته باش و هیچ خود را متراش + هر چند ما از روزیکه
پیدا شده ایم از همان روز پیغام اجل دمیدم بما میرسد لیکن الحال که بدایت موسم پیری ست
و عمر فانی و حیات مستعار قدم در مرحلهٔ عشرهٔ خامس نهاده خود موت هر دم مهیا می شود
امیدواری از حضرت باری آنست که دوام مشاهدهٔ خود عنایت فرماید تا با [illegible]
آید و بعد مردن نجات و مغفرت و غفور نماید و این نفس شکسته [illegible] جان [illegible]
و دل اندوه آرمیده در کونین بیاساید ورنه حیوان مشتغل خیو انیست تا حضرت انسان [illegible] ست
که او را حساب و کتابی و سوال و جوابی در پیش نیست و این را چه اینجا [illegible]
و عتاب و خطابی [illegible] کار است که برائت از عهدهٔ آن جز بفضل حق سبحانه و تعالی ممکن نیست
کلان سالی هم یک مرتبهٔ صاحب کمالی ست که درین هنگام بالضرورت قوای جسمانیه ناتوان
می گردند و بر قدر استعداد لطائف انسانیه توانا می شوند و از ینجاست که تعظیم و توقیر پیران بر
جوانان لازم افتاده عقدهای که به پیران حل گشته هنوز از جوانان در حجاب است آنچه فهمیدن
چیزی بتقلید و قیاس چیزی دیگرست و بچشم دیدن امر دیگر چنانکه از فهمیدن تا دیدن تفاوتی ست
همچنان از دیدن تا رسیدن فرقی باشد حق تعالی خاتمهٔ ما بخیر گرداند و با ایمان و صدق و ایقان
تا لب گور رساند این فرزندان که از طرف خالق کل و هادی سبل بما عنایت شده اند
امیدوارم که دست سعادت جبلت و طیبت طینت دامن ایشان فرو گیرد و حافظ حقیقی ایشان را
در دین و دنیا در حیات و بعد ممات من مهمل فرو نگذارد و تواصی من در بارهٔ ایشان به صبر و شکیبائی و
مرحمت و دلسوزی بر خلق خدا و توکل بر خدا و رضا بالقضا بمحل اجابت رسد و العصر ان الانسان

لفی خسر الا الذین آمنوا وعملوا الصالحات وتواصوا بالحق وتواصوا
بالصبر ○ وقال رسول الله صلی الله علیه وسلم ارحموا من فی الارض
یرحمکم من فی السماء واین حدیث مسلسل باولیت بما رسیده است فرزندان کامگار دریابند
که در دنیا معاش ایشان بقدر حاجت بلکه زائد بران بمحض فضل وکرم منعم حقیقی که جحد نعمت او
کفران نعمت است بوده است واز اسباب علم ویقین ومواد هدایت وتمسک بکتاب وسنت
رسول امین صلی الله علیه وآله وسلم کتابخانه بس نفیس که مثل آن بصرف عمر وزر کثیر کمتر توان یافت
در خانه موجود دست یافته باشند که جز علم نافع وعمل صالح باخلوص نیت ومجانبت از معاصی و
بدعت بخیال این جماعت هرگز نگذرد و تقلب ادوار لیل ونهار یا صحبت اشرار وفساق وفجار شما را از جا
[illegible] لغت ونسب فخر ماست که ما پیش عرب وعجم نزدیک می سازد
پس شما هم وحفظ آن ها آن گنجینه وآرایش نشاید امروز اگرچه عمر شما قابل این خطاب وکتاب
نیست اما فردا که [illegible] شوید وباعقل وهوش موافق گردید این حرف بسیر در آگر کار بند شوید
[illegible] جنبش نیست بامن وعافیت و[illegible] از آفات بسر کنید واگر
[illegible] بازان شوید ومعاذ الله ایاکم وایانا اگر جهل حاصل شد بوسه وجمیع مهلکات موقع همه آفات
وتبعات گردید الاهم آرزوی دل بیمار آنست که ایشان را بمدارج علیا از علوم کتاب عزیز وسنت مطهره واعمال
خیر وصلاح وفلاح وهدایت ونجاح برسانی واز مکاره دنیا واهل وبر کران [illegible] وسعادت دارین وتحلی
کنی [illegible] سازی بلکه امروز ما را از احوال این تهی سر اد مواقع ردی مامون داشته بحفظ الطاف بی نهایت
ورحمت بی نهایت خود ساخته همچنان ما را واخلاف بلکه احباب خصوصا اساتذه ومشائخ دین وجمیع مومنات و
مومنین را از اقارب واجانب در مواقف آخرت از مخاوف عقبی ومصائب برزخ محفوظ داشته بمقاصد
غفران ومحامد عفو ورضوان برسانی اللهم احسن عاقبتنا فی الامور کلها واجرنا من خزی الدنیا
وعذاب الآخرة ○ شعر الک الحمد کم من کربة قد کشفتها ؛ بنور من اللطف الخفی فتجلت
الک الحمد فاکشف کربة الحشر ان دجت ؛ بنور من الغفران والرحمة التی

میر نور الحسن خان سلمہ اللہ تعالی

فرزند کلان من ست خطاب میری وخانی از طرف نواب شاہجہان بیگم صاحبہ والیہ
عالیہ ریاست بھوپال دارد ورئیسہ معظمہ او را تیول دوازدہ ہزار روپیہ سال بخشیدہ اند در
تقریب جشن تاج محل خطاب فرزند وحید حسینی الدولہ نظام الملک مے باشد باخلعت فیل واسپ
وپالکی وچنور واقطاع بست وچہار ہزار روپیہ تجویز فرمودہ درین سال انشاء اللہ تعالے
این مراتب از قوۃ بفعل خواہد آمد سال ولادتش ۱۲۷۸ ہجری ست روز چہار شنبہ ۱۲ رجب وقت
صبح صادق در ۱۲۹۶ھ علوی نیکوی او بخانہ میر حیدر علی ساکن موضع بہتی سادات مضاف
فتح پور ضلع الہ آباد اتفاق افتاد نامش عشرت النساء بیگم ست کابین او پنجہزار روپیہ بود
جمعی از اعیان ریاست درین شادی وآبادی از بھوپال تا آنجا رفتند از انجملہ مولوی شیخ
محمد صاحب بن حافظ عبد العزیز صاحب صدر الصدور ساکن مچھلی شہر قاضی حال بھوپال
با این قافلہ ہمراہ بودند مولوی عبد السلام مرحوم خطبہ نکاح خواندند عقد بموجب سنت مطہرہ
بوقوع آمد فی الحال او را یک دختر ست موسوم بزینت جہان بیگم این نام او را عطیہ
رئیسہ معظمہ ہست دیگر فرزند ست سید ابو الحسن خان نام دارد ولادت دختر یوم شنبہ بوقت
نہ ساعت روز بست ونہم ربیع الاول ۱۲۹۹ ہجری بودہ وولادت فرزند ۲۳ شعبان
۱۳۰۱ ہجری اتفاق افتادہ حق تعالی در عمر وعلم ودولت ایشان برکت نمایان ارزانی دارد

صفیہ جہان بیگم سلمہا اللہ تعالی

دختر این ذرہ بیمقدار ست ۲۷ ربیع الاول روز شنبہ وقت نیم شب در ۱۲۸۰ ہجری متولد شد
عقد او با سید عبد الحی بن سید عبد الرزاق بن سید فتح علی ساکن کروہ باد ساکن ہند وا بودہ کابین
بمقدار دو لک روپیہ است این عقد ۴ ربیع الثانی ۱۲۹۵ ہجری اتفاق افتاد از طرف
جد مادر سید بخاری الاصل ہست واز طرف پدر سید حسینی النسب رئیسہ معظمہ عزیزۂ مذکورہ را تیول
شش ہزار روپیہ سال وشوی او را تیول سہ ہزار روپیہ سال بخشیدہ اند وبخطاب ممتاز الدولہ

سلسلہ میر حیدر علی بن سید مرد علی بن سید نجف علی بن سید حسین علی بن [illegible] علی بن سید چھجو بن سید [illegible] بن سید قاسم بن سید [illegible] بن سید بیران شاہ بن سید [illegible] بن سید حمزہ بن سید [illegible] بن سید ابو بکر بن سید جعفر بن سید زید بن سید [illegible] بن سید [illegible] بن سید حسن بن سید [illegible] یحیی بن سید حسین ذو الدمعہ بن سید زید شہید بن امام زین العابدین بن امام حسین بن فاطمۃ الزہراء رضی اللہ عنہا بنت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم [illegible] ساکنان بہتی [illegible] ساداتِ بہتی [illegible] شاہ [illegible] احوال ایشان در [illegible] [illegible]

[illegible] شمس الدین [illegible] ہندوستان [illegible]

میر عبد الحی خان نواخته در تقریب جشن تاج محل عزیزه وشوی او را خلعت و اضافه اقطاع مضاعف خواهند بخشید او را سه ولد ست اشرف جهان بیگم ولادتش ۲۴ محرم شب چهارشنبه سنه ۱۲۹۷ بوده دیگر سید مرتضی وی بنواخت یک نیم ساعت روز یوم سه شنبه هیجدهم ربیع الاول سنه ۱۲۹۹ هجری بوجود آمد سوم سید مصطفی و وی شب جمعه نیم شب ۱۵ ربیع الاول سنه ۱۳۰۳ هجری متولد شده نام تاریخی او غلام مصطفے و میر معظم ست بارک الله فیهم

میر علی حسن خان سلمه الله تعالی

ولادت او در سنه ۱۲۸۳ هجری - و داده وی نیز بخاطب بمیری و خانی ست و ثانیا بخطاب فرزند سعید صفی الدوله حسام الملک بهادر از طرف رئیسه معظمه اقتیا دیگر بدست آورده در جمیع وجوه اعزاز از خلعت و تیول و جز آن همعنان برادر کلان خود ست اهل خانه او عشرت النساء بیگم خواهر خرد اهلخانه اخ بزرگ او باشند در سال و ماه و احد هر دو عقد در یک روز بصفت مذکوره بالا بوقوع آمده و مهر پنجهزار روپیه متعین شده دختری دارد موسوم بزینب جهان بیگم نام تاریخی او بیگم صغری دیگر خجسته بیگم ست تنبیه در تقاریب این هر سه اعراس زر بسیار و مصارف بیشمار مبذول شده طوی عزیزه را رئیسه معظمه متکفل بودند یک لک روپیه در ان صرف شده و در سنه ۱۳۰۱ طوی هر دو عزیزه هم آنچه می بایست بر روی کار آوردند روز رسیدن این اعزه در بهوپال با عروسان خود همگی سپاه ریاست با ماهی مراتب و دیگر سامان جلوس تا جهانگیر آباد استقبال کرد حق تعالی در اعمار و اوقات و احوال ایشان و ابناء ایشان برکت بخشد و ما ذلک علی الله بعزیز

سید ابو الحسن خان

فرزند میر نور الحسن خان ست تاریخ ولادتش زیر ترجمه پدرش گذشته وی هنوز ولید رضیع ست و از خواهر خود زینت جهان بیگم خورد تر امیدوارم که این مولود مسعود چراغ کاشانه خویش و مصباح دودمان سنت کیش خود گردد و از عمر و علم و دولت بهره کافی ربایدهذا آخر ما اردنا ذکره فی هذا المختصر والحمد لله اولا و اخرا

نقشہ تواریخ وقائع مختلفہ مندرجہ کتاب ھذا						
نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	سنہ تقریب
۱	ابو القاسم محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم	دوشنبہ دوم ربیع الاول یا ہشتم یا دوازدہم عام الفیل در مکہ	مکہ معظمہ زادہا اللہ شرفا	روز دوشنبہ دوم یا دوازدہم ربیع الاول سنہ ۱۱ھ	مدینہ طیبہ	
۲	ابو تراب علی بن ابی طالب علیہ السلام	در مکہ درون خانہ کعبہ روز جمعہ سیزدہم رجب بعد سی سال از عام الفیل	"	بست ویکم شہر رمضان شب شنبہ سنہ ۴۰	نجف اشرف	
۳	ام محمد فاطمۃ الزہرا بنت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رضی اللہ عنہا	در مکہ بسال سی و پنجم از واقعہ فیل یا چہل ویکم	"	شب سہ شنبہ سوم رمضان بعد شش ماہ از وفات آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بقول اصح	مدینہ طیبہ	نکاح در شہر رمضان سال دوم از ہجرت بعد مراجعت از بدر یا در ماہ صفر یا در اوائل محرم یا در رجب و بنا در ماہ ذی الحجہ بعد وقعہ بدر در شوال سنہ ۳ اتفاق

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
۴	ابو عبداللہ الحسین علیہ السلام	در مدینۂ طیبہ روز سہ شنبہ پنجم شعبان سنہ ۴ ہجری مدت حمل شش ماہ	مدینۂ طیبہ	شہادت دہم محرم روز جمعہ سنہ ۶۱ ہجری	کربلا	
۵	ابو محمد امام زین العابدین علیہ السلام	در مدینہ سکینہ پنجم شعبان روز پنجشنبہ سنہ ۳۸ ہجری یا سنہ ۳۳	مدینۂ منورہ	روز شنبہ دوازدہم محرم یا ہیزدہم محرم سنہ ۹۵ یا سنہ ۹۴ ہجری	بقیع غرقد در قبر امام حسن علیہ السلام	
۶	امام باقر علیہ السلام	در مدینۂ طیبہ روز سہ شنبہ ۳ صفر سنہ ۵۷ ہجری	؍؍	در حمیمہ شہر ربیع الاول سنہ ۱۱۳ یا در ۲۳ صفر سنہ ۱۱۴ یا سنہ ۱۱۷ یا سنہ ۱۱۸	بقیع غرقد در قبۂ اہل بیت	
۷	امام جعفر صادق علیہ السلام	سنہ ۸۰ ہجری یا روز سہ شنبہ قبل طلوع شمس ہشتم رمضان سنہ ۸۳ ہجری	؍؍	شوال سنہ ۱۴۸ ہجری در مدینہ	؍؍	
۸	امام موسیٰ کاظم ع	در مدینۂ طیبہ	؍؍	۲۵ ماہ رجب	بغداد در مقابر	

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	علیہ السلام	روز سہ شنبہ قبل طلوع فجر سنہ ۱۲۹ یا سنہ ۱۲۸ ہجری	”	سنہ ۱۸۳ یا سنہ ۱۸۶ در بغداد	شونیزیہ بیرون قبہ	
۹	ابو الحسن امام علی رضا علیہ السلام	در مدینہ طیبہ روز جمعہ سنہ ۱۵۳ یا یازدہم شوال یا ہشتم یا ششم شوال سنہ ۱۵۱	”	بشہر طوس روز آخر از صفر سنہ ۲۰۲ یا پنجم ذی الحجہ یا سیزدہم ذی القعدہ سنہ ۲۰۳ ہجری	طوس متصل قبر رشید	
۱۰	ابو جعفر امام محمد جواد علیہ السلام	روز سہ شنبہ پنجم رمضان یا نصف رمضان سنہ ۱۹۵ ہجری	”	روز سہ شنبہ پنجم ذی الحجہ سنہ ۲۲۰ یا سنہ ۲۱۹ در بغداد	بغداد نزد جد خود	
۱۱	ابو الحسن امام علی ہادی علیہ السلام	در مدینہ روز یکشنبہ ۱۳ رجب یا روز عرفہ سنہ چہار یا سیزدہ و دو صد	مدینہ طیبہ	دوشنبہ ۲۵ جمادی الآخرہ یا ۲۴ یا ۴ مہنا یا ۳ رجب سنہ ۲۵۴	سر من رای	
۱۲	ابو محمد امام حسن عسکری علیہ السلام	در مدینہ روز پنجشنبہ سنہ ۲۳۱ یا	”	روز جمعہ یا چہار شنبہ	متصل قبر پدر	

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
		شہر ربیع الاول یا ربیع الآخر سنہ ۲۳۲ یا سنہ ۲۵۵ ہجری		۸ ربیع الاول یا جمادی الاولیٰ سنہ ۲۶۰ ہجری		
۱۳	محمد مہدی علیہ السلام	سنہ ۲۵۵	مدینہ طیبہ	غیبوبت او نزد شیعہ بسرداب سر من رای در سنہ ۲۶۲		
۱۴	جعفر زکی بن علی نقی بن محمد تقی					
۱۵	سید السادات علی اشقر بن جعفر زکی					
۱۶	سید عبداللہ بن علی اشقر					
۱۷	سید محمد بن سید عبداللہ				بغداد مقابر قریش	
۱۸	سید احمد بن سید محمد					
۱۹	سید محمد بن سید احمد					

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
۲۰	سید جعفر بن سید محمد					
۲۱	سید علی موید بن سید جعفر					
۲۲	سید جلال اعظم بن سید علی موید				اوچہ	
۲۳	سید احمد کبیر بن سید جلال اعظم گلرخ					
۲۴	سید ابو عبد اللہ جلال الدین قطب عالم بن سید احمد کبیر	شب برات سنہ ۷۰۷		دہم ذی الحجہ سنہ ۷۸۵ھ	〃	
۲۵	سید ناصر الدین محمود بن سید جلال الدین					
۲۶	سید حامد کبیر بن سید ناصر الدین محمود					
۲۷	سید رکن الدین ابو الفتح بن سید حامد کبیر					

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
۲۸	سید جلال ثالث بن سید رکن الدین		قنوج	تاریخ [illegible] سنہ ۸۰۱ھ [illegible] سنہ ۱۲۰۹ھ	قنوج	
۲۹	سید راجو شہید بن سید جلال ثالث				"	
۳۰	سید جلال رابع بن سید راجو				"	
۳۱	سید تاج الدین بن سید جلال رابع				"	
۳۲	سید کبیر بن سید تاج الدین				"	
۳۳	سید علی اصغر بن سید کبیر				"	
۳۴	سید لطف علی بن سید علی اصغر عرف سید اچھی				"	
۳۵	سید عزیز اللہ بن سید لطف علی				حیدرآباد	
۳۵	سید لطف اللہ بن سید عزیز اللہ				حیدرآباد	
۳۶	سید اولاد علی خان			سنہ ۱۲۱۱ھ تقریباً	حیدرآباد	

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	انور جنگ بہادر بن سید لطف اللہ					
۳۷	سید اولاد حسن بن نواب سید اولاد علی خان انور جنگ مرحوم	سنہ ۱۲ ہجری	قنوج	روز پنجشنبہ سنہ ۱۲۵۳	قنوج	
۳۸	صدیق حسن بن سید اولاد حسن مرحوم	در بریلی نوزدہم جمادی الاولی سنہ ۱۲۴۸ ہجری	؍؍			
	سفر بھوپال					۱۳- رجب سنہ ۱۲۷۰ھ
	ملازمت ریاست بھوپال					غرہ رمضان سنہ ۱۲۷۱ ہجری
	نکاح اول					۲۵ شعبان سنہ ۱۲۷۷ھ
۳۹	سید نور الحسن خان ابو الخیر	روز چہار شنبہ وقت صبح صادق بست و یکم رجب سنہ ۱۲۷۸ھ				
۴۰	صفیہ بیگم	روز شنبہ وقت نیم شب ۲۷- ربیع الاول سنہ ۱۲۸۰ھ				
۴۱	سید علی حسن خان ابو النصر	۲۴- ربیع الثانی سنہ ۱۲۸۳ھ				

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	ختنہ سید نور الحسن خان					۲۵ ـ شوال سنہ ۱۲۸۳ ہجری روز یکشنبہ بعد عصر
	ختنہ سید علی حسن خان					ہشتم ذیقعدہ سنہ ۱۲۸۳ھ روز جمعہ بعد عصر
	بسم اللہ سید نور الحسن خان					۱۳ ذیحجہ سنہ ۱۲۸۳ھ روز جمعہ
	انتقال والدۂ ماجدہ غفر اللہ لہا			روز دوشنبہ وقت یکپاس شب ۲۴ محرم سنہ ۱۲۸۵ ہجری شد	جسد آن مرحومہ در باغ دار السلام متصل حضرت ... مدفون شد	
	انتقال خواہر کلان			۲۷ ربیع الاول سنہ ۱۲۸۵ھ		
	انتقال خواہر اوسط			یکم شوال سنہ ۱۲۸۵ ہجریہ		
	روانگی حج بیت اللہ					۲۷ شعبان سنہ ۱۲۸۵ھ
	ختم قرآن سید نور الحسن خان					۱۵ ربیع الاول سنہ ۱۲۸۶ھ
	سیر و بیری خود					سوم شعبان سنہ ۱۲۸۶ھ
	بسم اللہ سید علی حسن خان					بر محل سرکار سنہ ۱۲۸۶ ہجری

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	نیابت دوم					سنہ ۱۲۹۷ ہجری
	نکاح ثانی					سنہ ۱۲۹۸ ہجری
	عقد صفیہ بیگم					۲ ربیع الثانی سنہ ۱۲۹۵ روز دوشنبہ بعد عصر مولوی عبدالقیوم صاحب مرحوم خطبہ خواندند
	اشرف جہان بیگم بنت صفیہ بیگم	۲۴ محرم سنہ ۱۲۹۶ ہجری				
	نکاح سید نور الحسن خان و سید علی حسن خان					سنہ ۱۲۹۸ ہجری
	سید مرتضیٰ ابن صفیہ بیگم	شنبہ ۱۹ ربیع الاول سنہ ۱۲۹۹ھ				
	زینت جہان بیگم بنت سید نور الحسن خان	۲۹ ربیع الاول سنہ ۱۲۹۹ ہجری				
	سید مصطفیٰ ابن صفیہ بیگم	۱۵ ربیع الاول سنہ ۱۳۰۰ھ				
	زینب جہان بیگم بنت سید علی حسن خان	۱۶ ربیع الاول سنہ ۱۳۰۰ھ				
	سید ابوالحسن ابن سید نور الحسن خان	۲۳ شعبان سنہ ۱۳۰۰ھ				

خاتمۂ طبع نتیجۂ فکر وقاد ذہن نقاد مولوی حکیم السید عظیم حسین بلوی سلمہ اللہ تعالے

یگانہ جہان آفرین را سپاسی کہ نعمت بر نعمت افزاید میگزاریم کہ جانہا جز بیادش نتوان آسود
وجبینہا جز بجنابش نتوان فرسود و برگزیدہ رحمۃ للعالمین را درودی کہ ہم آل و صحابش
را در گیرندہ آید میفرستیم کہ دانشش جز بدینش نمیگراید و کاری جز بکیششش نمیگشاید اما بعد
حق آگہان را مژدہ کہ حقیقت آگاہی و باریک بیان را صلای روشن نگاہی کہ نامۂ نامی
و صحیفۂ سامی موسوم بالفرع النامی من الاصل السامی کہ از حقیقت اصول و فروع
پاکیزہ گوہران دودۂ سیادت پردہ کشاست و نقابت ذات عترت آیات دوازدہ
ائمۂ فرخ تبار و اولاد امجاد ایشان را آیینۂ صورت نماست بارشاد افاضت بنیاد مولف
عالی حضرت والا ہمت فرخندہ ذات پسندیدہ صفات عدالت منش ہدایت روش
وارث انبیا جانشین اصفیا خلافت اثاث افادت میراث نیکو سیرت روشن بصیرت
آرزوی مردان ہنر فروش آبروی پاکان سعادت کوش ہمایون خطاب خجستہ القاب
والاجاہ امیر الملک جناب نواب سید محمد صدیق حسن خان بہادر زاد لہ
المجد و التفاخر کہ اندرین نامہ موشگافانہ از تحقیق انساب سخنہا درمیان می نہد و ہر یکی را
از اسلاف خویشتن کہ برومند شاخہای گلستان نقوی و گرانبہا گہرہای عمان مرتضوی
بودہ اند نشان میدہد درین زمانہ سعادت نمای مسرت افزای حکمرانی مملکت آرای
عالی ہمم معدلت پیرای کسری حشم رہنمای طریقۂ سلطنت رائی روشن سواد صحیفۂ جہانبانی
بلقیس سلیمان ہمال نوشابۂ سکندر مثال کشورکشاہی رعیت پناہ دانش لوای دولت و سپہ نگاہ
شوکت شعار دیانت دثار صولت آثار نصرت کردار نقابت پیوند سیادت توام جناب
نواب شاہجہان بیگم کرون آف انڈیا رئیس دلاور اعظم طبقۂ اعلای ستارۂ ہند
و رئیسۂ بھوپال ادام اللہ بالعز و الاقبال بتصحیح علامہ بزرگی اثر عالی نظر موشگاف

مفهومات مغز پالای معلومات حائز ملکات مبید ابوالحسن سید ذوالفقار احمد حماه الله الاحد و دیگر فضیلت پناه وحقائق آگاه ایزد شناس معارف اساس جناب محمد عبدالحق کابلی ایده الله الولی و کتابت شگرفی طراز ندرت پرداز محمد عبدالرحیم لکھنوی سلمہ اللہ القوی با دارت کاردان امانت نشان مولوی محمد بدیع الزمان اعانہ المنان رونق افزای طبع ثانی گردید و آگاه درونان حقیقت طلب را سرمایهٔ حصول آمال و آمانی

تاریخ ختم طبع اول رسالہ الفرع النامی من الاصل السامی از حافظ محمد خان شہیر شاگرد غالب دہلوی ملازم ریاست بھوپال سلمہ اللہ تعالے

بگوای دل این شور دکان کیست
بزخمیکه مارا بدل بسته اند
نمک دارد آهنگ پردرد ما
خنی کوک فرمای ساز ما
طراز عجب بسته ام ناله را
عجب معنی در نوای منست
درون دل ما کرا فگند جوش
نوای یکتای کیستم
الٰهی نوا ساز من از کجاست
فلاطون بیک ارغنون شاد زیست
نگر انچه عالم از و پر صداست
بمعنی گشاینده راه ما

نمک ریزه زخت نمکدان کیست
بشور چنین کم دلی خسته اند
برای دل زخم پردرد ما
زهی زخمهٔ تار آواز ما
که از دل به لب پر دهد ناله را
که آوای من دلربائی منست
کزان جوشش آمدم در خروش
خوش آهنگ آوائی کیستم
کز و دلبر عالمی صد نواست
فلاطون صد ارغنون نام کیست
ز نیروی کلک خداوند ماست
فلک رتبه نواب جم جاه ما

نوازش زبستان خلقش گلی   گل دولتش را دهش بلبلی

اگر با چو من گاه دل خوش کند   نفس در خم و پیچ پرسش زند

سخنور چه شوخی و شنگی کند   بنام سخی بحد تنگی کند

مگر سخت بو پالیان یاد رست   که سید درین مملکت سرورست

بزرگ ست و صاحب نگین نیز هم   گرامی بدنیا بدین نیز هم

جهان را کران تا کران گشته ام   بهر گوشه و طرف بگذشته ام

ندیدم چو او نامور دیگرے   نه اقبال مندی نه دانشورے

چه گویم چه جادو عیان میکند   بهر جا که معنی بیان میکند

به پیمانهٔ فضل و دانشوری   خم آسمانش کند ساغرے

می گفتگویش فزاید بهوش   نگردم بهر حضرت میفروش

اگر خصت می کشیدن دهد   شرابش دماغ رسیدن دهد

چراغ سخن تا برافروخته ست   دلم را به پروانگی سوخته ست

اگر مدح عطر سخن گل کند   بشاخ سخن یاسمن بشگفد

جهان وجد کرد از بم و زیر او   زہے نغمہاے مزامیر او

نویدی به بلبل بگوید زباغ   به پروانگان میرساند چراغ

معانی بکرش نماید جمال   بود بسکه مشعل فروز خیال

عجب بحر دهی طرفه دانشوریست   کش از دانشش هر نمط دفتریست

نوشت ست در علم دین صد کتاب   سر آسمان هدی آفتاب

اگر از خرد نامهای آسیر   نویسد کتابے در آرد شهیر

ولی بسکه شوقش فزایش کند   بدیگر نمطها گرایش کند

زتفسیر قرآن چو فارغ نشست   چه زیبا نسبنامهٔ نقش بست

چه نیرو هی کلک ست گوهرنگری | که نور در آمد به گلشن گری
معانی بظلمات لفظ از صفات | نسب میرساند آب حیات
نظیر درخشانیش مطلب ست | که گر روز او البته هر شب ست
خود از کیست این معنی نکته بیز | که هر لفظ او آمده نغمه خیز
نشامند ساقی گر بهای کیست | که هر حرف میخانهٔ بیخودیست
عجب طرفگی وقف تضمین اوست | شگرفی رهین مضامین اوست
هزار آفرین مر چنین خامه را | که زین گونه بنوشت این نامه را
درو از بزرگان اهل هنر | نسب برد خود را به خیر البشر
چو از سیدی هست کاوم از دوست | کسی کین نسب دارد عالم از دوست
کسی را که چشم ست بینای او | زهی بخت چشم تماشای او
چه خوش مصرع سال تاریخ هست | سیاق نسب نامه نقش بست

١٢٩١ هـ

ایضا تاریخ طبع اول از مولوی حافظ محمد نور الله نور مرحوم و مغفور

ندانم که دل در تمنای کیست | درین قطره شوری ز دریای کیست
گهر گرچه در قعر عمان بود | ولی قرة العین نیسان بود
بود گرچه یاقوت در خاره سنگ | ز خورشید دارد ز برخ آب و رنگ
ز پراگندگی نشر اجزا شود | کنی قطره گر جمع دریا شود
عیان نسبت انوار ذات از صفات | صفت هست ز آئینه داران ذات
مرا هم که در جلوه تابی بود | مرا این نور هم از آفتابی بود
بآن آفتابم مقابل ببین | بیا جلوهٔ ماه کامل ببین
چه غم اینکه دورم ز قرب و حضور | رسد فیض خورشید نزدیک و دور

سخاوت ز اوصاف او آیتی ‌‌ ‌‌ شجاعت ز افواج او رایتی

بود علم و فضلش بعالم علم ‌‌ ‌‌ چه حاجت بتشریح لوح و قلم

گر از دفتر عقل راند مثل ‌‌ ‌‌ ارسطو کشد جزو خود در بغل

فلاطون ز تدبیش او حرف چون ‌‌ ‌‌ مگر آنکه بر هم زند ارغنون

ز ناهش بود راستی آشکار ‌‌ ‌‌ ز احکام او کار عدل استوار

صدیق صحابه و صدیق نام ‌‌ ‌‌ بخلق حسن مشتهر در انام

بصدق و صفا خاطر آیینه اش ‌‌ ‌‌ بعلم و هنر سینه گنجینه اش

دلش در صفا صبح صادق بود ‌‌ ‌‌ رخ او ز خورشید فائق بود

بعلم و عمل مسند هدا دین ‌‌ ‌‌ از و استوار ست بنیاد دین

شمال و صبا خاکروب درش ‌‌ ‌‌ بود انس و جن هر دو فرمان برش

از و آمده آب در جوی عدل ‌‌ ‌‌ از و فربهی دیده پهلوی عدل

بود جای اهل بصر درگهش ‌‌ ‌‌ کند ناز بر سرمه خاک رهش

جهان کرده خوش این عدل خویش ‌‌ ‌‌ که پهلوی گرگ ست بالین میش

جهانی از و آمده شادکام ‌‌ ‌‌ خدا داردش بر سر این نظام

همایون بود بخت بهوپالیان ‌‌ ‌‌ که نواب ما آمده حکمران

شهی بدر کامل باوج جمال ‌‌ ‌‌ زهی مسند آرای جاه و جلال

بوقت تکلم سحاب شگرف ‌‌ ‌‌ بوقت خموشی محیطی ست ژرف

بوصفش چو روشن بیان نور شد ‌‌ ‌‌ قلم در کفش شعله طور شد

بمهر سیادت سجل نامه اش ‌‌ ‌‌ بر آیات نصرت علم خامه اش

نسب نامه خود که تحریر کرد ‌‌ ‌‌ بسا نقش ازو زنده تصویر کرد

جهانی شده زنده بعد از ممات ‌‌ ‌‌ مگر کلک او داده آب حیات

بدان گونه هر نقش زیبا کشید — که گوئی بهر پیکری جان دمید

بیک جود آمد همه در وجود — برآید زیک چشمه بسیار رود

پدر نامور از پسر آمده — شجر مایه دار از ثمر آمده

پس از صبح صادق زند مهر سر — رود چون شگوفه برآید ثمر

تو گوئی بصد خواهش و خواسته — یکی گوهرین سلک آراسته

خود آن سلک از دریکدانه است — دران دودمان شمع کاشانه است

بسالش چنین رانده ام خامه را — که احسن نوشتا و نسب نامه را

بدفتر نوشتند اهل قلم — نسب نامهٔ زبده گشته رقم ۱۲۹۱ھ

ولیکن ملک نیز از عرش خواند — بکرسی اقبال نقشی نشاند ۱۲۹۱ھ

تاریخ دیگر این رساله از منشی احمد علی صاحب متخلص با احمد

بحمد و تسبیح و سجده دادن — دگر نیرزد بجز خدائے

پس از درودی بجان احمد — اگر بگویم تراثنائے

بنص قاطع شدست واجب — بآل احمد مرا ولائے

ترا بدانم ترا بخوانم — ترا سرایم بهر سرائے

حدیث رانم من از تو هر دم — که از تو دارم بسر هوائے

چو کار افتد بجان فشاندن — کنم نه صرفه بآن فدائے

اگر جهانے کسے بیارد — کنم بموئے ز تو بهائے

ترا چو بینم دلم کشاید — نه از شمالے نه از صبائے

نفیس طبعی عزیز وضعی — فرشته روئی خجسته رائے

ز آل احمد ز نسل حیدر — ملک حقیقت بشر نمائے

خدا پرستی خدا شناسی — نه خویش بینی نه خودستائی
چو شب جهان را لباس بخشی — چو صبح در دم جهان گشائی
بشهر اندر چو دل بسینه — بزورق اندر چو ناخدائی
امام سنت بصد کرامت — جهان امیری و دستگیرائی
بصد شهامت گهِ عدالت — بقصر کسری قدم گشائی
همه وفا و همه مروت — همه صداقت همه صفائی
سپید پوشی و جامه زیبی — جهان فریبی و دلربائی
بمستمندان بسی توجه — بدردمندان همه دوائی
بفرقِ دولت یکی کلاهی — بدوش عفت یکی ردائی
بحسن تدبیر رخنه بندی — ز کار بسته گره گشائی
هر آنچه گوید از آنچه آرد — بسی مناسب بسی بجائی
ستم ظریفی و بذله سنجی — لطیفه گوئی سخن سرائی
کفِ سخن را نگار بندی — ز زلف معنی گره گشائی
ز فیض باری نصیبه یابی — عفیف و صدیق و پارسائی
ز فضل و دانش بسر عمامه — ز خلق نیکو بتن قبائی
بپای مردی فلک نوردی — بزور بازو جهان گشائی
بدهر بهین است نام نامی — یکی حکایت بهر سرائی
امیر ملکی و والا جاهی — چو از تو نازد بود بجائی
به آستانِ جلال آیت — فلک بتعظیم جبهه سائی
ریاستِ تو زهی سعادت — سیاستِ تو ستم زدائی
بدهر اندر تو دیر باشی — ز حق اجابت ز من دعائی

اگر نگویم دعاے دولت　　دگر چہ آید ز من گدائے

چنانکہ داری درین جہانی　　دران جہان ہم رسی بجائے

سخن نیہ یوسف رود کہ از تو　　یکی ست واللہ ماجرائے

تو نیز احمد مقام دانی　　بہر چہ باشی سخن سرائے

دری زبانی ورہ بدیہہ　　ترا رساند سخن بجائے

سخن بجائے تو دیر پاید　　تو خود نباشی درین سرائے

خدای بنواخت این جوانرا　　بلطف خویشتن باین عطائے

کہ ہرچہ اندر دلش بیاید　　فتادہ باید بہ پیش پائے

سخن کہ کردست زنیاکان　　نکو نوشتست ماجرائے

یکان یکان را بحسب حالش　　بیان دلچسپ و دلکشائے

خدای لیستود این کسانرا　　بمصحف اندر بجای جائے

عجب کسانند حال ایشان　　کسے نداند مگر خدائے

بنام ایشان بجان تصدق　　بپای ایشان سرم فدائے

مرا کہ کارد گر نماندست　　درین جہانی و آن سرائے

ز نسل حیدر بجان محبت　　ز آل احمد بدل ولائے

ازانچہ گفتم بجاے گفتم　　ہر انچہ گویم بود بجائے

چو این صحیفہ تمام خواندم　　ز ابتدائے با انتہائے

بسال تاریخ فکر کردم　　بگوش من زد چنین ندائے

چہ نسل باقی و اصل ثابت　　اگر بگوئی بود بجائے

۱۲۹۱ھ

نام تاریخی این رسالہ از حافظ سید محمد سورتی مہتمم وظائف ریاست بھوپال

شجرة السعادة لفروع انساب السيادة

۱۲۹۰ھ

تاریخ ختم تالیف این رساله از عبدالعزیز اعجاز مصراع

چه نسب نامهٔ صدیق حسن خان صاحب

۱۲۹۰ھ

تاریخ طبع ثانی این رساله از مولوی حکیم حافظ سید اعظم حسین صاحب سندیلوی سلمه

جم مرتبه صدیق حسن خان بهادر / سر دفتر اعلام بعلم و ادب آمد

بر دوست گهرپاش ز نیسان نوالست / بر خصم شرر ریز ز برق غضب آمد

در موسم جودش هوس اهل تمنا / باغیست که نخلش همه شیرین رطب آمد

مقبول خداوند که هر صبح دعایش / بر خلق بفتوای قضا مستجب آمد

خویش بخطابخشی اشرار قلمرو / ظل کرم احمدی و حلم رب آمد

سائل که بدریوزه برخ آرد بدر او / دائم لب سر آب بقا تشنه لب آمد

بنشست بدورش به نگهبانی کالا / گر دزد به بنگاه کسی نیمشب آمد

از عاقبت کار حسودش چه توان گفت / چندان ز حسد سوخت که خود بولهب آمد

جنس هنر از تربیتش نرخ گران یافت / قلب سخن امروز بقیمت ذهب آمد

در جمع جلوریز که تا زد بر کابش / خورشید یکی فارس زرین سلب آمد

زو تصفیهٔ قلب توان یاد گرفتن / آیینه گری شیوهٔ اهل حلب آمد

در بزم وهی از میکدهٔ راز حقیقت / لبریز دو صد ساغر بنت العنب آمد

طبعش چو بهاری که دماند گل و ریحان / احیای ره و رسم کرم را سبب آمد

افشاند بر اندوخته اهل حشم دست / از علم نبی جمله وراثت طلب آمد

دریاب جهانت که غضنفر بحضورش / لرزنده تر از پیکر اصحاب تب آمد

لبیک زن امروز بطوف حرم او
صد قافله در هند ز ملک عرب آمد

پرداخت گرانمایه نسب نامهٔ خود را
کز دفتر تحقیق همه منتخب آمد

بنگر همه سادات درین نامه که هر یک
روشن دل و نام آور و فرخ لقب آمد

از حضرت این قوم بهر قرن جهان را
فرخندگی علم و عمل مکتسب آمد

آن اصل برومند که فرعش بنکوئی
آوازهٔ نام آوری عجم واب آمد

چون از پی سالش سر دانش بگرفتم
فرخنده نسب نامهٔ والا نسب آمد

۱۳۰۱ھ

طالع الاسعاد

تهنئة بعيد النحر السعيد

لاعتاب معالي الملك الجليل السيد السند النبيل ذی القدر العظـ
والشأن الكريم محمود المناقب وممدوح المآثر السيد محمد صديق حسن
بهادر نواب مملكة بوفال العليه حفظه رب البـ

يا لوجدي بالنوى اين اصطباري
في هوى من سلبت مني قراري

غادة من ثغرها سكرى
لا باقداح الحميا والعقار

شمس حسن بهواها
علقت شمس النهار

دور

بلحاظ كنبال اسرتني
وبورد الخد منها قد سبتني

هجرت ظلما ولم ادر
ما الذي اوجب حتى هجرتني

ورمت قلبي المعنّى
من لظى الهجر بنار

دور

حجبت عن مقلتي طيب الرقاد
وشجتني في كل يوم بازديـ

[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]

دوبيت

[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]

دوبيت

[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]

دوبيت

[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]

دوبيت

[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]

دوبيت

[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]

دور

يا سليل العصر يا بيت القصيد — حلت [illegible] الهنا في [illegible]

يا فخر الانعم ابد الا ود — فيه وابسم [illegible]

ما شدا الطير الشجي في — في رياض البلبل [illegible]

دور

دامت الاوقات تسعى بالهنا — [illegible] يا سامي [illegible]

وخليل سباع بالشكر — الك يدعى يا ابن طول الزمان

نال في مديح الاكرم — ادعوا ابوا فخر

١٣٠٠ هـ — ١٢٦٢ ١٠

السيد الاكرم [illegible] البارودي